

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Komparace makroekonomických ukazatelů v České republice

Bc. Blanka Rosáková

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Blanka Rosáková

Provoz a ekonomika

Název práce

Komparace makroekonomických ukazatelů v České republice

Název anglicky

Comparison of macroeconomic indicators in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem diplomové práce je porovnat vybrané makroekonomické ukazatele (inflace, platební bilance, HDP, nezaměstnanost), popsat jejich úroveň, vývoj, strukturu, charakterizovat vztahy mezi nimi.

Metodika

Literární rešerše

- nastudování dané problematiky
- prostudování podkladů, zajištění podkladových dat (ČSÚ)
- základní charakteristika ekonomiky ČR
- charakteristika jednotlivých makroekonomických ukazatelů (HDP, nezaměstnanost, platební bilance, inflace)
- magický čtyřúhelník

Praktická část

- vývoj makroekonomických ukazatelů v letech 2000-2015
- porovnání makroekonomických ukazatelů
- zjištění vzájemné závislosti mezi jednotlivými ukazateli
- vyhodnocení
- závěr

Doporučený rozsah práce

50 – 60 stran

Klíčová slova

Ekonomika, nezaměstnanost, HDP, inflace, platební bilance, saldo, ukazatel.

Doporučené zdroje informací

- HOLMAN, R. Ekonomie. 4. vydání. Praha. C. H. Beck 2005. ISBN 80-7179-891-6.
HOLMAN, R. Makroekonomie. 2. vydání. Praha. C. H. Beck. 2010. ISBN 80-7179-861-4.
JUREČKA, V. a kol. Makroekonomie. 1. vydání. Praha. Grada Publishing a.s. 2010. ISBN 978-80-247-3258-9.
KADEŘÁBKOVÁ, A., ŽDÁREK, V. Makroekonomická analýza. Praha. VŠEM. 2006. ISBN 80867005-0.
LIŠKA, Václav. Makroekonomie. 2. vydání. Praha. Professional publishing. 2002. ISBN 80-86419-27-4.
PAVELKA T. Makroekonomie – Základní kurz. 3. vydání. Praha. Melandrium. 2007. ISBN – 80-86175-58-4.
SAMUELSON P. A., NORDHAUS. W. D. Ekonomie. 2. vydání. NS Svoboda. 2002. ISBN – 80-205-0494-X.
SLANÝ, A. a kol. Makroekonomická analýza a hospodářská politika. Praha. C. H. Beck. 2003. ISBN 80-7179-738-3.
SOUKUP, J. a kol. Makroekonomie – Moderní přístup. 1. vydání. Praha. Management Press. 2007. ISBN 978-80-7261-174-4.
TVRDOŇ, J. Ekonometrie. 5. vydání. Praha. Reprografické studio Pef ČZU. 2011. ISBN 978-80-213-0819-0.

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Michal Steininger, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 5. 1. 2017

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 26. 1. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Komparace makroekonomických ukazatelů v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 3. 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Michalu Steiningerovi, Ph.D. za jeho odborný dohled, cenné rady a čas věnovaný konzultacím.

Komparace makroekonomických ukazatelů v České republice

Souhrn

Cílem diplomové práce je porovnat vybrané makroekonomické ukazatele (hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, platební bilance), popsat jejich úroveň, vývoj, strukturu a charakterizovat vztahy mezi nimi.

Teoretická část je věnována problematice ekonomiky v České republice. V této části jsou popsány jednotlivé sektory české ekonomiky, dále základní makroekonomické ukazatele, jako jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace a platební bilance. V neposlední řadě je zde uveden také hospodářský cyklus, který je součástí české ekonomiky. V poslední kapitole teoretické části je vysvětlena problematika magického čtyřúhelníku, jež se sestává ze čtyř základních makroekonomických ukazatelů.

Praktická část popisuje vývoj čtyř základních makroekonomických ukazatelů (HDP, nezaměstnanost, inflace a platební bilance) za sledované období let 2000-2015. Další kapitolou této části je charakteristika vztahů mezi makroekonomickými ukazateli a zjištění jejich vzájemné závislosti. Třetí část vlastní práce je věnována výpočtu obsahů magických čtyřúhelníků v letech 2000, 2004, 2008, 2009 a 2015. Tyto výpočty jsou provedeny pro zhodnocení výkonnosti české ekonomiky ve vybraných letech.

V provedených analýzách je prokázána nepřímá závislost mezi ukazateli HDP a nezaměstnanosti a mezi ukazateli inflace a nezaměstnanosti. Přímá závislost je prokázána mezi ukazateli HDP a platební bilance, konkrétně bilance výkonová. Na základě výpočtů obsahu magických čtyřúhelníků byl zvolen hospodářsky nejlepším rokem rok s největším obsahem, tedy rok 2015.

Klíčová slova: ekonomika, nezaměstnanost, hrubý domácí produkt, inflace, platební bilance, saldo, ukazatel

Comparison of macroeconomic indicators in the Czech republic

Summary

The aim of this dissertation is to compare selected macroeconomic indicators (gross domestic product-GDP, unemployment, inflation, balance of payments), describe their level, development, structure and characterize the relations between them.

The theoretical part is devoted to the issue of economy in the Czech Republic. In this section the various sectors of the Czech economy are described, such as basic macroeconomic indicators - gross domestic product, unemployment, inflation and balance of payments. Finally, there is also mentioned the economic cycle, which is part of the Czech economy. In the last chapter of the theoretical part is explained the problem of magic quadrangle, which consists of four basic macroeconomic indicators.

The practical part describes the development of the four basic macroeconomic indicators (GDP, unemployment, inflation and balance of payments) in measured period 2000-2015. Next chapter of this part is dedicated to characteristic of relations between macroeconomic indicators and determination of their mutual dependence. The third part of the work is devoted to calculations of the contents of magical quadrangles in 2000, 2004, 2008, 2009 and 2015. These calculations are made to evaluate the efficiency of the Czech economy in these selected years.

In executed analysis is demonstrated an indirect relation between GDP and unemployment indicators and the indicators of inflation and unemployment. A direct relation is ascertained between indicators of GDP and balance of payments, specifically the output balance. Based on calculations of contents of magical quadrangles, the best economical year for the largest content was chosen, the year 2015.

Keywords: the economy, unemployment, gross domestic product (GDP), inflation, balance of payments, balance, indicator

Obsah

Seznam zkratek	9
1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika.....	11
3 Teoretická východiska	14
3.1 Struktura ekonomiky České republiky.....	14
3.2 Základní makroekonomické ukazatele	15
3.2.1 Hrubý domácí produkt	15
3.2.2 Nezaměstnanost	19
3.2.3 Inflace.....	24
3.2.4 Platební bilance	30
3.3 Magický čtyřúhelník	38
3.4 Hospodářský cyklus	41
4 Analytická část.....	43
4.1 Vývoj makroekonomických ukazatelů v České republice	43
4.1.1 Vývoj HDP v letech 2000-2015.....	43
4.1.2 Vývoj nezaměstnanosti v letech 2000-2015	48
4.1.3 Vývoj inflace v letech 2000-2015.....	52
4.1.4 Vývoj platební bilance v letech 2000-2015	56
4.2 Vztahy mezi vybranými makroekonomickými ukazateli.....	61
4.2.1 HDP a nezaměstnanost.....	61
4.2.2 Inflace a nezaměstnanost	62
4.2.3 HDP a platební bilance	64
4.3 Výkonnost ekonomiky České republiky ve vybraných letech.....	66
5 Závěr.....	71
Seznam schémat	74
Seznam tabulek	74
Seznam grafů.....	74
Seznam použitých zdrojů	75
Seznam příloh.....	78

Seznam zkratek

ARAD	System časových řad (veřejná databáze ČNB)
CPI	Index spotřebitelských cen
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
HDP	Hrubý domácí produkt
NISD	Neziskové instituce sloužící domácnostem
p.b.	Procentní bod
PB	Platební bilance
PPI	Index cen výrobců
PZI	Přímé zahraniční investice

1 Úvod

Vývoj české ekonomiky v dnešní době je ovlivněn především situací na trhu práce, jehož součástí je problematika nezaměstnanosti a neustálé zvyšování cen. V současné době se mezi další významné faktory ovlivňující vývoj ekonomiky v České republice řadí mimo jiné i migrantská krize.

Diplomová práce se zabývá vlivem jednotlivých makroekonomických ukazatelů, jako je hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace a platební bilance na ekonomickou situaci v České republice.

Teoretická část se zabývá strukturou ekonomiky České republiky. Dále jsou v této části popsány jednotlivé makroekonomické ukazatele včetně jejich členění. Je zde popsán vztah mezi ukazateli nezaměstnanosti a inflace prostřednictvím tzv. Phillipsovy křivky. V návaznosti na výše zmíněné makroekonomické ukazatele se tato část zabývá charakteristikou magického čtyřúhelníku, který je spojením těchto ukazatelů. Teoretická část zahrnuje dále také hospodářský cyklus, který prolíná českou ekonomiku v různých časových intervalech.

Praktická část se skládá ze tří částí. V první části je popsán vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů, tedy hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace a platební bilance, jejich zhodnocení za sledované období v letech 2000-2015. Druhá část se sestává ze zhodnocení vztahů mezi jednotlivými ukazateli a prokázání jejich vzájemné závislosti. Poslední část je věnována výkonnosti ekonomiky České republiky ve vybraných letech. Jedná se o roky 2000, 2004, 2008, 2009 a 2015. Počátečním rokem sledovaného období je rok 2000, rok 2015 je potom konečným rokem hodnoceného období, pro tyto roky je tedy vypočtena výkonnost ekonomiky z důvodu jejich vzájemného porovnání. Roky 2004, 2008 a 2009 byly zvoleny pro jejich význam v české ekonomice, neboť v těchto letech došlo k mimořádným událostem.

Česká ekonomika se neustále rozvíjí. Za sledované období 16 let lze říci, že i přes určité výkyvy, jako například v roce 2009 po vypuknutí celosvětové krize, nebyla česká ekonomika výrazně poznamenána. V současné době se Česká republika řadí mezi státy s vyspělou ekonomikou.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je porovnat vybrané makroekonomické ukazatele (hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, platební bilance), popsat jejich úroveň, vývoj, strukturu a charakterizovat vztahy mezi nimi.

2.2 Metodika

Teoretická část se zabývá obecnou strukturou ekonomiky České republiky, jejím základním rozdělením dle činností na primární, sekundární, terciární a kvartérní sektor. Dále jsou v této části charakterizovány základní makroekonomické ukazatele, které ovlivňují výkonnost české ekonomiky. Jedná se o hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflaci a platební bilanci zahraničního obchodu. Vztah nezaměstnanosti a inflace je definován Phillipsovou křivkou, jejíž charakteristika je rovněž zmíněna v první části diplomové práce. Charakteristika magického čtyřúhelníku je nedílnou součástí teoretické části, neboť se tento čtyřúhelník skládá z výše uvedených makroekonomických ukazatelů a zobrazuje vztahy mezi nimi. Zároveň je v této části charakterizován i hospodářský cyklus, jež prolíná ekonomiku v celém sledovaném období 2000-2015.

Praktická část popisuje vývoj základních makroekonomických ukazatelů, zmíněných již v teoretické části, v letech 2000-2015. Další součástí této kapitoly je charakteristika vztahů mezi jednotlivými ukazateli a jejich vzájemného porovnání. Poslední částí, ze které se sestává praktická část, je zhodnocení výkonnosti české ekonomiky pomocí výpočtu obsahů magických čtyřúhelníků ve vybraných letech, konkrétně v letech 2000, 2004, 2008, 2009 a 2015.

První kapitola analytické části je věnována zhodnocení vývoje makroekonomických ukazatelů za sledované období let 2000-2015. Pro tuto analýzu je nutné očistit potřebná data týkající se hrubého domácího produktu, nezaměstnanosti, inflace a platební bilance. Zde jsou využita data z Českého statistického úřadu a České národní banky. Na základě očištěných dat je popsán vývoj každého jednotlivého ukazatele za sledovaných 16 let. Z vybraných dat jsou sestaveny grafy k jednotlivým makroekonomickým ukazatelům, aby byl lépe vyobrazen vývoj za sledované období.

Druhá kapitola analytické části se zabývá vztahy mezi vybranými makroekonomickými ukazateli. Jedná se o vztahy mezi HDP a nezaměstnaností, inflací a nezaměstnaností a mezi HDP a platební bilancí. Pro toto pozorování jsou využita některá data očištěna pro první kapitolu analytické části. Konkrétně se jedná o data hrubý domácí produkt vyjádřený tempem růstu v procentech, míra nezaměstnanosti a míra inflace v procentech, dále HDP (v mld. Kč) a platební bilance (konkrétně výkonová bilance) v mil. Kč. Z těchto hodnot jsou sestrojeny jednotlivé grafy zobrazující závislost pomocí regrese.

Přímka v jednotlivých grafech vyjadřuje průběh závislosti. Tato přímka je vytvořena pomocí průměrů naměřených hodnot jednotlivých ukazatelů a jejich propojení. Na základě sklonu přímky lze odvodit její trend a tedy i závislost mezi hodnocenými makroekonomickými ukazateli.

Třetí kapitola analytické části se věnuje výpočtům výkonnosti ekonomiky v České republice za pomoci magického čtyřúhelníku, který se sestává z makroekonomických ukazatelů, jakými jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace a platební bilance. Konkrétně se jedná o výpočet obsahu magického čtyřúhelníku. Pro tyto výpočty je nejprve potřeba očistit správné hodnoty, z kterých lze získat relevantní výsledky. Všechny čtyři makroekonomické ukazatele by měly být ve stejných jednotkách, v tomto případě jsou použita procenta.

Pro výpočet jsou použity hodnoty: tempo růstu HDP v % (stálé ceny roku 2010), míra nezaměstnanosti v %, míra inflace v %. Platební bilance je zde vyjádřena jako poměr běžného účtu platební bilance a nominálního hrubého domácího produktu v %. Výpočty obsahu magických čtyřúhelníků jsou provedeny pouze pro roky 2000, 2004, 2008, 2009 a 2015 z důvodu nejvýznamnějších událostí v těchto letech. Tyto hodnoty jsou zapsány do jednotné tabulky pro lepší přehlednost.

Magický čtyřúhelník je složen ze čtyř os, které zaujímají základní makroekonomické ukazatele. Vzhledem k tomu, že je magický čtyřúhelník specifický tím, že každá jeho osa má svůj vlastní počátek, který se nemusí nacházet ve středu kříže os, je zde nutné stanovit všem osám stejný rozsah. V tomto případě je stanoven rozsah od -7 do 10, a to z toho důvodu, že do tohoto intervalu spadají veškeré naměřené hodnoty makroekonomických ukazatelů.

Samostatný obsah magického čtyřúhelníku je vypočten rozdělením čtyřúhelníku na dva trojúhelníky.

Dalším krokem, který předchází výpočtu obsahu magického čtyřúhelníku, je vypočtení délek stran potřebných pro výpočet trojúhelníku. Je tedy nutné stanovit délku strany a , což je úhlopříčka čtyřúhelníku uvedená na svislé ose y , která je tvořena HDP a inflací, výška v_a pro jeden trojúhelník, kterou je nezaměstnanost, a výška v_a pro druhý trojúhelník, jež tvoří platební bilance. Tyto délky jsou vypočteny pro roky 2000, 2004, 2008, 2009 a 2015.

Na základě vypočtených délek jednotlivých úhlopříček a výšek lze spočítat obsahy magických čtyřúhelníků pro vybrané roky.

Obsah trojúhelníku je:

$$S = (a * v_a) / 2, \text{ přičemž:}$$

S ... obsah trojúhelníku,

a ... strana trojúhelníku,

v_a ... výška trojúhelníku ke straně a .

Výsledný obsah magického čtyřúhelníku pro daný rok je součtem dvou protilehlých trojúhelníků.

Pro možné porovnání je dále sestaven graf obsahující všech pět magických čtyřúhelníků na základě očištěných hodnot pro jednotlivé makroekonomické ukazatele. Tyto hodnoty jsou zaneseny do grafu, který je složen ze čtyř os, kde se vlevo nachází osa míry nezaměstnanosti, dolní osu tvoří míra inflace, pravou platební bilance a horní tempo růstu HDP. Jednotlivé body jsou propojeny, čímž vznikne magický čtyřúhelník pro daný rok.

Výkonnost ekonomiky České republiky ve vybraných letech 2000, 2004, 2008, 2009 a 2015 je hodnocena dle velikosti obsahů jednotlivých čtyřúhelníků. Dalo by se říci, že čím větší obsah, tím lépe na tom ekonomika v daném roce je. Avšak ke zhodnocení výkonnosti ekonomiky je nutné zohlednit i další faktory, které ji ovlivňují. Tomuto zhodnocení se věnuje další kapitola vlastní práce.

3 Teoretická východiska

Teoretická východiska zahrnují charakteristiku struktury ekonomiky České republiky, která se skládá ze čtyř sektorů. Dále jsou v této kapitole popsány a blíže rozebrány jednotlivé makroekonomické ukazatele hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace a platební bilance. V neposlední řadě je zde charakterizován magický čtyřúhelník a hospodářský cyklus, které jsou nedílnou součástí české ekonomiky.

3.1 Struktura ekonomiky České republiky

Ekonomika je souhrn hospodaření daného jednotlivce, podniku nebo státu. Ekonomika České republiky je rozdělena podle základních činností na tři, případně čtyři sektory, a to konkrétně sektor primární, sekundární, terciární a kvartérní.

Sektor primární neboli prvovýroba, ve kterém se v první řadě nachází výroba, zemědělství, ale také těžba, hutnictví a lesnictví. Primární sektor zaměstnává v současné době přibližně 5 % ekonomicky aktivního obyvatelstva České republiky. Čím vyšší vyspělost dané země, tím více klesá počet zaměstnaných v této sekci. (Dvořáček, 2012)

V druhovýrobě neboli sektoru sekundárním jsou zahrnuty především činnosti týkající se zpracovatelského průmyslu (například strojírenství, textilní) a stavebnictví. Čím vyspělejší ekonomikou daný stát hospodaří, tím více klesá podíl průmyslu na HDP. V současné době sekundární sektor zaměstnává přibližně 35 % ekonomicky aktivního obyvatelstva České republiky. (Holman, 2010)

Terciární sektor (sektor služeb a ekonomických činností) zahrnuje činnosti, jako jsou doprava, bankovníctví, zdravotnictví či obchod nebo školství. V současné době je terciární sektor nejdynamičtější součástí národního hospodářství a nejvýznamněji se podílí na hrubém domácím produktu země. Více než dvě třetiny ekonomicky aktivního obyvatelstva je v České republice zaměstnáno právě v oblasti služeb a ekonomických činností. Ekonomika vyspělejších zemí má vyšší podíl služeb a ekonomických činností na celkovém HDP. (Dvořáček, 2012)

Čtvrtým a posledním sektorem je sektor kvartérní neboli tzv. znalostní. V této sekci jsou zahrnuty činnosti týkající se především vědy a výzkumu. (Pavelka, 2007)

3.2 Základní makroekonomické ukazatele

Hospodářskou politiku a výkonnost ekonomiky dané země lze vyjádřit různými způsoby. Nejpřesnější vyjádření lze však získat za pomoci čtyř základních makroekonomických ukazatelů. Je to ukazatel HDP, nezaměstnanosti, inflace a platební bilance (saldo zahraničního obchodu).

3.2.1 Hrubý domácí produkt

Jedním ze základních ukazatelů ekonomické aktivity je hrubý domácí produkt (dále jen HDP). HDP je peněžní hodnota veškerých statků a služeb vyprodukovaných v dané zemi, rezidenty daného státu, za dané časové období, které zpravidla bývá 1 hospodářský rok (12 po sobě jdoucích měsíců). Hodnota HDP, ať už jde o jeho velikost či růst, poskytuje základní informace o výkonnosti a ekonomických aktivitách dané země. Přičemž stabilita výkonnosti země je ovlivněna vývojem ukazatelů vnitřní a vnější rovnováhy. HDP je podstatný ukazatel vývoje národního hospodářství, který měří výkonnost ekonomiky jednotlivých zemí. (Kadeřábková, 2006)

Hodnota HDP by měla zahrnovat veškeré vyprodukované statky a služby v daném období na daném území. Určité statky a služby však do celkové hodnoty HDP zahrnuty nejsou. V HDP nejsou zahrnuty činnosti, které jsou vykonávány pro osobní spotřebu, tzv. neprojdou tržním mechanismem. Jedná se o tzv. šedou neboli stínovou ekonomiku. V té jsou zahrnuty veškeré statky a služby, které porušují etické, společenské nebo obchodní normy. Jedná se například o korupci, praní špinavých peněz nebo práci na černo. Za hranicí zákona se potom nachází černá ekonomika, která zahrnuje například prostituci, drogy či daňové úniky. Ve své podstatě lze říci, že šedá ekonomika zahrnuje činnosti, ze kterých plynou příjmy, které nejsou hlášeny příslušným úřadům a neprojdou trhem. (Holman, 2010)

Nominální a reálný HDP

Hodnota nominálního HDP se měří v běžných cenách, tj. v cenách, při kterých byl HDP vytvořen k danému okamžiku v daném roce. Oproti tomu reálný HDP měří výstup daného období v cenách stálých. Stálé ceny jsou ceny, které byly stanoveny v daném základním roce, například v roce 2003. Pomocí těchto cen lze porovnávat jednotlivé roky, neboť by se

dalo říci, že reálný HDP je nominální HDP očištěný o inflaci. Podíl nominálního a reálného HDP se nazývá deflátor HDP, což je úhrnný cenový index. (Pavelka, 2007)

Celkový HDP znázorňuje ekonomickou sílu dané země. Přepočtený HDP na obyvatele (HDP/per capita) se nazývá ekonomická úroveň.

Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt je souhrn veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných pomocí výrobních faktorů na území daného státu, bez ohledu na to, zda se jedná o jeho obyvatele (rezident) nebo cizince (nerezident). (Liška, 2002)

Hrubý národní produkt

Hrubý národní produkt nebo také hrubý národní důchod je souhrn veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných pomocí výrobních faktorů za dané časové období občany daného státu, jak na území tohoto státu, tak i na území jiného státu. (Pavelka, 2007)

Metody výpočtu HDP

Hrubý domácí produkt je využíván pro vyjádření výkonnosti ekonomiky dané země za dané časové období a je vyjadřován různými způsoby. Nejčastěji využívané metody pro výpočet HDP jsou produkční (výrobní) metoda, výdajová metoda a důchodová nebo také příjmová metoda. (Kadeřábková, 2006)

Produkční (výrobní) metoda

Jak již bylo zmíněno, hrubý domácí produkt je souhrn veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných za dané časové období na území daného státu. Ve své podstatě však bývá složité vymezení, zda je statek nebo služby již ve finální, tedy konečné podobě, nebo zda se jedná pouze o meziproduct, jenž se dále zpracovává. Pro zamezení případného opakovaného započítání hodnoty výrobku do výpočtu, se počítá s přidanou hodnotou v jednotlivých etapách výroby. Započítá se tedy jen přidaná hodnota výrobku, což je rozdíl mezi hodnotou používaných meziproductů a hodnotou produkce. Produkční či výrobní metoda je tedy součet hrubých přidaných hodnot každé výrobní fáze všech tržních odvětví a čistých daní na produkty. Obecně lze říci, že hrubý domácí produkt je roven sumě hodnot přidaných. (Holman, 2010)

Výpočet lze vyjádřit také jako (Holman, 2010):

$$HDP = \text{Produkce} - \text{Mezispotřeba} + \text{Daně z produktů} - \text{Dotace na produkty}$$

Výdajová metoda

Druhou metodou pro výpočet HDP je metoda výdajová. Tato metoda počítá výdaje na jednotlivé položky zvlášť. Obecně lze tedy říci, že HDP je roven součtu agregátních výdajů. Tedy (Pavelka, 2007):

$$HDP = C + I + G + X, \text{ kde}$$

C ... výdaje domácností na spotřebu,

I ... soukromé hrubé domácí investice,

G ... veřejné vládní výdaje státu pro nákup statků a služeb,

X ... čistý export.

Za spotřebu domácností lze považovat osobní výdaje spotřebitelů (obyvatel státu), například na zboží denní potřeby, osobní služby, ale také luxusní statky a služby.

Termín investice znamená ve své podstatě investice do aktiv. Investicí může být i nákup pozemku, nákup statků a služeb, ale také amortizace neboli odpisy. Investice se dělí do tří skupin, jsou to (Holman, 2010):

- investice do firemního kapitálu, jako je dlouhodobý hmotný majetek,
- investice firem do zásob,
- investice domácností do bytové výstavby.

Vládní výdaje jsou veškeré finance, které byly použity z různých důvodů. Vládním výdajem může být výdaj na obranu a bezpečnost státu, finanční prostředky do zdravotnictví, vzdělání, ale také výdaje na nákup výrobků a služeb. V neposlední řadě mezi vládní výdaje patří samozřejmě transferové výdaje, například výdaje na sociální dávky, starobní či invalidní důchod, dávky v hmotné nouzi, apod.

Čistý export se vypočte jako rozdíl mezi exportem a importem daného státu za dané období (nejčastěji 12 po sobě jdoucích měsíců). Čistý export může být někdy nazýván také jako

saldo platební bilance nebo saldo zahraničního obchodu. Pokud je hodnota salda kladná, znamená to, že export převyšuje import. V opačném případě dovoz statků a služeb do dané země převyšuje vývoz statků a služeb z dané země do jiných. (Holman, 2010)

Hrubý domácí produkt očištěn o amortizaci (odpisy) se potom nazývá čistý domácí produkt. (Pavelka, 2007)

Příjmová metoda

Poslední používanou metodou pro výpočet HDP je metoda příjmová, nebo také důchodová. Tato metoda spočívá v součtu veškerých národních důchodů očištěný o daně. Obecně lze říci, že výdaj jednoho jednotlivce je pro druhého příjem (důchod) a naopak. Výpočet HDP pomocí příjmové metody lze zapsat jako (Holman, 2010):

$$HDP = w + r + z + i + a + n, \text{ kde}$$

w ... odměna za práci,

r ... renty,

z ... hrubé zisky,

i ... čisté úroky,

a ... amortizace,

n ... nepřímé daně.

Odměnou za práci je myšlena hrubá mzda zaměstnancům, tedy odměna před zdaněním. Renta je určitý pravidelný bezpracný příjem, který dostávají například důchodci nebo vysloužilí policisté. Do renty se řadí i zisky (výnosy) z cenných papírů jako jsou akcie. Hrubým ziskem je myšlen zisk před zdaněním. Čisté úroky vzniknou jako rozdíl mezi úroky přijatými a vyplacenými. V neposlední řadě HDP zahrnuje také amortizaci, což jsou odpisy dlouhodobého majetku. Odpis je peněžním vyjádřením opotřebení majetku. Poslední složkou pro výpočet HDP jsou nepřímé daně, jako je spotřební daň nebo daň z přidané hodnoty. Součtem všech těchto výše zmíněných položek je hrubý domácí produkt. (Kadeřábková, 2006)

3.2.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je jedna z největších potíží ekonomik světa. Nezaměstnanost je každodenní hrozbou pro všechny obyvatele světa. Nikdo si dnes není jistý svým zaměstnáním. V současné době je na světě více než 35 milionů nezaměstnaných. Nezaměstnanost v České republice dosahovala v roce 2004 více než půl milionů lidí. (Pavelka, 2007)

Od té doby počet nezaměstnaných klesl a v současné době je v České republice počet nezaměstnaných dokonce pod průměrem vyspělých zemí. Míra nezaměstnanosti v České republice činila v roce 2015 necelých 5 %, což v přepočtu na obyvatele je přibližně 520 tisíc. (ČSÚ, [online], [cit. 2016-06-09])

Nezaměstnanost je stav, kdy obyvatel nechce nebo není schopen zajistit si placené zaměstnání. Jako nezaměstnaného lze chápat jedince, kteří jsou ekonomicky aktivní (zaměstnaní, nezaměstnaní) a ekonomicky neaktivní. Pokud nemá člověk práci déle než 1 rok a nedaří se mu jí stále nalézt, je pro něho poté mnohem náročnější se do práce znovu vrátit. (Samuelson, 2002)

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se skládá ze dvou skupin. Jedná se o skupinu zaměstnaných a skupinu nezaměstnaných. Zaměstnaný jedinec je ten, který je starší 15 let a za své zaměstnání pobírá pravidelný plat, nebo pracuje ve svém vlastním podniku. Nezaměstnaný je potom člověk, který je opět starší 15 let a splňuje následující 3 podmínky (Pavelka, 2007):

- není zaměstnaný,
- hledá si aktivně nové zaměstnání,
- je způsobilý do zaměstnání nastoupit nejpozději do 14 dnů.

Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo jsou lidé, kteří nepatří ani do jedné ze skupin ekonomicky aktivního obyvatelstva. Jsou to například osoby mladší 15 let (děti), důchodci, studenti, nebo maminky na mateřské dovolené, popřípadě i otcové na rodičovské dovolené. (Holman, 2010)

Míra nezaměstnanosti

Mírou nezaměstnanosti se rozumí procento nezaměstnaných z ekonomicky aktivního obyvatelstva, tedy ze skupin zaměstnaných a nezaměstnaných. Výpočet pro míru nezaměstnanosti je (Pavelka, 2007):

$$u = U / (L + U), \text{ přičemž}$$

u ... míra nezaměstnanosti (%),

U ... počet nezaměstnaných,

L ... počet zaměstnaných.

Jde tedy o podíl zaměstnaných a ekonomicky aktivního obyvatelstva v procentuálním vyjádření.

Typy nezaměstnanosti

V závislosti na příčinách jsou rozlišovány různé typy nezaměstnanosti. Mezi základní typy se řadí frikční, strukturální, cyklická a sezónní. Další typy nezaměstnanosti mohou být dobrovolná a nedobrovolná.

Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost je typ nezaměstnanosti, který je zpravidla krátkodobého charakteru. Jedná se o tzv. mezidobí bývalé práce a nového pracovního místa. Téměř vždy, když zaměstnanec opustí své zaměstnání, se lze setkat s tím, že mu určitou dobu trvá, než nastoupí do dalšího zaměstnání, ať už je to v rozmezí dnů, týdnů ale i měsíců. Tento typ nezaměstnanosti je ve své podstatě pouze dočasný a vzhledem k okolnostem bude určitý počet frikčně nezaměstnaných neustále. (Samuelson, 2002)

Strukturální nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost se odvíjí od změny či vývoje daných segmentů. Strukturálně nezaměstnaný jedinec si nemůže sehnat práci z důvodu velkého počtu konkurence v jeho oboru, či z důvodu upadání daného odvětví, ve kterém se snaží uchytit. Ve většině případů strukturální nezaměstnanost souvisí především s nesouladem nabídky a poptávky práce v daném oboru, ale i regionu. Avšak z důvodu imobilnosti pracovních sil vždy bude v některých regionech vyšší poptávka než nabídka a v jiných tomu bude naopak. Nezaměstnaný z Prahy těžko bude dojíždět denně do zaměstnání do Ostravy. Jedním

zřešení by mohly být různé rekvalifikační kurzy pro nezaměstnané, aby měli možnost uchytit se i v jiném oboru. O strukturální nezaměstnanosti by se dalo říci, že bude téměř vždy přítomna, obdobně jako frikční. A to z důvodu takového, že nikdy nedojde k vyrovnání nesouladu mezi nabídkou a poptávkou v daných oborech a daných regionech. (Pavelka, 2007)

Cyklická nezaměstnanost

Hospodářský cyklus je příčinou cyklické nezaměstnanosti. Jedná se o stav, kdy se v ekonomice mluví o tzv. recesi, tudíž poklesu či útlumu. Při hospodářské krizi se snižuje HDP, čímž může klesat inflace, ale zároveň se také snižuje počet nezaměstnaných. Při opačné situaci, tedy když ekonomika prosperuje, se hrubý domácí produkt zvyšuje a tím roste i počet zaměstnaných, tedy klesá počet nezaměstnaných. Cyklická nezaměstnanost postihuje veškeré oblasti v ekonomice. Ve své podstatě se cyklická nezaměstnanost týká celého státu. (Holman, 2010))

Sezónní nezaměstnanost

Typ sezónní nezaměstnanosti je stav, který vzniká z důvodu sezónních změn v nabídce. Jedná se například o změnu ročních období, kdy v zimě je potřeba vyššího počtu kvalifikovaných pracovníků pro správu lyžařských areálů, oproti tomu v létě naopak o tyto pracovníky takový zájem není. (Samuelson, 2002)

Dobrovolná nezaměstnanost

Dobrovolná zaměstnanost spočívá v tom, že člověk, který mohl být dříve zaměstnán, v současné situaci být zaměstnán nechce, ať už z jakéhokoliv důvodu. Jako důvod lze uvést nízké platové ohodnocení v nabízeném zaměstnání, či pro něho neatraktivní pozice, apod. (Pavelka, 2007)

Nedobrovolná nezaměstnanost

Oproti tomu o nedobrovolnou nezaměstnanost se jedná v případě, že by člověk za daných platových podmínek pracovat chtěl, ale bohužel mu to, například z důvodu vyšší poptávky než nabídky pracovních pozic, není umožněno. (Kadeřábková, 2006)

Plná zaměstnanost

Plnou zaměstnaností se rozumí stav, kdy je ekonomika na hranici potenciálního produktu. Ekonomika dosahuje úrovně potenciálního produktu ve chvíli, kdy ve své podstatě plně využívá veškeré své možné prostředky, konkrétně tedy veškerou možnou pracovní sílu. Pokud ekonomika dosahuje plnění potenciálního produktu, nachází se ve svém maximu. Tento stav je trvale udržitelný. V obráceném případě, při tzv. přirozené míře nezaměstnanosti je dosahováno potenciálního produktu. Vždy, tedy i při plnění potenciálního produktu, zde bude určité procento nezaměstnaných. Ať už se jedná o studenty hledající si své nové zaměstnání po ukončení studia, či frikční nezaměstnaní. (Jurečka, 2010)

Přirozená míra nezaměstnanosti

Za přirozenou míru nezaměstnanosti se považuje nejnížší možný počet nezaměstnaných jedinců, který je udržitelný z dlouhodobého hlediska. Zároveň je při tomto počtu nezaměstnaných trh práce v rovnováze. Faktory, které mohou ovlivňovat přirozenou míru nezaměstnanosti, jsou (Pavelka, 2007):

- demografické změny (jedná se o různou míru nezaměstnanosti ve věkově odlišných skupinách),
- vládní politika (vláda ovlivňuje trh práce například pomocí sociálních dávek pro sociálně slabší; ve chvíli, kdy je nezaměstnaným nabídnuta vysoká sociální pomoc, ztrácí motivaci jít znovu do zaměstnání)
- strukturální změny (pokles určitých odvětví – například horníci v dolech).

Ve chvíli, kdy všichni jedinci, kteří za daných pracovních podmínek chtějí pracovat a pracují, se dá mluvit o plné zaměstnanosti, zároveň i přirozené míře nezaměstnanosti. Do přirozené míry nezaměstnanosti lze zahrnout nezaměstnanost frikční a strukturální. (Holman, 2010)

Příčiny nezaměstnanosti

Důvodů pro to, že je člověk nezaměstnaný, může být hned několik. Jako první a nejdůležitější důvod je systém minimální mzdy. Minimální mzda byla v České republice uzákoněna již v 90. letech, kdy v té době činila necelé 2 000 Kč. V současné době činí minimální mzda v České republice v hrubém 9 900 Kč za měsíc. Je však nutno brát v potaz, co tato částka vlastně z pohledu zaměstnavatele představuje. Nejedná se totiž pouze o 9 900 Kč, které musí vyplatit svému zaměstnanci, nýbrž je tato částka navýšena ještě o sociální a zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem za zaměstnance a v neposlední řadě samozřejmě daň. Po sečtení výše zmíněného musí zaměstnavatel tak vynaložit na jedno pracovní místo přibližně 14 000 Kč. (ČSÚ, [online], [cit. 2016-06-09])

Lidé, kteří nemají dostatečnou kvalifikaci na takovou pracovní pozici, jsou odkázáni na sociální dávky od státu a stávají se nesamostatnými.

Dopady nezaměstnanosti

Dopady nezaměstnanosti lze rozdělit na sociální a ekonomické.

Ekonomické dopady nastávají v případě, že není dosahováno potenciálního produktu, což znamená, že dochází ke ztrátě produkce. Vzniká rozdíl mezi potenciálním produktem a skutečně vytvořeným produktem, přičemž skutečný je o mnoho nižší než potenciální. Tento stav nastává ve chvíli, kdy je míra nezaměstnanosti vyšší než přirozená míra. To znamená, že se celkově vytvoří méně produktu, než by se vytvořilo při plné zaměstnanosti.

Typickým pro ekonomické dopady je tzv. *Okunův zákon*. Okunův zákon říká, že „*je-li skutečná míra nezaměstnanosti o 1 procentní bod nad úrovní přirozené míry nezaměstnanosti, skutečný produkt bude o 2 procentní body pod svou potenciální úrovní.*“ (Pavelka, 2007, str. 127)

Sociální dopady nezaměstnanosti mohou být různé. Nejčastějšími sociálními dopady jsou dopady fyzické a psychické. Mezi psychické se řadí například narůstající stres ze strachu o zabezpečení rodiny kvůli nedostatku příjmů, ztráta důvěry ve vlastní schopnosti nebo problémy jako poruchy příjmu potravy. V závislosti na psychických dopadech lze identifikovat dopady fyzické, kterými je například alkoholismus, ale také činnosti na hranici zákona jako jsou prostituce, či kriminalita. (Samuelson, 2002)

Řešení nezaměstnanosti aneb Politika zaměstnanosti

Aby nedocházelo k vyšší míře nezaměstnanosti, než je nezaměstnanost přirozená, je možné použít dva typy politiky zaměstnanosti, jedná se o politiku aktivní a pasivní. Tyto typy používá stát jako opatření pro snižování nezaměstnanosti.

Aktivní politika nezaměstnanosti

Stát zastoupený vládou se snaží aktivně bránit a snižovat tak počty nezaměstnaných pomocí vytváření nových pracovních pozic, poskytování nezaměstnaným rekvalifikační kurzy či vytváření nových veřejně prospěšných míst, apod. Mezi aktivní politiku nezaměstnanosti lze zařadit i zajištění hromadné dopravy do místa výkonu, jako jsou například podnikové autobusy. (Samuelson, 2002)

Pasivní politika nezaměstnanosti

Pasivní politika naopak znamená, že stát (vláda) poskytuje nezaměstnaným pouze pomoc v podobě hmotných dávek v nouzi či sociálních dávek, příspěvků na bydlení nebo poskytuje tzv. existenční minimum. (Pavelka, 2007)

3.2.3 Inflace

Co to vlastně inflace je? Inflace je pojem, se kterým se dnes dá setkat téměř všude. Inflace v podstatě znamená tzv. všeobecný růst cenové hladiny. Bývá považována za něco, co lidé nepřijímají zrovna pozitivně. Všeobecný růst cenové hladiny se stát snaží pomocí vlády nebo centrálních bank tlačit směrem dolů, respektive se snaží inflaci snižovat na co nejnižší úroveň, která je přijatelná pro většinu obyvatelstva dané země. (Soukup, 2007)

Inflace by se dala rozdělit do tří základních skupin. Těmito skupinami jsou (Pavelka, 2007):

- mírná inflace,
- pádivá inflace,
- hyperinflace.

Mírná inflace se pohybuje v jednociferných hodnotách. Obyvatelstvo se nebojí držet své peněžní prostředky a má důvěru ve svou zemi. Pádivá inflace je v řádech desítek až stovek.

Dochází k nedůvěře obyvatelstva. Při hyperinflaci, která dosahuje stovek až tisíců procent, dochází k rozpadu ekonomiky státu. (Pavelka, 2007)

Inflace by se dala popsat zároveň jako nárůst cen neboli snižování kupní síly peněžních prostředků. Nejedná se však o snížení kupní síly obyvatelstva, neboť inflace v obecném měřítku neznamena nárůst cen veškerých statků a služeb. Značí však to, že si za stejnou peněžní jednotku lze koupit nižší množství statků a služeb. Neznamena to ale, že by se zmenšovalo množství statků a služeb, jež si za obdržný důchod lze pořídit. (Holman, 2005)

Všeobecná cenová hladina je pojem, který vysvětluje problematiku inflace. Lze ho vysvětlit jako průměrnou cenovou hladinu v ekonomice. Nejedná se tedy pouze o zvýšení cen veškerých statků a služeb, ale zároveň také o zvyšování mezd, úroků nebo cen dalších výrobních faktorů. (Soukup, 2007)

Dalším pojmem, který se váže k všeobecnému zvyšování cenové hladiny, je deflace. Deflace je v podstatě opakem inflace, neboť jde o všeobecné snižování cen. Deflace se však v dnešní době téměř nevyskytuje, dříve byla deflace používána v dobách úplné deprese. Pojem, který je v souvislosti s inflací v dnešní době využíván častěji, se nazývá dezinflace. Dezinflace znamená, že inflace se v dané zemi vyskytuje, avšak je velmi nízká, její míra se spíše snižuje. (Holman, 2010)

Měření inflace

Inflaci lze vidět z dvojího úhlu pohledu. Na jedné straně jde o zvyšování cenové hladiny, na straně druhé o snižování kupní síly peněžní jednotky. Nárůst všeobecné cenové hladiny znamená, že rostou veškeré ceny statků a služeb. Lze najít i pár výjimek, u kterých se cena nemění, popřípadě klesá, avšak v celkovém měřítku se ceny zvyšují. K zjištění cenové hladiny se využívají následující tři základní indexy (Pavelka, 2007):

- index spotřebitelských cen,
- index cen výrobců,
- deflátor hrubého domácího produktu (HDP).

Index spotřebitelských cen

V současné době nejvíce používaným indexem je index spotřebitelských cen. Tento index je vypočítáván měsíčně pro každý různý cenový koš statků a služeb. Pro výpočet indexu spotřebitelských cen (CPI) je potřeba znát ceny statků a služeb ve sledovaném roce a stálé ceny statků a služeb, tedy ceny vymezené v určitém roce. Tento rok je stanoven jako rok základní. Výpočet tohoto indexu je vlastně podíl dvou hodnot vyjádřený v procentech. Hodnota čitatele je součet podílů cen statků a služeb ve sledovaném roce a cen v roce základním vynásoben stálou váhou (viz tabulka 1) tohoto statku v celém spotřebním koši. Hodnota jmenovatele indexu je součet všech vah jednotlivých statků a služeb spotřebních košů.

Tab. 1 – Spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen

Spotřební koš pro výpočet indexu sp. cen od roku 2016	Stálá váha v % { 1000
Potraviny a nealkoholické nápoje	180,6080
Alkoholické nápoje a tabák	93,3869
Odívání a obuv	39,1993
Bydlení, voda, energie, paliva	251,2441
Bytové vybavení, zařízení domácností, opravy	57,8302
Zdraví	22,9952
Doprava	100,8414
Pošty a telekomunikace	30,7239
Rekreace a kultura	89,5961
Vzdělávání	6,2381
Stravování a ubytování	58,1114
Ostatní zboží a služby	69,2255

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-09-06]

Index cen výrobců

Index cen výrobců (PPI). Pomocí indexu PPI se sleduje více indexů než jen jeden. Index cen výrobců poukazuje na konkurenceschopnost výrobců. Jde například o (Pavelka, 2007):

- index cen zemědělských výrobců,
- index cen stavebních prací,
- index cen průmyslových výrobců,
- index cen tržních služeb v produkční sféře.

Deflátor hrubého domácího produktu

Posledním ze základních indexů je deflátor hrubého domácího produktu. Jak už bylo zmíněno v předešlé kapitole, je nutno rozlišovat nominální a reálný hrubý domácí produkt. Pro nominální HDP jsou tedy využity ceny běžného roku, oproti tomu pro reálný HDP je počítáno s cenami stálého roku, tedy roku základního. Výpočet deflátoru je potom podílem nominálního a reálného HDP vyjádřeným v procentech. Deflátor HDP zahrnuje veškeré finální statky a služby, které byly vytvořeny v ekonomice v dané zemi. Pro výpočet deflátoru není žádný fixní koš vybraných výrobků. (Holman, 2005)

Míra inflace

Ve chvíli, kdy jsou zjištěny cenové indexy, lze stanovit také míru inflace. Míra inflace je určitá změna za dané časové období vyjádřena v procentech. Pro výpočet míry inflace je zapotřebí znát CPI ve zjišťovaném roce a v roce předchozím. Meziroční míra inflace je poté vypočtena jako:

$$\text{Míra inflace} = (CPI_n - CPI_{n-1}) / CPI_{n-1} (\%)$$

Pro výpočet meziroční míry inflace lze však použít také index cen výrobců, ale i deflátor hrubého domácího produktu. (Kadeřábková, 2006)

Příčiny inflace

V závislosti na příčinách, kterými je inflace způsobena, se inflace dělí na (Holman, 2005):

- poptávkovou inflaci,
- nabídkovou inflaci,
- setrvačnou inflaci.

Poptávková inflace

Příčinou poptávkové inflace je tzv. poptávkový šok. Jedná se o tzv. poptávku taženou, která je způsobena zvýšením některé složky agregátních výdajů. Mezi agregátní výdaje lze zařadit spotřebu domácností, hrubé investice, státní výdaje a čistý export. Pokud se jedna z těchto složek zvýší, pak může docházet k poptávkové inflaci, ne vždy tomu však tak je. V případě, že by centrální banky státu zakázaly růst peněžní zásoby, pak by růst žádné ze složek agregátních výdajů nezpůsobil inflaci. Ve chvíli, kdy centrální banka růst peněžních zásob nezakáže, dochází k tzv. poptávkové inflaci. (Jurečka, 2010)

Nákladová inflace

Nákladová inflace je způsobena nákladovým šokem. Nákladovým šokem je myšleno zvyšování nákladů. V první řadě se jedná o navýšení mzdových nákladů (tzv. mzdový šok), také se dá hovořit o navyšování nákladů na suroviny. (Pavelka, 2007)

Mzdový šok je způsoben tím, že například vzrostou ceny vstupů - výrobních faktorů podniku. V důsledku to tedy pro podnik znamená zvýšení cen finálních výrobků a služeb. Tento stav se však nezamlouvá pracovníkům, kteří v závislosti na navýšení cen žádají o zvýšení svých mezd. Pokud však podnik zvýší mzdy zaměstnancům, navyšují se mu tak opět náklady, tudíž je podnik nucen opět navýšit ceny. V tomto případě lze již mluvit o nabídkové inflaci. Impulz nabídkového šoku však inflaci nutně znamenat nemusí, obdobně jako je tomu u poptávkové inflace. (Holman, 2005)

Setrvačná inflace

Setrvačná inflace je určitým způsobem propojena s inflačním očekáváním. Inflační očekávání se objevuje ve chvíli, kdy se například podnikatel rozhoduje o cenách svých produktů a služeb pro následující rok. Protože bere v úvahu všeobecné zvyšování hladiny v závislosti na zkušenostech z minulých let, rozhodne se ceny mírně navýšit. Jelikož tímto způsobem uvažuje většina obyvatelstva dané země, dochází tak k proměně inflačního očekávání ve skutečnou inflaci. Pokud lidé očekávají inflaci, inflace se stává pozitivní a získává tak svou setrvačnost, je neustále udržována inflačním očekáváním obyvatel. (Holman, 2010)

Phillipsova křivka

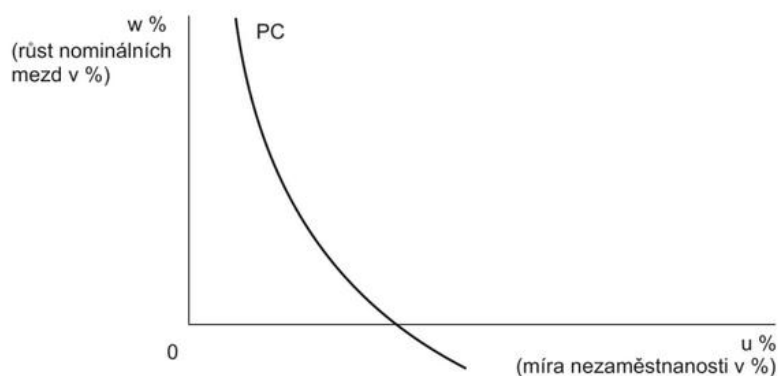
Phillipsova křivka je graf o dvou osách vyjadřující vztah dvou makroekonomických ukazatelů inflace a nezaměstnanosti. Osa x (horizontální osa) znázorňuje míru nezaměstnanosti uvedenou v procentech, osa y (vertikální) potom procentuelně růst nominálních mezd (inflaci). (Jurečka, 2010)

Sklon Phillipsovy křivky je klesající, obecně lze tedy říci, že křivka vyjadřuje tzv. nepřímou úměru, neboť značí, že při rostoucí inflaci se snižuje míra nezaměstnanosti a naopak (viz schéma 1). Křivka tedy zobrazuje negativní vztah mezi mírou mzdové inflace a mírou nezaměstnanosti.

Jestliže je nízká míra nezaměstnanosti, je nedostatek nabídky pracovní síly, tudíž firmy musí nabídnout na volná pracovní místa mnohem vyšší mzdu, než kdyby byl pracovní síly dostatek. Pokud převažuje poptávka po pracovní síle nad její nabídkou, mohou si i zaměstnanci zažádat o zvýšení platů. V opačném případě vezmou pracovníci zaměstnání za mnohem nižší platové ohodnocení. (Pavelka, 2010)

Dosahuje-li inflace nulové hodnoty, mírou nezaměstnanosti je pro tento stav přirozená míra nezaměstnanosti. Přirozená míra nezaměstnanosti se pohybuje okolo 5 %. (ČSÚ, [online], [cit. 2016-06-09])

Schéma 1 – Phillipsova křivka

Zdroj: Jurečka, 2010

3.2.4 Platební bilance

Platební bilanci lze chápat jako určitý zápis všech ekonomických transakcí, které se uskuteční za dané časové období (zpravidla 12 po sobě jdoucích měsíců) mezi rezidenty a nerezidenty daného státu.

Ekonomická transakce je chápána dvojím způsobem. Prvním se rozumí transakce reálná, což je pohyb statků a služeb. Druhý způsob je transakce finanční, jež zachycuje veškeré pohyby finančních aktiv. (Kadeřábková, 2006)

Rezidentem je člověk, který má zájem v dané zemi. Ve své podstatě to znamená, že rezident daného státu je dlouhodobě žijící obyvatel státu (déle než 1 rok), ale i vláda, ziskové či neziskové organizace se sídlem v dané zemi. Například společnost se sídlem v dané zemi je rezidentem dané země, avšak pobočky této firmy v zahraničí jsou rezidentem státu, ve kterém se pobočky nachází. Nerezidentem je potom ten, který nesplňuje podmínky v dané zemi stát se rezidentem, a platí pouze daně z příjmů, jejichž nabytí proběhlo v dané zemi. (Pavelka, 2007)

Struktura platební bilance dle staré metodiky BPM5

Platební bilance, též saldo zahraničního obchodu, zahrnuje veškeré platební transakce se zahraničím v ekonomice dané země, které se uskutečnily v daném roce. Platební bilance vymezuje platby, které proudí z ostatních zemí do dané země a naopak, konkrétně tedy z České republiky do zahraničí a ze zahraničí do České republiky.

Platební bilance se, dle metodiky BPM5 z roku 1993, skládá ze čtyř částí (Mendel, 2016):

- běžný účet,
- finanční účet,
- změna devizových rezerv,
- chyby a opomenutí.

Běžný účet platební bilance lze rozdělit do 4 základních skupin (Slaný, 2003):

- obchodní bilance - export a import statků,
- bilance služeb - dovoz a vývoz služeb (například cestovní ruch, doprava),
- bilance výnosů - převod příjmů z vlastnictví (dividendy, mzdy, úroky),
- bilance neobchodních plateb - běžné převody (dotace mezinárodních organizací).

První složkou platební bilance je **běžný účet**. Do tohoto účtu spadají veškeré platby spojené s exportem a importem statků a služeb, příjmy (mzdy, úroky), které jsou placeny přes hranice daného státu. Nedílnou součástí tohoto účtu jsou také jednorázové platby, jako jsou dary nebo dědictví. Vzhledem k značně převažujícímu podílu položky čistého vývozu statků a služeb se v dalším rozpracování zbývající položky nezmiňují. (Holman, 2005)

Finanční účet tvoří druhou skupinu plateb v platební bilanci. O finančním účtu lze hovořit také jako o kapitálovém účtu. Jedná se především o platby vývozu a dovozu kapitálu. Kapitálem se rozumí veškeré platby, které putují přes hranice státu do aktiv. Aktiva jsou například cenné papíry, dlouhodobý hmotný majetek, budovy a pozemky. Jako o kapitálu lze uvažovat i o půjčkách poskytnutých zahraničím do dané země nebo naopak, konkrétním osobám, nebo vkládání peněžních prostředků osob na účty vytvořené za hranicemi svého státu. (Slaný, 2003)

Změny devizových rezerv jsou tzv. aktiva centrální banky. Jedná se o poskytnuté úvěry, zahraniční cenné papíry, zlato, valuty, rezervní fond, apod. Devizové rezervy jsou používány jako zdroj přímého financování v případě nerovnováhy platební bilance zahraničního obchodu. Dále mohou být použity jako nepřímý zdroj za pomoci intervencí na devizovém trhu. (Holman, 2010)

Chyby a opomenutí je dopočtová položka, která se nachází mezi konečným saldem běžného účtu a účtu finančního na straně jedné a na straně druhé jde o změny devizových rezerv. (Pavelka, 2007)

Platební bilance zahraničního obchodu musí být vždy účetně vyrovnána. Změny devizových rezerv slouží tedy spíše jako vyrovnávací účet, v případě nesouladu mezi běžným a finančním účtem. (Kadeřábková, 2006)

Rovnováha platební bilance

Jak již bylo zmíněno, platební bilance musí být vždy účetně vyrovnána. Toho je dosaženo za pomoci účtu změny devizových rezerv. Avšak rovnováha platební bilance je pojem odlišný. Základní rozlišení tkví v tom, že devizové rezervy nelze k vyrovnání používat dlouhodobě, především z důvodu jejich možného vyčerpání. Mechanismus, který platební bilanci vrací zpět do její rovnováhy, se nazývá měnový kurz. V případě, že se měnový kurz volně nepohybuje, pouze je v kompetenci centrální banky, je zde možnost dlouhotrvající

nerovnováhy platební bilance zahraničního obchodu. Pokud nerovnováha platební bilance přetrvává po delší období, lze využít právě změn v devizových rezervách. (Pavelka, 2007)

Příklad č. 1 – Schodek platební bilance

Schodek běžného účtu je 50 mld. Kč, přebytek finančního účtu je však pouze 30 mld. Kč. Nabídka Kč na měnovém trhu tedy převyšuje poptávku o 20 mld. Kč. V této fázi dochází k depreciaci měny, tedy k jejímu znehodnocení. Znehodnocení měny má pozitivní vliv na vývoz, avšak negativní vliv na dovoz. Tímto způsobem lze snižovat vzniklý schodek na běžném účtu, neboť běžný účet souvisí především s dovozem a vývozem. Ve chvíli, kdy se schodek podaří snížit na 30 mld. Kč, bude ho možné vykrýt za pomoci výše přebytku účtu finančního. Tím se platební bilance dostane do účetní rovnováhy. (Holman, 2005)

Příklad č. 2 – Přebytek platební bilance

Schodek běžného účtu je 40 mld. Kč. Přebytek finančního účtu však ve stejném okamžiku činí 70 mld. Kč. Za dané situace je nutné provést apreciaci měny (její zhodnocení). Po zhodnocení dojde k poklesu exportu a k nárůstu importu statků a služeb. Tento stav je způsoben převyšující poptávkou po koruně nad nabídkou koruny. Schodek běžného účtu se tímto začne zvyšovat, dokud se nedostane na hodnotu 70 mld. Kč. Ve chvíli, kdy schodek běžného účtu dosáhne shodné hodnoty se schodkem finančního účtu, tedy 70 mld. Kč, peněžní jednotka, v tomto případě domácí měna přestane apreciovat, neboť se vyrovná nabídka s poptávkou po tomto typu peněžní jednotky. Platební bilance se tak opět dostane do účetní rovnováhy. (Holman, 2005)

Finanční účet platební bilance

Finanční účet platební bilance je zcela závislý na tzv. úrokovém diferenciálu. Úrokový diferenciál je rozdíl mezi úrokovou mírou dané země a zahraničí. Zvýšený úrokový diferenciál, například z důvodu zvýšení domácí úrokové míry nebo snížení zahraniční úrokové míry, znamená pro danou zemi zvýšení přílivu kapitálu ze zahraničí. V takové situaci dochází buď k nárůstu přebytku na finančním účtu platební bilance, nebo se snižuje jeho deficit. (Kadeřábková, 2006)

Bilance zboží a služeb

V bilanci zboží a služeb ze zahraničního obchodu nejde pouze o výrobky hmotného typu. Do běžného účtu jsou zahrnuty nejen hmotné statky, ale také služby, jakými jsou například

služby telekomunikační, letecké, či hotelové. Veškeré statky hmotné a služby nehmotné povahy, které jsou uskutečňovány přes hranice státu, jsou zahrnuty v běžném účtu platební bilance. Rozdíl mezi exportem a importem se nazývá čistým vývozem.

Bilance zboží a služeb je závislá na měnovém kurzu. Snížení schodku bilance zboží a služeb nebo naopak zvýšení přebytku je závislé právě na měnovém kurzu. Měnový kurz však působí na bilanci rozdílně v krátkém a dlouhém období. Je to způsobeno především poptávkou obyvatelstva, která je v krátkém a dlouhém období rozdílná. (Holman, 2005)

Nerovnováha bilance zboží a služeb

O nerovnováze bilance zboží a služeb lze hovořit tehdy, je-li opačná nerovnováha na finančním účtu platební bilance.

Příklad č. 3 – Nerovnováha bilance zboží a služeb

Schodek běžného účtu je 40 mld. Kč. Finanční účet je 40 mld. Kč v plusu, tedy nachází se v přebytku. V takové situaci dochází k rovnováze platební bilance za neměnného měnového kurzu. Přebytek finančního účtu přesně vykryje schodek účtu běžného, schodek bilance běžného účtu bude tedy přetrvávat, a to až do chvíle, kdy bude možné vykrývat tento schodek hodnotou přebytku z finančního účtu. (Kadeřábková, 2006)

Jedním z impulzů nerovnováhy bilance zboží a služeb je nárůst investic. Navýšením investic poroste úroková míra, to způsobí přebytek na účtu finančním. Na základě nárůstu investic dochází k zhodnocení domácí měny, čímž se vývoz stává nechtěným a dovoz chtěným. V takové situaci dochází ke schodku bilance zboží a služeb.

Lze obecně říci, že investice mají negativní dopad na bilanci zboží a služeb, na druhé straně dopad pozitivní na účet finanční (tzv. účet kapitálový). (Holman, 2010)

Zahraniční dluh

Zahraniční dluh lze chápat ve smyslu zadluženosti dané země vzhledem k zahraničí. Nejde však o skutečný státní dluh, nýbrž o dluh, který mají obyvatelé dané země k osobám v zahraničí. Pokud jde o zahraniční dluh, téměř nikdy se nezadlužuje stát jako celek. Samozřejmě mohou nastat výjimky, kdy si stát prostřednictvím vlády půjčí peněžní prostředky v zahraničí, a to především z důvodu krytí schodku státního rozpočtu. Ve většině případů však jde o půjčky domácích soukromých firem a podniků. Půjčování

peněžních prostředků probíhá prostřednictvím nákupů dluhopisů zahraničních firem dané země, nebo vkladem peněžních prostředků zahraničních firem do centrální banky daného státu. Centrální banka tyto prostředky poté vypůjčuje domácím firmám. Tím se prohlubuje dluh domácí země vůči zahraničí. (Pavelka, 2007)

Zahraněční dluh lze chápat v dvojím úhlu pohledu. Na jedné straně mohou mít obyvatelé strach, neboť vysoký dluh země vůči zahraničí by pro ně mohl znamenat to, že ho budou muset také nějakým způsobem splatit. Na straně druhé však, pokud se tento dluh netýká firem státních, nýbrž soukromých, jedná se o dluh soukromých firem a ony jsou tedy povinny dluh splatit. (Kadeřábková, 2006)

Pokud systém měnového kurzu bude ustálený bez závažnějších výkyvů a centrální banka odmítne depreciaci domácí měny, je pro ni zahraniční dluh určitým rizikem. Pokud je však systém měnového kurzu pohyblivý, nárůst dluhu domácí země vůči zahraničí je tehdy výstrahou jen pro zahraniční investory. (Slaný, 2003)

Struktura platební bilance dle nové metodiky BPM6

Struktura platební bilance se řídí Mezinárodním měnovým fondem, kdy do roku 2014 vycházela z modelu BPM5 z roku 1993. V roce 2009 vydal Mezinárodní měnový fond v pořadí 6. manuál platební bilance, který nese název BPM6. Tímto manuálem se od roku 2014 řídí platební bilance České republiky. Manuál BPM6 byl v ČR zaveden z důvodu sjednocení statisticky mezinárodní a domácí ekonomiky. (Mendel, 2016)

Tento manuál byl vytvořen v reakci na neustále se vyvíjející mezinárodní ekonomické prostředí, konkrétně na rozvoj globalizace či podrobnější zpracování rozvah nebo finanční inovace. Manuál BPM6 přikládá stejný důraz na transakce - toky zachycené platební bilancí a zároveň na pozice neboli stavy, které jsou prezentované v investiční pozici země vůči zahraničí. (Mendel, 2016)

Položky nové struktury platební bilance jsou (Mendel, 2016):

- běžný účet,
- kapitálový účet,
- finanční účet,
- chyby a opomenutí.

Přičemž platí, že:

$$\text{Běžný účet} + \text{Kapitálový účet} + \text{Chyby a opomenutí} = \text{Finanční účet}.$$

Původní změny devizových rezerv z manuálu BPM5 byly začleněny do finančního účtu pod názvem rezervní aktiva.

Tab. 2 – Kreditní a debetní položky na levé straně platební bilance

	Kredit (+)	Debet (-)
Běžný účet		
<i>Zboží</i>	Export	Import
<i>Služby</i>	Export	Import
<i>Prvotní důchody</i>	Import (příjmy)	Export (výdaje)
<i>Druhotné důchody</i>	Import (příjmy)	Export (výdaje)
Kapitálový účet		
<i>Kapitálové transfery</i>	Import	Export
Chyby a opomenutí	Dopočet (+/-)	

Zdroj: Mendel, 2016

Běžný účet

Do běžného účtu platební bilance se řadí zboží, služby, prvotní a druhotné důchody (viz tabulka 2). Prvotní důchody jsou výnosy a náklady, do druhotných důchodů potom spadají jednostranné běžné převody (nekapitálové transfery). V České republice je základem pro sestavení běžného účtu platební bilance statistika z Českého statistického úřadu o vývozu a dovozu zboží, služeb a vybraných položek prvotních a druhotných důchodů, údaje obchodních bank, vlastní propočty, externí odhady ČNB a přímý reporting údajů vybraných podniků. (ČNB, [online],[cit. 2016-12-29])

Významná součást běžného účtu je obchodní bilance neboli saldo exportu (kredit) a importu (debet) zboží. Nejčastěji exportované zboží jsou potraviny, tabák, alkohol či paliva. Další položkou běžného účtu je bilance služeb - čistý export služeb. Nejvýznamnější služby jsou doprava, zahraniční cestovní ruch a mezinárodní pojištění, dále filmové poplatky či informační služby. V neposlední řadě zahrnuje běžný účet bilanci prvotních důchodů. Mezi ně se řadí náhrady zaměstnanců, jako jsou příjmy z práce

v zahraničí a výdaje na platy nerezidentů zaměstnaných v ekonomice České republiky. Kreditní položky jsou například výnosy z finančních aktiv a investování v zahraničí – úroky, zisky, dividendy. Debetní položky potom zahrnují reinvestované zisky zahraničních firem v ČR nebo dividendy vyplácené zahraničním investorům. Bilance prvotních důvodů podle manuálu BPM6 nahradila bilanci výnosů. Bilance druhotných důvodů zahrnuje jednostranné zahraniční platy (kreditní a debetní). Tato bilance nahradila bilanci běžných převodů. Mezi druhotné důchody patří daně z příjmu a bohatství, pojistné plnění z neživotního pojištění a ostatní běžné transfery. Kumulace jednotlivých položek běžného účtu vytvoří různá salda platební bilance. Jde konkrétně o výkonovou bilanci, což je součet čistého exportu zboží a služeb. Výsledné saldo výkonové bilance může v případě malé otevřené ekonomiky výrazně ovlivnit výši HDP. Dále jde o saldo prvotních a druhotných důvodů, kdy prvotní důchody tvoří významnou položku běžného účtu, oproti druhotným důvodům, které až tolik významné nejsou. (Mendel, 2016)

Kapitálový účet

Kapitálový účet představuje pouze tzv. kapitálové transfery. Do této položky jsou zahrnuty kapitálové transfery, které souvisí s čerpáním zdrojů z Evropské unie, dále převody nevýrobních nefinančních hmotných aktiv a nehmotných práv (patenty). (Mendel, 2016)

Finanční účet

Finanční účet platební bilance zahrnuje:

Tab. 3 – Operace na finančním účtu v současném pojetí platební bilance

Finanční účet	Kredit (+)	Debet (-)
<i>Přímé investice</i>	Zvýšení zahraničních aktiv	Zvýšení zahraničních pasiv
<i>Portfoliové investice</i>	(+)	(+)
<i>Finanční deriváty</i>	Snížení zahraničních aktiv	Snížení zahraničních pasiv
<i>Ostatní investice</i>	(-)	(-)
Rezervní aktiva (devizové rezervy)	Zvýšení zahraničních aktiv (+) Snížení zahraničních aktiv (-)	

Zdroj: Mendel, 2016

Finanční účet platební bilance se převážně sestává ze zahraničních investic (viz tabulka 3). Nově jsou, dle manuálu BPM6, zachycena na tomto účtu i rezervní aktiva (dříve změny devizových rezerv). Kreditní operace zde zachycují snížení zahraničních aktiv nebo zvýšení zahraničních pasiv. U debetních operací je to naopak. Kreditní operace nadále představují import kapitálu do české ekonomiky. (ČNB, [online],[cit. 2016-12-29])

Přímé zahraniční investice (PZI) jsou veškeré toky, které obsahují 10 % podíl na základním kapitálu. Tyto se považují za dostatečně významné. Jedná se o takovou formu investice, která by vedla k získání alespoň 10 % podílu investora na základním nebo obchodním jmění nebo alespoň 10 % podílu hlasovacích práv. Mezi přímé investice se řadí investice spojené s nákupem akcií, či dlouhodobé úvěry poskytované mateřskými společnostmi. (Mendel, 2016)

Portfoliové investice jsou investice, které představují prodej a nákup akcií a jiných majetkových cenných papírů, kde není splněna podmínka 10 % kontroly. Dále se mezi tyto investice řadí i nákup dluhopisů a ostatních dluhových cenných papírů. (Mendel, 2016)

Finanční deriváty byly dle starého manuálu BPM5 součástí portfoliových investic. Dle nové metodiky platební bilance (BPM6) mají tyto deriváty svojí vlastní položku ve

finančním účtu. Mezi finanční deriváty se řadí například termínované obchody (forward, swap, futures).

Mezi ostatní investice patří poskytnuté a přijaté dlouhodobé úvěry podniků, obchodních bank, centrální banky a vlády. Dále ostatní investice zahrnují pohyby krátkodobého kapitálu. (ČNB, [online],[cit. 2016-12-29])

Rezervní aktiva

Rezervní aktiva jsou nová položka finančního účtu. Jedná se o změny devizových rezerv ČNB. Rezervní aktiva tvoří kladnou položku finančního účtu. Ve struktuře devizových rezerv tvoří významný podíl směnitelné měny (euro, americký dolar, britská libra). Jedná se například o běžná a termínovaná depozita nebo dluhové cenné papíry zahraničních vlád.

Chyby a opomenutí

Chyby a opomenutí neprošly žádnou významnou změnou jako předchozí položky, tudíž je jejich struktura stejná jako v manuálu BPM5 (viz kapitola Struktura platební bilance dle metodiky BPM5). Jedná se o dopočtovou položku, která znázorňuje saldo neidentifikovaných toků účtu běžného, kapitálového a finančního. (Pavelka, 2007)

3.3 Magický čtyřúhelník

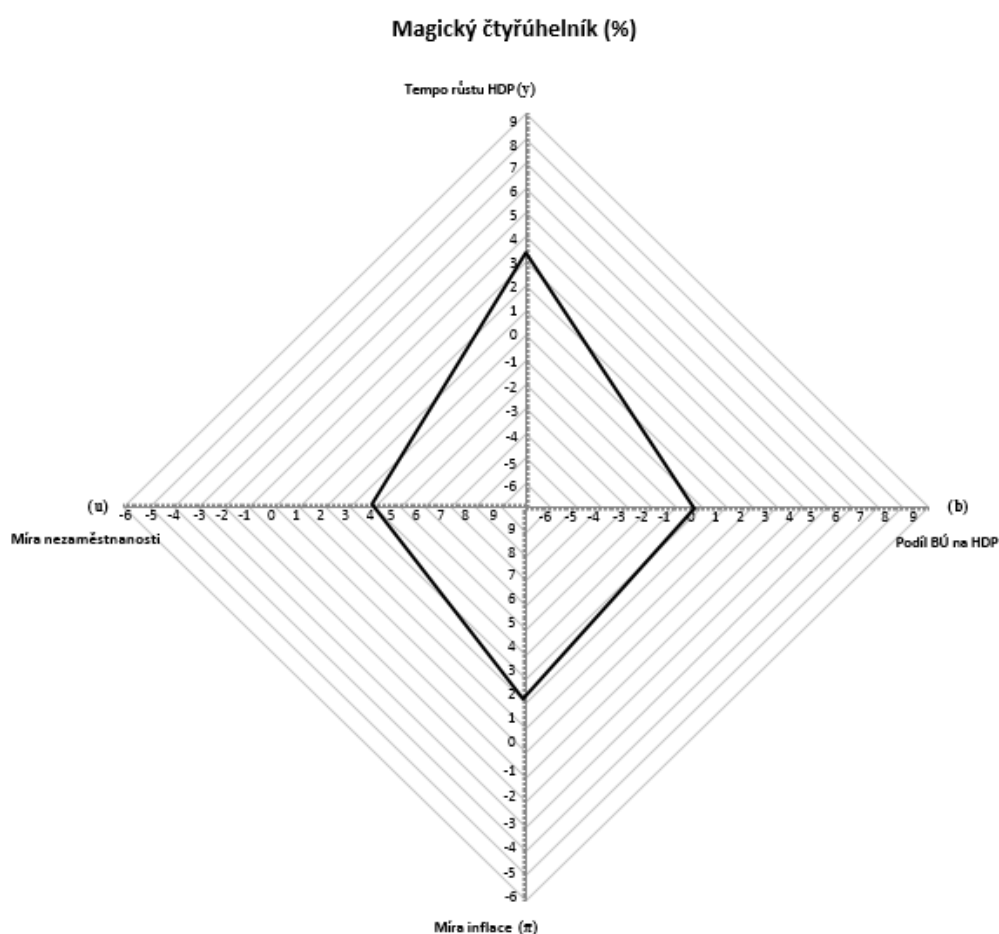
Magický čtyřúhelník je jednoduchý graf, který je zobrazen v kartézské souřadné soustavě znázorňující 4 základní makroekonomické ukazatele na čtyřech osách. Kartézská soustava však znázorňuje počátek grafu v místě, kde se osy kříží. Oproti tomu magický čtyřúhelník je specifický tím, že každá jeho osa má svůj vlastní počátek, který se nemusí nacházet ve středu tohoto tzv. kříže os.

Magický čtyřúhelník hodnotí zejména výkonnost ekonomiky v dané zemi, plnou zaměstnanost, stabilitu cenové hladiny a vnější ekonomickou rovnováhu. Tyto hodnoty jsou vyjádřeny za pomoci čtyř makroekonomických ukazatelů. (Jurečka, 2010)

V magickém čtyřúhelníku je na každé ose znázorněn jeden makroekonomický ukazatel. Těmito ukazateli jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace a platební bilance, respektive podíl běžného účtu platební bilance na HDP, které již byly v této práci přiblíženy. U magického čtyřúhelníku (viz schéma 2) nezávisí tak úplně na tom, která osa vyznačuje který makroekonomický ukazatel, musí být však vždy správně vyznačené. Tím

je myšlena kladná a záporná část osy. Je nutné rozlišit, jak správně jednotlivé ukazatele do magického čtyřúhelníku zasadit. Vždy je důležité mít na paměti, že u inflace platí: čím blíže k ose, tím by měla být inflace vyšší, tudíž pro ekonomiku horší. Nezaměstnanost opět čím blíže ke středu, tím by měla být hodnota vyšší, tudíž opět horší. HDP by naopak mělo být řazeno čím dále od osy, tím lepší hodnota, totéž platí u ukazatele platební bilance. Vždy by měla každá osa znázorňovat, že čím dále od středu se ukazatel nachází, tím lépe by na tom ekonomika měla být. (Holman, 2010)

Schéma 2 – Magický čtyřúhelník

Zdroj: Jurečka, 2010; vlastní zpracování, 2016

Všeobecně se dá říci, že pro růst ekonomické výkonnosti státu je značná potřeba rostoucího HDP, klesající nezaměstnanosti, klesající inflace a neustálého vyrovnávání platební bilance a snažení se o to, aby schodek byl co nejnižší.

Všechny výše zmíněné makroekonomické ukazatele jsou stavové veličiny. Tyto se ale v magickém čtyřúhelníku nezobrazují, nýbrž jde vždy o jejich tzv. meziroční změny.

Hrubý domácí produkt se zde uvádí jako hodnota meziročního růstu/poklesu vyjádřena v procentech. Obvykle je HDP uváděn na ose v rozmezí 1-10 %, vyšší růst by na danou ekonomiku neměl pozitivní dopad.

Na další ose se nachází platební bilance (viz schéma 2). Ani tento ukazatel se neuvádí v jeho celkové hodnotě, nýbrž pouze jako podíl běžného účtu na HDP v nominální hodnotě. (Jurečka, 2010)

Levá osa (viz schéma 2) patří ukazateli nezaměstnanosti. Na této ose jsou uváděny hodnoty v podobě míry nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti je podíl nezaměstnaných vůči ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu (zaměstnaní a nezaměstnaní). Míra nezaměstnanosti se pohybuje okolo 5 %.

Poslední makroekonomický ukazatel inflace se nachází v magickém čtyřúhelníku (viz schéma 2) na jeho dolní ose. Počátek této osy je značen nejspodnějším možným bodem, nejvyšší možná hodnota inflace by byla znázorněna u středu magického čtyřúhelníku. Inflace je v magickém čtyřúhelníku vyjádřena jako cenová stabilita, tedy meziroční míra inflace. (Kadeřábková, 2006)

Magický čtyřúhelník vznikne spojením naměřených hodnot jednotlivých ukazatelů vyznačených na daných osách. Dalo by se říci, že čím větší plochu čtyřúhelník zaujímá, tím lépe na tom ekonomika dané země je. Avšak někteří autoři se s tímto názorem neztotožňují, hovoří o možných problémech vzniklých z důvodu příliš velkého čtyřúhelníku. (Jurečka, 2010)

Magický čtyřúhelník je ve své podstatě pouhým zjednodušením ekonomického stavu dané země, který není zcela objektivní. V případě objektivního hodnocení ekonomiky dané země je nutná souhrnná analýza jednotlivých makroekonomických ukazatelů. (Holman, 2010)

3.4 Hospodářský cyklus

Hospodářský cyklus je tzv. cyklický vývoj výroby a zaměstnanosti. Dalo by se říci, že vymezuje kolísání ekonomické výkonnosti dané země v pravidelných intervalech. Cyklem se potom nazývá střídání růstu a poklesu. Zpravidla je toto kolísání měřeno pomocí základních makroekonomických ukazatelů, jako je například hrubý domácí produkt. (Šíma, 2000)

Interval hospodářského cyklu se může odlišovat. Závisí na příčině, ekonomice dané země a mnoha dalších významných faktorech. Je nezbytné rozlišovat, zda se jedná skutečně o hospodářský cyklus, nebo pouze o tzv. fluktuaci. (Czesaný, 2006)

Cyklus

Cyklus se v ekonomice dané země objevuje tehdy, pokud dochází k pravidelnému opakování a kolísání růstu a poklesu. Cykly lze dále dělit na přirozenou periodicitu a umělou periodicitu. Přirozená periodicitu znamená vliv například ročního cyklu. Tyto cykly jsou obvykle způsobovány vnějšími vlivy – míra inflace, tempo růstu HDP, apod. Oproti tomu při umělé periodicitě se cykly mohou objevovat bez jakýchkoliv vnějších vlivů. (Slaný, 2003)

Fluktuace

Fluktuace je pouze určité přizpůsobení se trhu po jednorázových událostech. Tyto události se zpravidla opakují, nelze zde však hovořit o hospodářských cyklech. Události ovlivňující ekonomiku mohou mít impuls jednorázového charakteru nebo být trvalé. (Šíma, 2000)

Průběh hospodářského cyklu

Ekonomika dané země prochází zpravidla 4 fázemi hospodářského cyklu, přičemž není zpravidla dané, která fáze nastává jako první. Jsou to (Czesaný, 2006):

- dno (sedlo),
- růst nebo také expanze,
- vrchol,
- pokles (recese).

Expanze a recese jsou nejvýznamnějšími položkami hospodářského cyklu ekonomiky dané země. Její vrchol a dno poté lze označit jako body zvratu, v kterých se vývoj ekonomiky dané země mění. (Czesaný, 2006)

Fáze sedla značí nejhlubší bod v dané ekonomice. Dochází ke zpomalování růstu dané ekonomiky, či dokonce její stagnaci. Hrubý domácí produkt je však na svém minimu, což znamená, že víc klesat již nemůže. Míra nezaměstnanosti se nachází na svém maximu, nemůže již tedy více růst, v dané zemi to však může vyvolat určité sociální nepokoje. V této fázi se ekonomika dané země snaží odrazit od pomyslného dna a přechází v expanzi. (Jurečka, 2010)

Fáze expanze má v hospodářském cyklu buď velmi zdlouhavý, nebo naopak velmi rychlý a náhlý průběh. V tomto období dochází k opětovnému zvyšování poptávky po zboží a službách, zvyšují se výdaje na konečnou spotřebu a hrubý domácí produkt se opět začíná zvyšovat. Tato fáze má dále za následek snižování nezaměstnanosti v důsledku navýšení poptávky po výrobcích a službách a tedy navýšení kapacit firem. (Pačesová, 2012)

Vrchol je fáze, kdy se ekonomika dané země nachází ve svém maximu. Poptávka po zboží a službách se nachází na své nejvyšší úrovni, taktéž lze mluvit i poptávce po zaměstnancích. Míra nezaměstnanosti tudíž dosahuje svého minima, blíží se k dobrovolné míře nezaměstnanosti. V tomto bodě se ekonomika nachází na hranici svých produkčních možností, tempo růstu HDP se tedy zastavuje. HDP se zde nachází na úrovni tzv. potenciálního produktu, což znamená, že ekonomika vyprodukuje pouze tolik výrobků a služeb, při kterém využije veškeré svoje zdroje. (Czesaný, 2006)

Poslední fáze hospodářského cyklu - recese je období oslabování ekonomiky. Lze zde hovořit především o poklesu poptávky. V závislosti na tomto jevu výrobci snižují výrobu, čímž se snižuje odbyt výrobků a zároveň není třeba tolik zaměstnanců, tudíž může docházet k jejich propouštění. Hrubý domácí produkt v této fázi klesá a ekonomika dané země se nachází v nerovnováze. Dalším faktorem typickým pro recesi je pokles cen zboží a služeb či pokles mezd. (Pačesová, 2012)

4 Analytická část

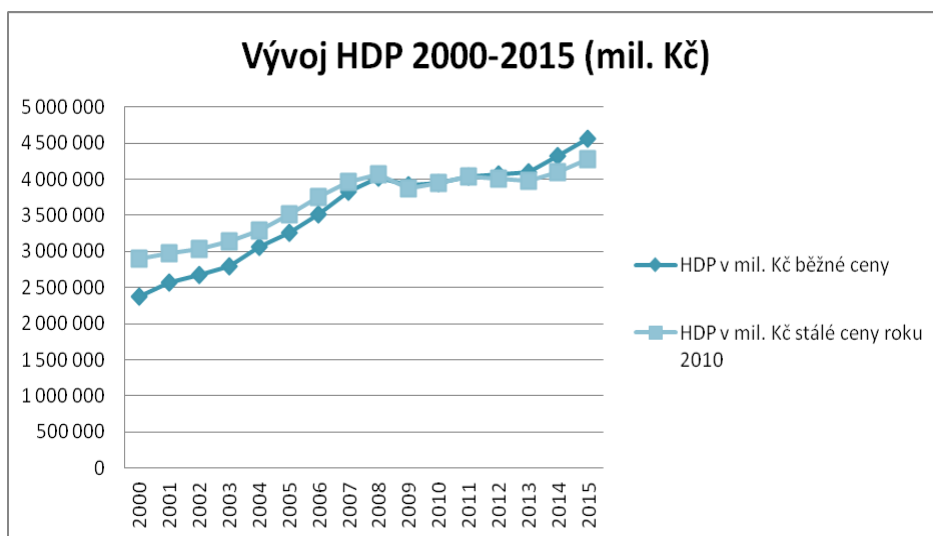
Ve vlastní práci je charakterizován vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů a popsány vztahy mezi nimi. Dále je tato kapitola věnována výpočtům magických čtyřúhelníků v daných letech a zhodnocení těchto výpočtů.

4.1 Vývoj makroekonomických ukazatelů v České republice

4.1.1 Vývoj HDP v letech 2000-2015

Vývoj hrubého domácího produktu je vyobrazen v období let 2000-2015. Pro jeho hodnocení vývoje byla využita data hrubého domácího produktu v nominálním a reálném pojetí (viz graf 1), dále tempo růstu reálného HDP (viz graf 2) a v neposlední řadě i výdajová metoda výpočtu HDP ve stálých cenách roku 2010 (viz graf 3). Údaje z výdajové metody jsou využity především proto, že tato metoda počítá výdaje na jednotlivé položky zvlášť, tudíž je lépe vyobrazeno, které agregátní výdaje v kterých letech HDP nejvíce ovlivnily. (Holman, 2010)

Graf 1 – Vývoj HDP v letech 2000-2015

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování

Vývoj HDP bude nadále hodnocen pouze ve stálých cenách, a to z důvodu očištění hodnot od inflace. Stálé ceny reálněji vyobrazují výkonnost dané ekonomiky.

V roce 2000 činil HDP 2 892 mld. Kč (viz příloha 3), nejvíce se na jeho tvorbě podílela spotřeba domácností, která činila 1 453 mld. Kč, dále tvorba hrubého kapitálu, jehož hodnota se pohybovala okolo 806 mld. Kč. Je zde důležité zmínit, že v tomto roce bylo

záporné saldo zahraničního obchodu, neboť dovoz zboží a služeb převažoval nad vývozem. Tento fakt měl na HDP negativní vliv, nicméně saldo činilo -6,8 mld. Kč (viz příloha 3), což v celkovém HDP nehraje až tak významnou roli. Rok 2001 se nesl v duchu roku předchozího. Saldo zahraničního obchodu mělo stále negativní vliv na HDP, neboť zahraničnímu obchodu bránily překážky v podobě cel. (ČNB, 2016). Tempo růstu reálného HDP se oproti roku 2000 zpomalilo na 3,1 % (viz příloha 2), avšak HDP se neustále zvyšovalo. Tento rostoucí trend trval až do příchodu krize roku 2009.

V letech 2002 a 2003 růst ekonomiky zpomaloval. Největší příčinou byly povodně, které zasáhly celou Českou republiku. Povodně se nejvíce dotkly průmyslu. Firmy byly nuceny pozastavit výrobu, tempo růstu reálného HDP se v roce 2002 zpomalilo na 1,6 %. Oproti tomu výdaje na spotřebu českých domácností se zvýšily o 44 mld. Kč. Až do roku 2003 mělo saldo zahraničního obchodu negativní vliv na hrubý domácí produkt, neboť dovoz převažoval nad vývozem, v roce 2003 tento schodek činil zhruba 75 mld. Kč (viz příloha 3).

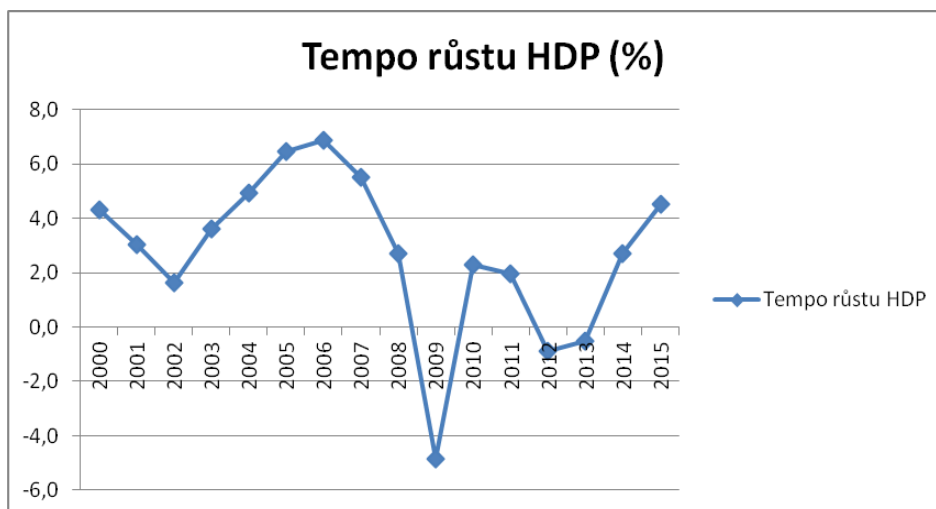
Rok 2004 znamenal pro českou ekonomiku rozkvět, a to především z důvodu vstupu do EU, čímž se domácí ekonomice otevřely dveře na zahraniční trhy a byly tak odstraněny překážky, které bránily vývozu či dovozu z ostatních zemí. Tempo růstu reálného HDP se zvýšilo na 4,9 %, což znamenalo pro českou ekonomiku růst.

V letech 2005-2007 mělo HDP rostoucí tendenci, v roce 2005 dosahovalo tempo růstu 6,4 % a v roce 2006 dokonce 6,9 %. Rok 2006 byl pro HDP pozitivní, neboť se dařilo i klíčovými obchodními partnerům, konkrétně Německu (Vašíčková, 2006). Saldo zahraničního obchodu dosahovalo v roce 2007 hodnoty 60 mld. Kč (viz příloha 3), což je o 109 mld. Kč více, než tomu bylo v roce 2004.

V roce 2008 se snížilo tempo růstu reálného HDP na pouhých 2,7 %. Tato skutečnost nastala především z důvodu zhroucení amerického trhu s nemovitostmi a poté pádu investiční banky Lehman Brothers. Krize započala v USA, v průběhu roku se však rozšířila do celého světa (ČNB, [online], 2016). Čistý export poklesl na 87 mld. Kč (viz příloha 3). I přes nepříznivou situaci na světovém trhu se české ekonomice podařilo přesáhnout hodnotu reálného HDP 4 mld. Kč, konkrétně dosahoval hodnoty 4 062 mld. Kč, v běžných cenách 4 015 mld. Kč (viz příloha 1). O rok později s příchodem krize HDP kleslo

nominálně na hodnotu 3 922 mld. Kč, oproti tomu reálně byl pokles ještě mnohem vyšší, konkrétně na 3 865 mld. Kč.

Graf 2 – Tempo růstu HDP

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování

Rok 2009 znamenal pro českou ekonomiku výraznou krizi, jež je patrná i z výše uvedeného grafu (viz graf 2). Tempo růstu HDP vykazovalo zápornou hodnotu -4,8 %, což v absolutním vyjádření znamenalo pokles o více než 196 mld. Kč v reálných cenách. Saldo zahraničního obchodu si však, i přes snížení poptávky po zboží a službách, udrželo kladnou hodnotu, dokonce se podařilo tuto hodnotu navýšit oproti roku 2008 o zhruba 20 mld. Kč.

V letech 2010-2012 se česká ekonomika nachází v období po největší krizi novodobé historie. Z této krize se však dokázala poměrně rychle vzpamatovat, neboť na konci roku 2010 vykazovalo opět kladné tempo růstu HDP 2,3 %. I přes to, že tempo růstu HDP bylo kladné, se česká ekonomika nedokázala dostat na výši reálného HDP před krizí. To nastalo až v roce 2014 ve stálých cenách (viz příloha 1). Období let 2011 a 2012 je období hluboké recese domácí ekonomiky. Tempo růstu HDP opět zaznamenalo záporné hodnoty, konkrétně -0,9 %. Spotřeba domácností vzrostla jen minimálně, lidé projeví nedůvěru v českou ekonomiku (ČNB, [online], 2016), čímž se snížila i domácí poptávka. V roce 2012 proběhla fiskální restrikce, která měla za následek zvýšení daní, snížení investičních prostředků a snížení sociálních transferů.

V roce 2014 se poprvé od dob krize z roku 2009 podařilo vyzvednout HDP nad úroveň hrubého domácího produktu z roku 2008. Jeho hodnota činila 4 089 mld. Kč. Spotřeba

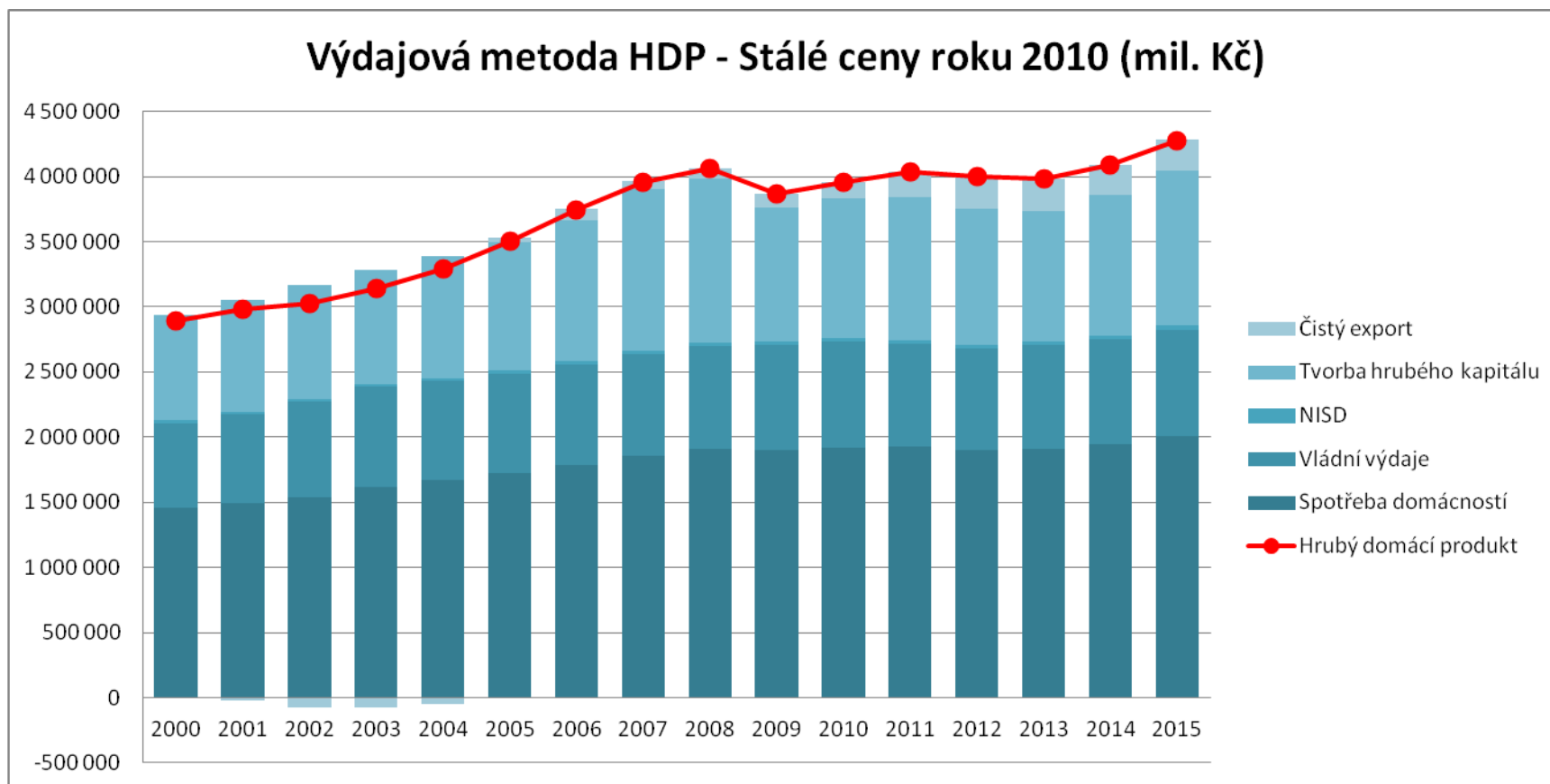
domácností se oproti předchozímu roku navýšila o 33 mld. Kč (viz příloha 3). Opět se dařilo i v zahraničním obchodě, neboť čistý export byl navýšen na 234 mld. Kč. V tomto roce nadále proběhla expanzivní fiskální politika, která měla za následek pokles cen ropy.

Rok 2015 je opět ve znamení růstu, konkrétně tempo růstu činilo 4,5 %, v přepočtu byl tento nárůst zhruba o 200 mld. Kč ve stálých cenách roku 2010. Výdaje domácností na spotřebu se neustále zvyšovaly, ne však tak výrazně jako v předchozích letech (viz graf 3).

Nejvýznamnější položkou HDP jsou výdaje na konečnou spotřebu, konkrétně výdaje na spotřebu domácností, které během let 2000-2015 měly rostoucí tendenci, vyjma roku 2009 a 2012 (viz příloha 3), kde byl zaznamenán nepatrný pokles. Tento jev byl způsoben, v roce 2009 krizí a v roce 2012 hlubokou recesí domácí ekonomiky.

V současné době je česká ekonomika vysoce zahraničně orientovaná, což značí i neustále se zvyšující saldo zahraničního obchodu – čistý export (viz graf 3). Vzhledem k výše uvedeným hodnotám lze říci, že si česká ekonomika prošla tzv. hospodářským cyklem, kdy v letech 2000-2007 rostla, v roce 2008 se dostala na svůj vrchol, rok 2009 byl rokem nejhlubší krize novodobé historie, roky 2011-2012 byly ve znamení recese. Od roku 2013 se česká ekonomika dostává z recese a v současné době se dá opět mluvit o jejím růstu.

Graf 3 – Výdajová metoda HDP – Stálé ceny roku 2010

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-28]; vlastní zpracování

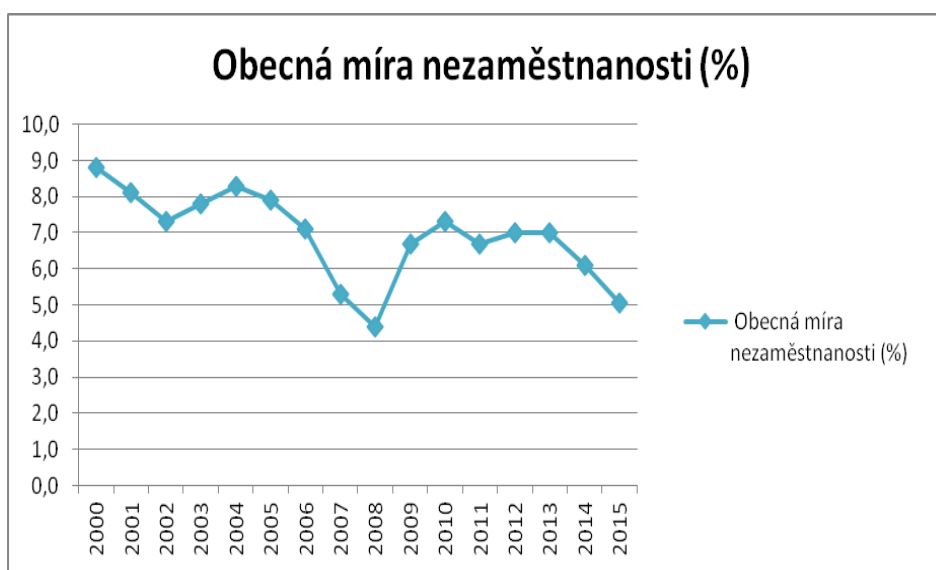
**Pozn: hodnoty jednotlivých položek u výdajové metody nejsou aditivní, nelze tedy mezi sebou sčítat jednotlivé složky HDP. HDP jako ukazatel je také řetězen samostatně. (ČSÚ, [online], 2016)*

4.1.2 Vývoj nezaměstnanosti v letech 2000-2015

Nezaměstnanost je dalším makroekonomickým ukazatelem, kterým se měří výkonnost ekonomiky České republiky, vyobrazeném v magickém čtyřúhelníku. Je tedy nezbytné zhodnotit i jeho vývoj v letech 2000-2015. Pro toto zhodnocení byly použity hodnoty obecné míry nezaměstnanosti (viz graf 4), ekonomicky aktivní obyvatelstvo (viz graf 5), vývoj nezaměstnanosti v České republice podle krajů (viz graf 6) a volná pracovní místa. (viz příloha 4)

V roce 2004 proběhla změna metodiky výpočtu nezaměstnanosti. Příčinou tohoto jevu byl vstup do EU, díky němuž se tato změna dotkla i české ekonomiky, a to z důvodu přiblížení se ostatním členským státům EU. Veškeré hodnoty jsou přepočtené dle nové metodiky z roku 2014. (ČSÚ, [online], 2016)

Graf 4 – Obecná míra nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

Pro nezaměstnanost v České republice jsou typické regionální rozdíly, což je vidět i v níže uvedeném grafu (viz graf 6), kde lze vidět, že v hlavním městě Praha je míra nezaměstnanosti dlouhodobě nejnižší, oproti tomu například v Ústeckém kraji dosahuje míra nezaměstnanosti mezi 10-20 %. (viz příloha 5). Obecná míra nezaměstnanosti přitom dosahuje hodnot maximálně ve výši 8,8 %.

V roce 2000 byla obecná míra nezaměstnanosti v České republice nejvyšší za sledovaných 15 let, její výše dosáhla hodnoty 8,8 %, v absolutním vyjádření je to 454,5 tis. nezaměstnaných (viz příloha 4). Ve srovnání jednotlivých krajů si nejnižší míry

nezaměstnanosti drží Praha 4,2 % a Jihočeský kraj 5,8 %. Oproti tomu nejvíce nezaměstnaných je v Ústeckém kraji – konkrétně 16 %, 14,3 % je poté míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji (viz příloha 5). Tato situace je způsobena příliš vysokými sociálními dávkami a neochotou obyvatel za prací dojíždět.

V následujících dvou letech (2001,2002) byl zaznamenán pokles nezaměstnanosti až na 374,1 tis. obyvatel (viz příloha 4). V případě naplnění volných pracovních míst, které v tomtéž roce činily necelých 41 tis., nezaměstnanost by ještě dokázala klesnout.

Během let 2003 a 2004 došlo však k nárůstu míry nezaměstnanosti až na 8,3 %. Dalo by se naopak očekávat, že se vstupem do EU a rostoucím HDP by měla nezaměstnanost klesat, ale opak byl pravdou. Tato teze byla potvrzena naopak až mezi lety 2004-2005, kdy se právě vstupem do EU snížil počet nezaměstnaných na 410 tis. obyvatel, a to především z důvodu vytvoření nových míst v zahraničním obchodu. Díky rostoucímu exportu (viz příloha 3) se navýšily pracovní pozice i v průmyslové sféře, jelikož se zvýšila zahraniční poptávka po výrobcích a službách. Vstup do EU nadále znamenal pro českou ekonomiku volný pohyb pracovních sil.

Roky 2006 a 2007 jsou ve znamení růstu české ekonomiky, což dokazuje již výše zmíněný vývoj HDP (viz příloha 3), míra nezaměstnanosti během těchto dvou let klesla na 5,3 %. V případě jednotlivých krajů se i míra nezaměstnanosti v Ústeckém kraji dostala pod úroveň 10 %, což lze pokládat za úspěch. Oproti tomu v Praze se nezaměstnanost snížila až na 2,4 %, což je jedna z nejnižších nezaměstnaností novodobé historie.

V roce 2008 se obecná míra nezaměstnanosti nachází na svém historickém minimu, neboť se ekonomika ČR ocitá na svém pomyslném vrcholu. Na svém historickém minimu se nachází i Ústecký kraj, ve kterém míra nezaměstnanosti dosahuje 7,9 % (pod tuto hranici se dostane v tomto kraji až v roce 2015). V tomto roce se nezaměstnanost nejvíce přiblížila dobrovolné nezaměstnanosti.

Krise v roce 2009 způsobila nárůst nezaměstnanosti o 2,3 procentního bodu – tedy na úroveň 6,7 %, což dokazuje i nárůst počtu nezaměstnaných na 352,2 tis. obyvatel z předešlých 229,8 tis (viz příloha 4), většinu z nich tvoří čerství absolventi.

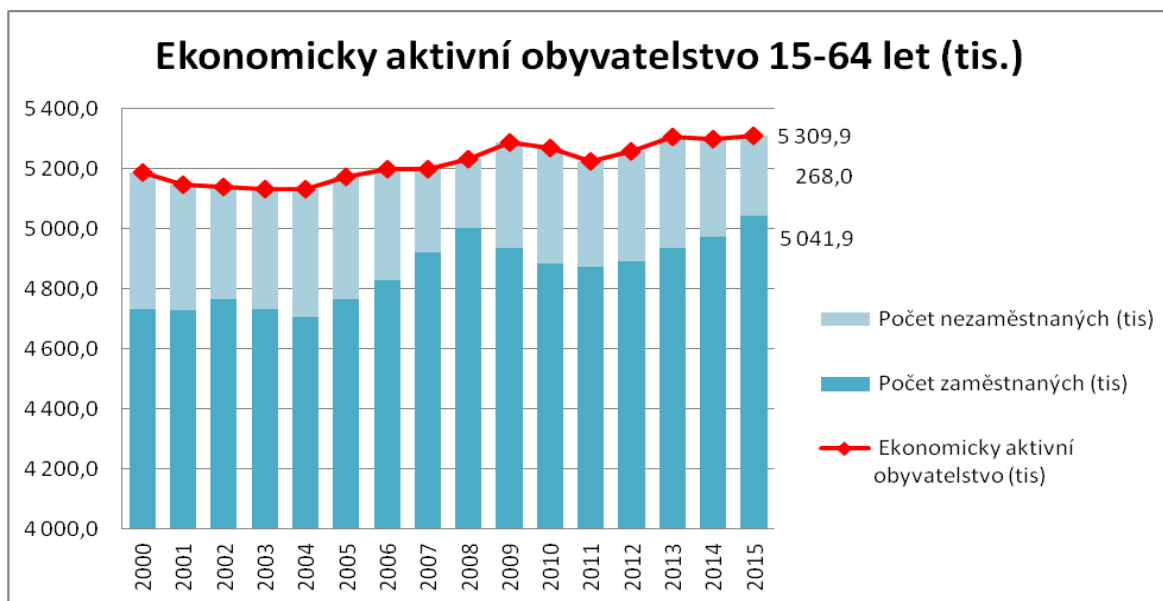
V roce 2010 a 2011 se česká ekonomika dostává z krize, což dokazuje jednak zvýšení tempa růstu HDP (viz graf 2) a zároveň snížení obecné míry nezaměstnanosti. Výjimku

tvoří rok 2010, kdy došlo k mírnému nárůstu nezaměstnanosti, v přepočtu na přibližně 30 tis. obyvatel, v roce 2011 se však počet nezaměstnaných o ten samý počet opět snížil.

Rok 2012 je ve znamení recese, která se projevila především v jednotlivých krajích. Ústecký kraj zaznamenal opět nárůst míry nezaměstnanosti nad hranici 10 %, oproti tomu však Praha dosáhla ještě nižší míry než v předchozím roce, a to o 0,5 procentního bodu (viz příloha 5).

V následujících letech 2013-2015 obecná míra nezaměstnanosti klesá. To je způsobeno především opětným růstem české ekonomiky (viz graf 2), kdy se hodnota HDP zvyšuje. Počet ekonomicky aktivních obyvatel dosahuje v roce 2015 celkem 5 309,9 tis. obyvatel, oproti tomu počet nezaměstnaných je pouze 268 tis. obyvatel. Volná pracovní místa převyšují hodnotu 102 tis. obyvatel. Tato pracovní místa však nikdy nebudou zcela zaplněna, neboť existují velké regionální a strukturální rozdíly, jak v pracovních příležitostech, tak v počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva.

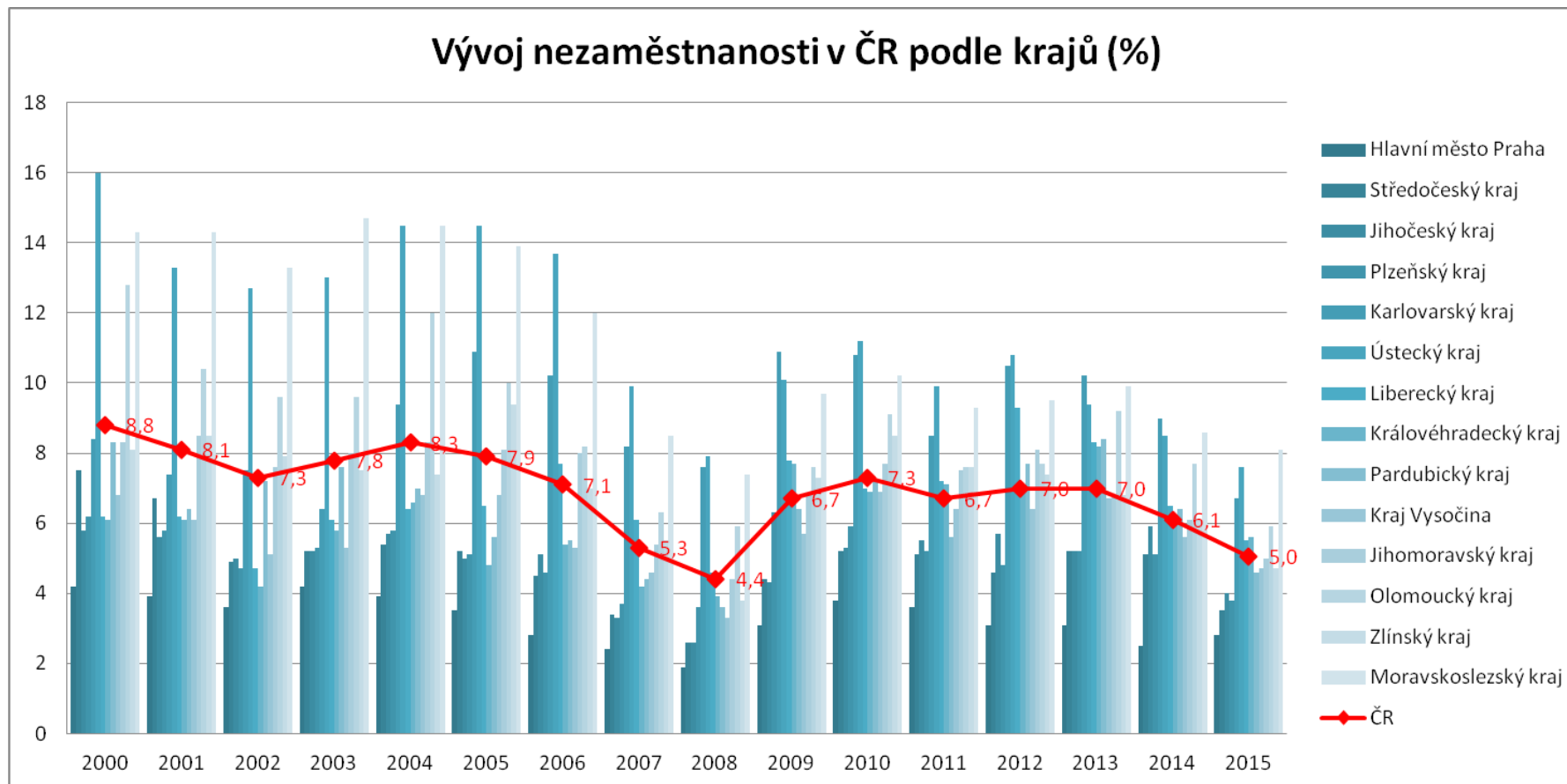
Graf 5 – Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku 15-64 let

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-09]; vlastní zpracování

Míra nezaměstnanosti má všeobecně kolísavou tendenci. Střídají se zde fáze růstu a poklesu. V roce 2008 dosahovala ekonomika svého vrcholu, tudíž i míra nezaměstnanosti byla nejnižší. Vyjma roku 2003, kdy došlo k růstu HDP a zároveň růstu nezaměstnanosti lze uvažovat velmi silnou závislost mezi HDP a nezaměstnaností.

Graf 6 – Obecná míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v letech 2000-2015

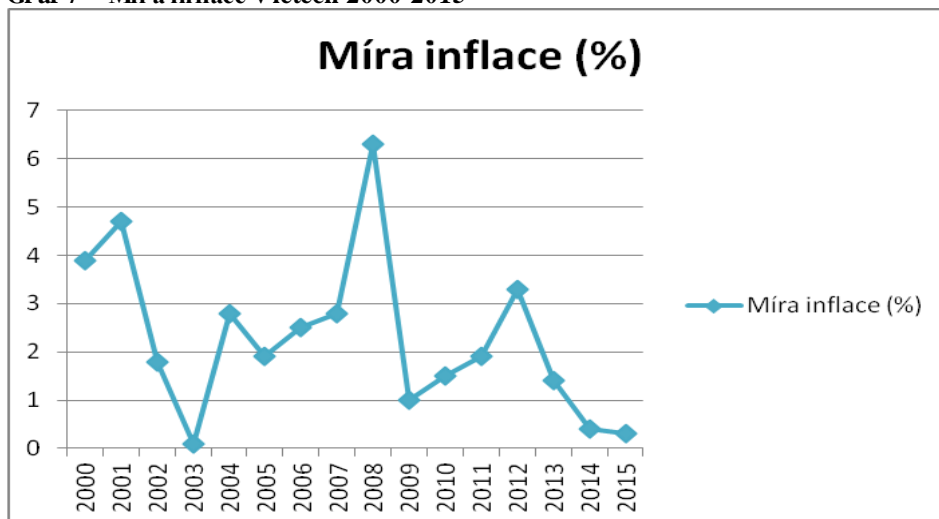

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-28]; vlastní zpracování

4.1.3 Vývoj inflace v letech 2000-2015

Inflace tvoří nedílnou součást české ekonomiky. Zvyšování cenové hladiny je v určité míře žádoucí, avšak pádivá inflace až hyperinflace by mohla vést k rozpadu ekonomiky. (Soukup, 2007). Následující vývoj je vyobrazen pomocí míry inflace (viz graf 7), inflačního očekávání (viz graf 8) a indexu spotřebitelských cen (viz graf 9).

Graf 7 – Míra inflace v letech 2000-2015

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-09]; vlastní zpracování

V roce 2000 činila míra inflace 3,9 %, inflační očekávání finančního trhu bylo 5,0 % (viz příloha 6). To bylo pro českou ekonomiku pozitivní, jelikož inflace nedosáhla výše inflačního očekávání. Mezi lety 2000 a 2001 došlo k navýšení celkové míry inflace na 4,7 %. To bylo způsobeno především deregulací nájmu, uvolněním trhu a možností nastavení libovolné výše nájmu (ČSÚ, [online], 2016). Zároveň v roce 2001 nejvýrazněji ovlivnila celkovou cenovou hladinu ostatního zboží a služeb, která zaznamenala nárůst z 2,2 % na 4,6 % (viz příloha 7).

V roce 2002 došlo k enormnímu poklesu cenové hladiny potravin a nealkoholických nápojů, kde se míra inflace propadla z 5,1 % na -1,9 %. Tento jev měl za následek opětovné snížení inflace na 1,8 % (viz příloha 7). Inflační očekávání 2,3 % v tomto roce opět nebylo naplněno. V roce 2003 se prohloubila deflace u položky odívání a obuvi z -2,6 % na -5 % (viz příloha 7). V tomto roce klesla míra inflace u všech položek dle dělení COICOP, což zapříčinilo celkový pokles cenové hladiny na pouhých 0,1 %, což je minimum v novodobé historii. Další významnou položkou, která přispěla k nižší míře inflace, bylo snížení cenové hladiny u pohonných hmot a paliv, konkrétně z 6,1 % na 2 %.

Rok 2004 přinesl pro českou ekonomiku nejen vstup do EU, ale také změnu spotřební daně a změnu DPH, což vedlo ke zvýšení veškerých cen a následně zvýšení míry inflace na 2,8 % (příloha 6). Nejvýznamnější položka, která ovlivnila zvýšení celkové míry inflace, byla pošta a telekomunikace, jež se z -2 % zvýšila na enormních 12,9 % (viz příloha 7).

Mezi lety 2005 až 2006 nebyl zaznamenán výraznější výkyv v cenových hladinách jednotlivých položek. Míra inflace dosahovala v roce 2006 hodnoty 2,5 %, což bylo opět nižší, než inflační očekávání finančního trhu s výhledem na 1 rok, které činilo 3,3 % (viz příloha 6).

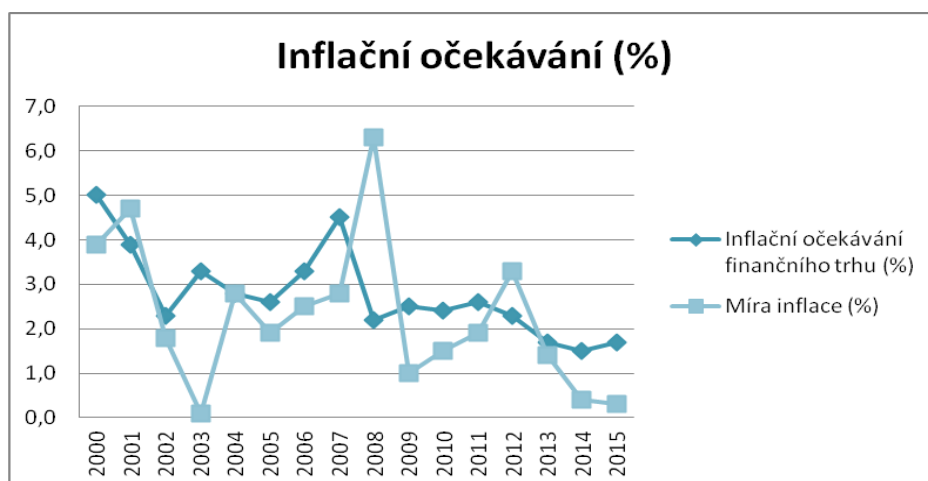
V roce 2007 byly pozorovány nejvýznamnější změny v položkách alkoholických nápojů a cigaret, čímž došlo k nárůstu míry inflace ze 1,2 % na 10,2 %, a snížení míry inflace u pošty a telekomunikace z 6,8 % na 0 %, což ve výsledku znamenalo celkovou míru inflace jen nepatrně vyšší oproti předchozímu roku (viz příloha 7). Snížení cen pošty a telekomunikace bylo především z důvodu zavedení mobilních operátorů a výhodnějších tarifů.

Vrchol české ekonomiky, který nastal v roce 2008, předčil inflační očekávání, které činilo 2,2 %, skutečná míra inflace však byla celých 6,3 %. Inflační očekávání tedy nebylo naplněno, neboť skutečná míra inflace byla mnohonásobně vyšší. Proběhl tzv. cenový šok. V tomto roce byla nejvýznamnější položka zvýšení cenové hladiny především položka zdraví, která během 1 roku narostla o neskutečných 30 %. Dále se v tomto roce změnila výše sazby DPH z 5 % na 9 %, což znamenalo zdražení potravin ze 4,7 % na 8,1 % (viz příloha 7).

Rok 2009 znamenal krizi pro českou ekonomiku. To lze vidět na míře inflace, která se během jednoho roku snížila na 1,0 %. Došlo k opětovnému snížení cenové hladiny zdraví zpět o 30 procentních bodů (viz příloha 7). V roce 2009 dále poklesly ceny pohonných hmot a automobilů. V tuto chvíli lze sledovat závislost mezi inflací a nezaměstnaností, kdy v době krize míra nezaměstnanosti stoupla, avšak míra inflace klesla. Jedná se o nepřímou úměru, na které je Phillipsova křivka postavena. (Jurečka, 2010)

V roce 2010 je hospodářská krize u konce, česká ekonomika se s ní uspokojujivě vypořádala, inflace začíná opět mírně stoupat, z 1 % se během roku zvýšila o 0,5 procentního bodu. Nejvýznamněji ovlivnilo míru inflace snížení cenové hladiny bydlení a zároveň snížení cenové hladiny zdraví. (viz příloha 7)

Graf 8 – Inflační očekávání s výhledem na 1 rok

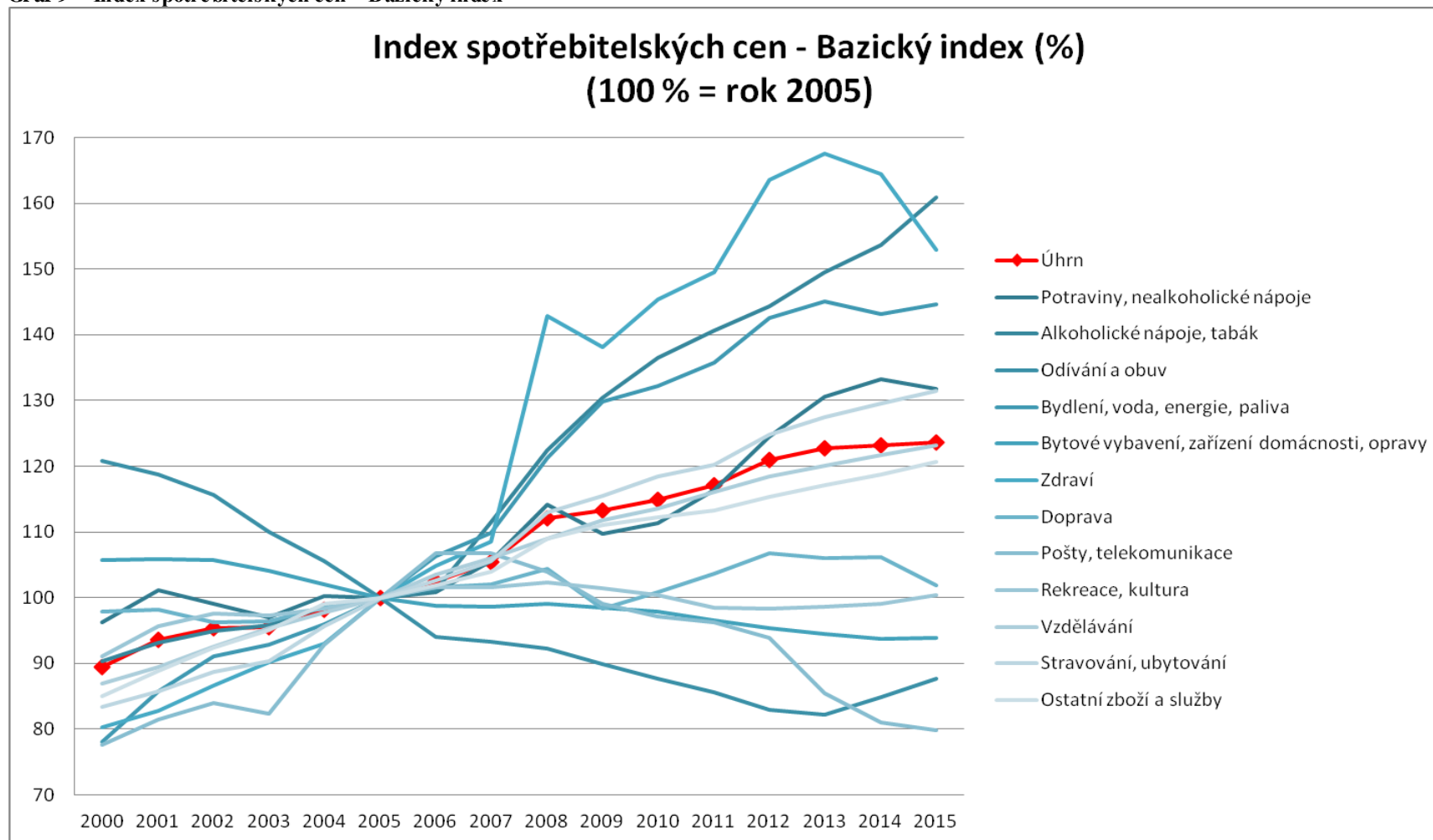
Zdroj: ARAD, [online], [cit. 2016-12-30]; vlastní zpracování

Mezi lety 2011 a 2012 se česká ekonomika nacházela v hluboké recesi. Od roku 2010 dochází pouze k mírnému zvýšení cenové hladiny, konkrétně ze 1,5 % na 1,9 %. Nejvýrazněji narostly ceny potravin a nealkoholických nápojů, od roku 2010 do roku 2012 se cenová hladina zvýšila na 6,9 % z původních 1,5 % (viz příloha 7). Tento nárůst byl ovlivněn především nárůstem snížené sazby DPH, díky níž došlo ke zdražení veškerých potravin. (ČNB, [online], 2016)

V letech 2013-2015 docházelo k ozdravování české ekonomiky, to lze vidět i z tempa růstu HDP (viz graf 2). Z vývoje míry inflace je patrné, že mezi HDP a inflací existuje určitá závislost, neboť v těchto letech dochází k zvyšování cenové hladiny, avšak pouze mírně. V roce 2015 je míra inflace 0,3 %, což je (po roce 2003) nejnižší míra inflace v novodobé historii. Daří se tak zároveň i dostát inflačnímu očekávání finančního trhu, které v tomto roce bylo 1,7 %.

Během let 2000-2015 se průměrná inflace pohybovala okolo necelých 3 % (viz příloha 6). Dalo by se zde mluvit o stabilní inflaci, vyjma výkyvu v roce 2009, který byl poznamenán celosvětovou hospodářskou krizí. Nejprogressivnější nárůst v ČR proběhl v sekci bydlení, vody, energie a paliva, kdy během těchto let došlo k téměř zdvojnásobení bazického indexu, tedy ze 78,1 na 144,6 % (viz příloha 8). V sekci odívání a obuv byl v letech 2000-2015 zaznamenán naopak největší pokles cenové hladiny, kdy bazický index roku 2000 dosahoval hodnoty 120,8 %, oproti roku 2015, kdy dosahoval hodnoty pouze 87,6 %. Alkoholické nápoje a tabákové výrobky jsou značně ovlivněny politikou státu. Za sledovaných 15 let došlo k nárůstu cenové hladiny o 70,6 procentního bodu (viz příloha 8).

Graf 9 – Index spotřebitelských cen – Bazický index

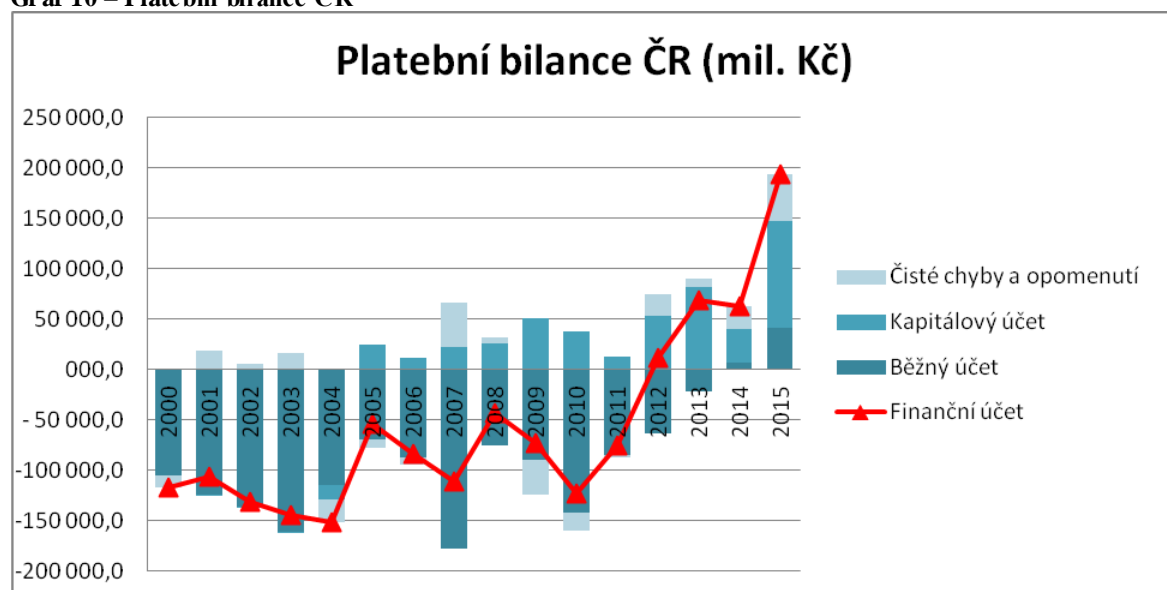

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

4.1.4 Vývoj platební bilance v letech 2000-2015

Posledním, avšak neméně důležitým makroekonomickým ukazatelem vyobrazeným v magickém čtyřúhelníku je ukazatel platební bilance. Pro potřeby porovnávání vzájemných závislostí a vztahů mezi jednotlivými ukazateli je potřeba zohlednit i tento vývoj. Pro zhodnocení byla použita data pro platební bilanci ČR (viz graf 10) a jednotlivé členění jejích nejvýznamnějších položek, tedy běžný účet (viz graf 11) a finanční účet (viz graf 12 a 13). Nedílnou součástí tohoto hodnocení je i vývoj kurzu české koruny vůči zahraničním měnám (viz graf 14), který je zejména od roku 2004 po vstupu do EU velmi významným faktorem. Od roku 2014 byla změněna metodika výpočtu platební bilance dle manuálu BPM6, podle této metodiky je dále rozpracován vývoj platební bilance včetně jejích přepočtených hodnot. (Mendel, 2016)

Graf 10 – Platební bilance ČR

Zdroj: ARAD, [online],[cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

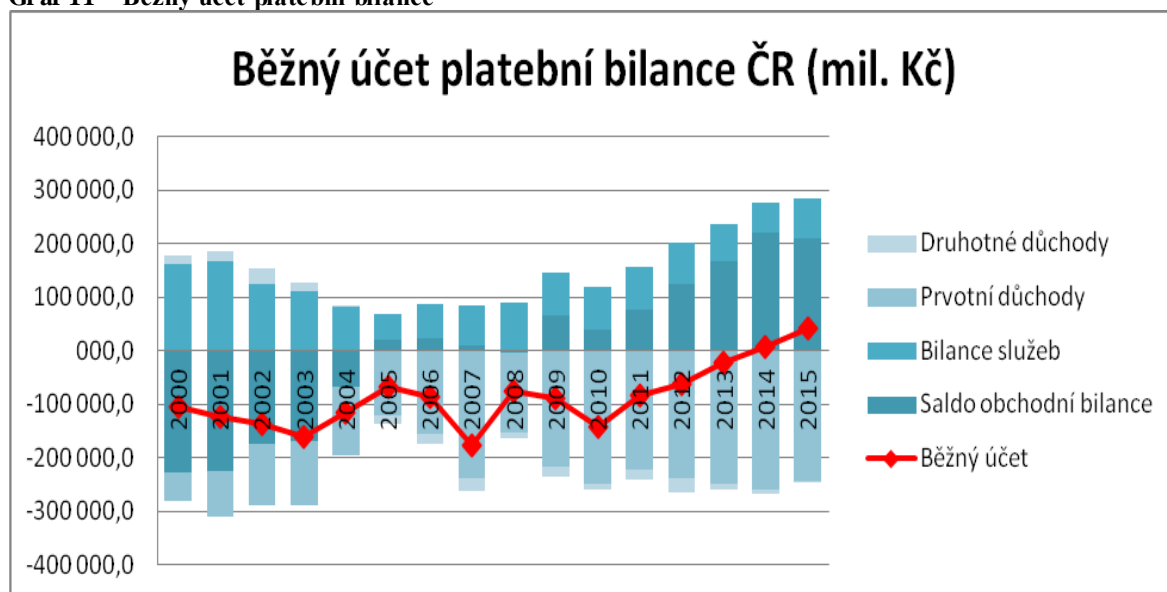
Platební bilance by měla být vždy vyrovnaná. Podle nové metodiky dle manuálu BPM6 by se tak finanční účet měl rovnat součtu salda běžného účtu, kapitálového účtu a chyb a opomenutí. Toto tvrzení dokazují hodnoty v níže uvedené tabulce (viz příloha 9).

V roce 2000 dosahovala platební bilance vyrovnané záporné hodnoty -116 453,8 mil. Kč (viz příloha 9). Na tomto schodku se nejvýznamněji podílelo saldo běžného účtu, které dosáhlo hodnoty -104 877,1 mil. Kč (viz příloha 10). Nejvíce tomuto schodku přispělo

záporné saldo výkonové bilance, které dosáhlo hodnoty -66 265,2 mil. Kč (viz příloha 10). Tento jev byl způsoben převažujícím dovozem zboží a služeb nad jejich vývozem.

V letech 2000-2003 došlo k prudkému posílení koruny, například vůči euru koruna posílila od roku 2000 z 34,82 Kč/eur na 31,19 Kč/eur v roce 2002 (viz příloha 12). V roce 2003 dosahoval podíl salda běžného účtu na HDP -5,7 % (viz příloha 13), což je nejvyšší podíl na HDP v novodobé historii, bohužel záporný. Až do roku 2004 dochází k postupnému snižování záporného salda obchodní bilance neboli čistého exportu zboží. Do tohoto roku vykazoval deficit také účet kapitálový, jehož hodnota dosáhla hodnoty -14 178,4 mil. Kč v roce 2004, což byl největší propad v novodobé historii. Po tomto roce však nastal růst hodnoty kapitálového účtu, neboť po vstupu do EU se začaly více čerpat prostředky ze zdrojů EU, což dokazuje i hodnota kapitálového účtu v roce 2005, která se dostala na 24 267,2 mil. Kč (viz příloha 9). V roce 2005 dosáhly svého záporného maxima taktéž přímé zahraniční investice, které měly hodnotu 279 630,5 mil. Kč (viz příloha 11).

Graf 11 – Běžný účet platební bilance

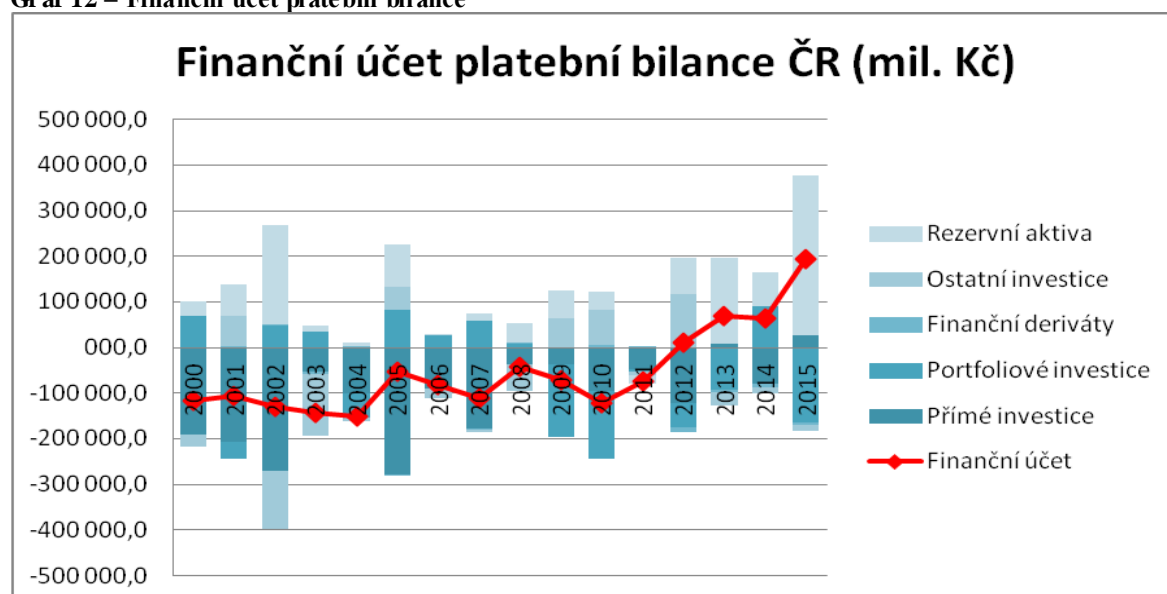
Zdroj: ARAD, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

Mezi lety 2006 až 2008 docházelo v české ekonomice k neustálému růstu, který vyvrcholil v roce 2008. Tento rok znamenal pro českou ekonomiku vrchol v hospodářském cyklu. Do tohoto roku je saldo obchodní bilance kladné, to je způsobeno vstupem do EU a odstranění překážek volného obchodování. V tomto roce se však saldo běžného účtu dostalo opět do záporných hodnot, konkrétně na -75 254,7 mil. Kč, což lze přikládat zvýšení cenové hladiny na 6,3 % (viz příloha 13) a zároveň krachu americké banky Lehman Brothers,

kteřá zapříčinila celosvětovou krizi. To pro domácí ekonomiku znamenalo nepříznivé zdražování veškerých cen a snížení exportu do zahraničí.

Krizí v České republice v roce 2009 naštěstí nebyl export domácí ekonomiky výrazně poznamenán, došlo k navýšení salda obchodní bilance na hodnotu +64 959,7 mil. Kč (viz příloha 10). V roce 2010 došlo k ožívování obchodu, avšak v tomto roce se snížila salda jednotlivých účtů platební bilance. Běžný účet vykazoval v tomto roce -141 776,5 mil. Kč, což je v přepočtu -3,6 % na podílu HDP, kapitálový účet potom vykazuje hodnotu 37 596,4 mil. Kč, což je o zhruba 14 mil. Kč méně než předchozí rok.

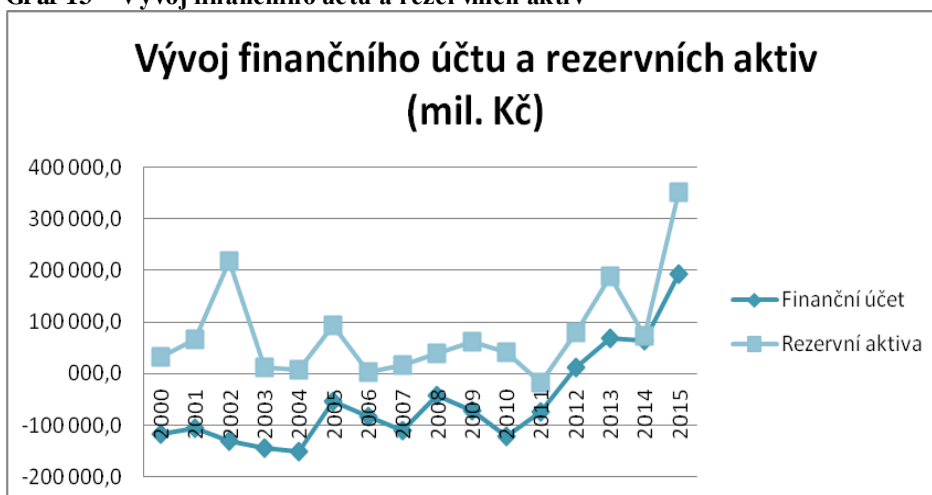
Graf 12 – Finanční účet platební bilance

Zdroj: ARAD, [online], [cit. 2016-12-30]; vlastní zpracování

Finanční účet je z převážné většiny tvořen přímými zahraničními investicemi, které v roce 2011 dosáhly hodnoty -46 804,8 mil. Kč (viz příloha 11). Přímé investice za celé sledované období vykazovaly zápornou hodnotu, což je zapříčiněno přílivem zahraničních investic do domácí ekonomiky. Výjimku tvoří pouze roky 2013 a 2015, kdy se přímé zahraniční investice ocitly v kladných hodnotách (viz příloha 11). V tomto roce lze nadále vidět i snižující se záporné saldo finančního účtu (viz graf 12), neboť jeho hodnota se oproti předchozímu roku snížila o přibližně 50 mil. Kč. Rok 2011 byl zároveň jediným rokem, kde se hodnota rezervních aktiv dostala do záporných čísel (viz příloha 11), v ostatních letech dosahovala tato položka kladné hodnoty. Běžný účet taktéž vykazuje o 60 mil. Kč nižší deficit oproti předchozímu roku 2010.

Graf 13 – Vývoj finančního účtu a rezervních aktiv

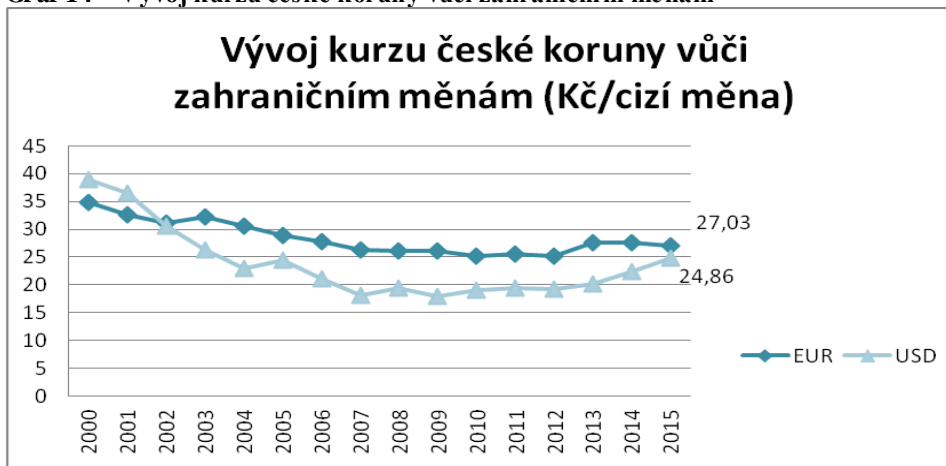

Zdroj: ARAD, [online], [cit. 2016-12-30]; vlastní zpracování

Po roce 2012 vykazuje finanční účet přebytek, to je způsobeno rezervními aktivy, které se staly novou součástí finančního účtu (viz graf 13).

Mezi lety 2011 až 2013 došlo k oslabování koruny vůči zahraničním měnám, což je patrné i z níže uvedeného grafu (viz graf 14). Tento jev měl za následek pozitivní růst salda zahraničního obchodu, neboť díky oslabení koruny byl posílen export zboží do zahraničí. Oslabování české koruny vůči zahraničním měnám bylo završeno roku 2013 devizovou intervencí (ČNB, [online], 2016).

Graf 14 – Vývoj kurzu české koruny vůči zahraničním měnám

Zdroj: ARAD, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

V roce 2014 dochází k ozdravování jak světové ekonomiky, tak i ekonomiky domácí. To mělo příznivý vliv opět na růst salda obchodní bilance, když export zboží převýšil jeho import o 219 537,9 mil. Kč (viz příloha 10). Díky takto vysokému saldu obchodní bilance se poprvé v novodobé historii dostalo i saldo běžného účtu do kladných hodnot, a sice na

úroveň 0,2 % HDP (viz příloha 13), což je v přepočtu 7 480,4 mil. Kč. Rok 2014 byl taktéž rokem nejhoršího salda prvotních důchodů, což je velmi významná položka běžného účtu. V tomto roce dosahovalo saldo prvotních důchodů -260 778,2 mil. Kč (viz příloha 10). Tento schodek je způsoben především odlivem dividend z domácí ekonomiky. Tato hodnota byla jednou z nejhorších hodnot v rámci zemí OECD. (Mendel, 2016)

V roce 2015 vykazují všechny položky platební bilance kladnou hodnotu. To je způsobeno především tím, že se česká ekonomika nachází opět ve fázi růstu. Kurz české koruny vůči euru dosahuje hodnoty 27,03 Kč/eur (viz příloha 12). Mezi lety 2000-2015 došlo k oslabení koruny vůči euru celkem o 7,79 Kč/eur.

Platební bilance měla v letech 2000-2015 kolísavý trend. Do roku 2011 dosahovala záporných hodnot, od následujícího roku však neustále navyšuje jeho přebytek. V roce 2015 tento přebytek dosahuje hodnoty 193 793,4 mil. Kč (viz příloha 9). Bilance služeb po celé sledované období vykazuje přebytek, avšak s postupem let se neustále snižuje jejich objem (viz příloha 10). Rezervní aktiva vyjma roku 2011 vykazují kladné hodnoty, což má příznivý vliv na finanční účet platební bilance (viz graf 13). Do roku 2004 vykazuje kapitálový účet deficit. Po tomto roce dochází k výrazně pozitivnímu růstu způsobenému především vstupem České republiky do Evropské unie.

Česká republika má velmi otevřenou ekonomiku především zahraničně orientovanou právě na export zboží a služeb. Právě díky vstupu do EU v roce 2004 trvale roste export, což značí, že jsou české výrobky konkurenceschopné v zahraničí. Co se finančního účtu týče, příliv přímých zahraničních investic ze zahraničí nezastavila ani světová krize v roce 2008. Je nezbytné však zmínit, že během sledovaných let dochází k mírnému poklesu přímých zahraničních investic. To lze sice pokládat za pozitivní jev, avšak na druhou stranu je patrné, že zahraniční investoři si začínají hledat nové země, do kterých by mohli investovat.

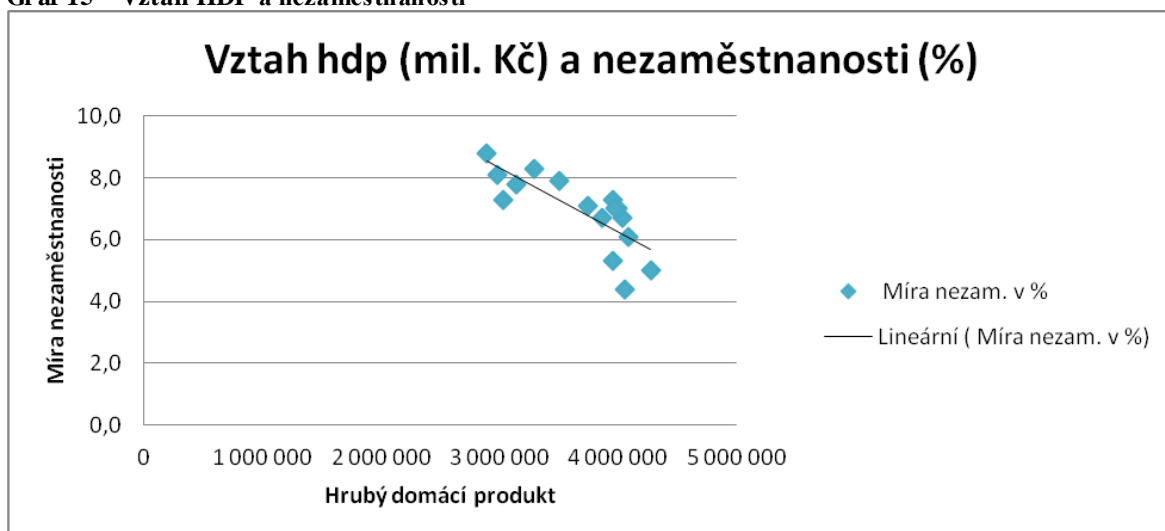
4.2 Vztahy mezi vybranými makroekonomickými ukazateli

Makroekonomické ukazatele HDP, míra nezaměstnanosti, míra inflace a platební bilance nejsou v magickém čtyřúhelníku vyobrazeny náhodou. Tyto ukazatele jsou mezi sebou vzájemně propojeny. Pro přiblížení závislosti jednotlivých ukazatelů bude dále poukázáno na vztah mezi HDP a nezaměstnaností, inflací a nezaměstnaností a HDP a platební bilancí. Všechny tyto vztahy jsou vyjádřeny pomocí regresní analýzy.

4.2.1 HDP a nezaměstnanost

Vztah mezi HDP a nezaměstnaností je zobrazen na níže uvedeném grafu (viz graf 15). HDP je zde uveden na ose x ve stálých cenách roku 2010 v mil. Kč, z důvodu věrnějšího zobrazení jeho vývoje. Míra nezaměstnanosti je potom na ose y uvedena v %.

Graf 15 – Vztah HDP a nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu 15 lze vyčíst lineární trend vztahu mezi těmito ukazateli. Lineární přímka je zde klesající, což značí nepřímou úměru. To znamená, že s rostoucím HDP klesá míra nezaměstnanosti a naopak. (Tvrdoň, 2011)

Po celé sledované období HDP ve stálých cenách roste, kromě roku 2009 z důvodu celosvětové hospodářské krize a roku 2011, kdy česká ekonomika procházela recesí. Obecná míra nezaměstnanosti zaujímá přes mírné výkyvy klesající tendenci.

V letech 2000-2002 dochází k nepřímé úměře mezi těmito ukazateli, HDP se v těchto letech zvýšilo o přibližně 137 mil. Kč, míra nezaměstnanosti v tu dobu klesla

o 1,5 procentního bodu. I přesto že v dalších letech 2003-2005 dochází k růstu HDP ve stálých cenách, míra nezaměstnanosti taktéž začíná růst. Růst HDP je způsoben především vstupem České republiky do Evropské unie. V roce 2005 již však opět nezaměstnanost klesá o 0,4 procentního bodu, a to především z důvodu růstu zahraničního obchodu a tím navýšení volných pracovních míst.

Další léta 2006-2008 jsou ve znamení nepřímé závislosti mezi HDP a nezaměstnaností, neboť HDP v těchto letech vzrostlo z 3 747 206 mil. Kč na 4 061 601 mil. Kč (viz příloha 15), což znamenalo vrchol domácí ekonomiky. Míra nezaměstnanosti se v těchto letech snížila o 2,7 procentního bodu. Tento jev byl způsoben především expanzí domácí ekonomiky a jejím vyvrcholením v roce 2008.

Rok 2009 je znamením hospodářské krize, což je patrné i z poklesu HDP o celých 196 mld. Kč, míra nezaměstnanosti zaznamenala meziroční nárůst o 2,3 p.b., což je v přepočtu 122 tisíc obyvatel (viz příloha 4). V tomto období lze opět hovořit o nepřímé úměře mezi těmito ukazateli.

V letech 2010-2015 dochází opět k růstu HDP ve stálých cenách, výjimku zde tvoří roky 2012 a 2013. To bylo způsobeno především recesí v domácí ekonomice. V roce 2012 a 2013 byla míra nezaměstnanosti 7 %, nelze zde tedy prokázat nepřímou závislost.

V současné době se HDP pohybuje okolo 4,27 bil. Kč a míra nezaměstnanosti se blíží hranici přirozené nezaměstnanosti, která je 5 %. Oproti roku 2000, kdy HDP byl 2,89 bil. Kč a míra nezaměstnanosti 8,8 % lze prokázat nepřímou závislost, neboť se s rostoucím HDP snížila míra nezaměstnanosti téměř na její přirozenou úroveň.

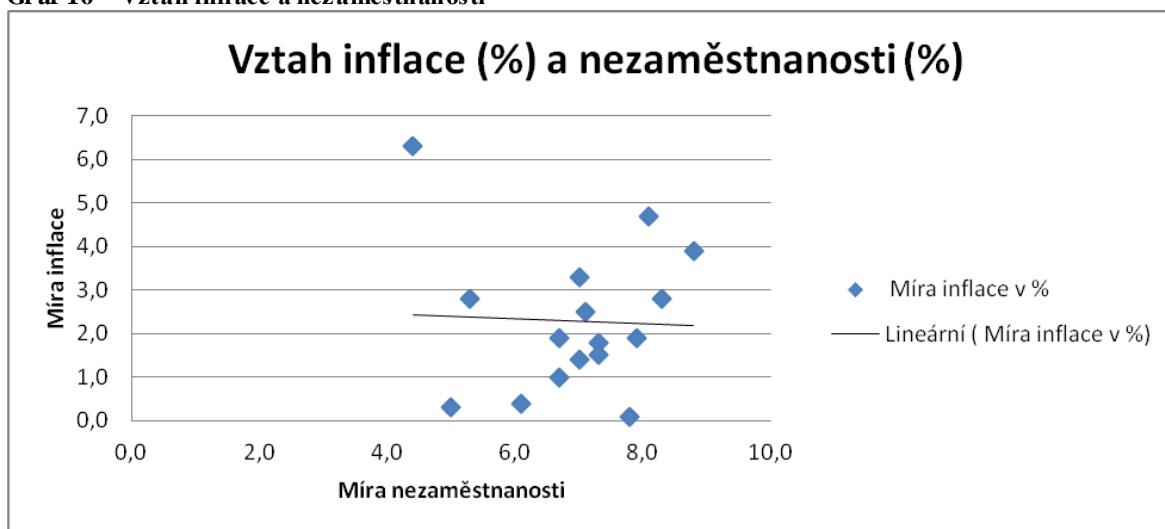
Změna nezaměstnanosti se do jisté míry řídí státní legislativou, tedy podmínkami, za kterých jsou zaměstnavatelé uzpůsobeni propouštět své zaměstnance. Tyto reakce mohou mít za následek určité zkreslení ve vývoji nezaměstnanosti.

4.2.2 Inflace a nezaměstnanost

Vztah mezi inflací a nezaměstnaností definoval W. Phillips již v roce 1958. Dle W. Phillipse lze porovnávat vztah mezi nominálním růstem mezd a mírou nezaměstnanosti, nebo potom mezi cenovou inflací a mírou nezaměstnanosti. Pro potřeby

praktické části byla zvolena modifikovaná Phillipsova křivka, tedy určitá korelace mezi cenovou inflací a mírou nezaměstnanosti (viz graf 16).

Graf 16 – Vztah inflace a nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu (viz graf 16) je patrný lineární klesající trend mezi cenovou inflací a mírou nezaměstnanosti. Klesající lineární přímka značí nepřímou úměru mezi těmito dvěma makroekonomickými ukazateli. To znamená, že s rostoucí cenovou inflací klesá počet nezaměstnaných a naopak. Dalo by se říci, že pokud je skutečná míra nezaměstnanosti vyšší, než její přirozená úroveň 5 %, potom dochází ke zvyšování cenové hladiny.

V letech 2000-2001 je dokázáno tvrzení nepřímé závislosti, neboť došlo u inflace k meziročnímu růstu o 0,8 procentního bodu, oproti tomu u míry nezaměstnanosti došlo k meziročnímu poklesu o 0,7 p.b. V dalším roce ovšem tento vztah potvrzen není, neboť míra inflace i míra nezaměstnanosti zaznamenala pokles. Inverzní vztah dále znázorňuje meziroční změna 2002-2003, kde došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti o 0,5 p.b. a k poklesu inflace ze 1,8 % na 0,1 %.

Nepřímá závislost je dále vyobrazena mezi lety 2005-2009, kdy dochází ke snižování míry nezaměstnanosti až do roku 2008, zároveň k zvyšování cenové hladiny z původních 1,9 % až na 6,3 % (viz příloha 15). V tomto roce nastal zvrát způsobený především příchodem celosvětové hospodářské krize, což mělo za následek pokles inflace na pouhé 1 % a zároveň s tím navýšení míry nezaměstnanosti o 2,3 procentního bodu. Stále je však dodržena teorie dle W. Phillipse.

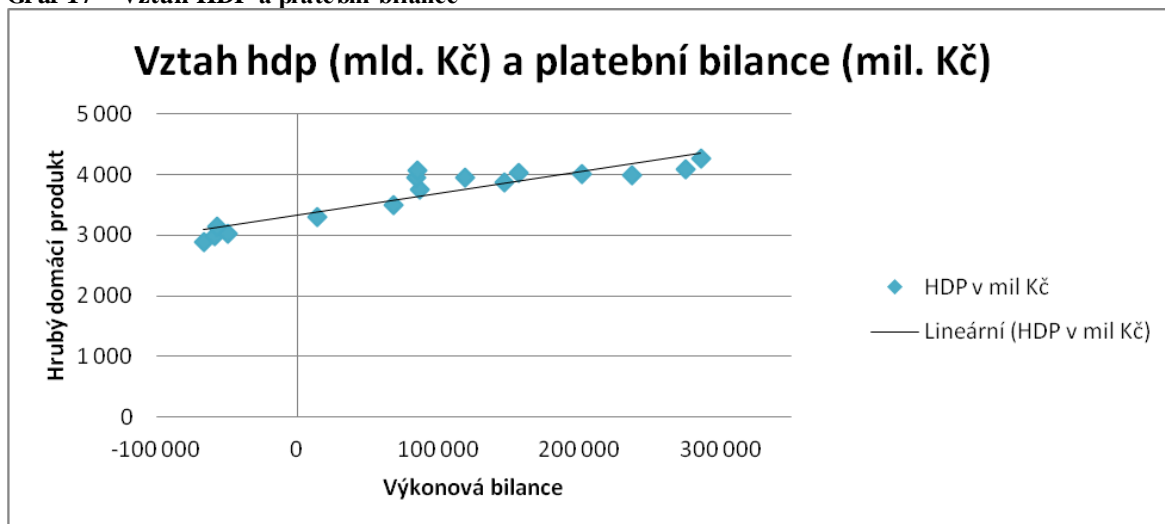
Rok 2010 byl ve znamení růstu obou ukazatelů. Je to pochopitelné i vzhledem k tomu, že se domácí ekonomika snažila dostat z krize. Až do roku 2015 dochází ke kolísání mezi mírou nezaměstnanosti a cenovou inflací. Pouze v roce 2011 dochází k inverznímu vztahu mezi těmito ukazateli.

Co se týče dlouhodobého horizontu období, nezaměstnanost není na cenové inflaci závislá, křivka by tedy měla být svislá, při ponechání os x a y. Nicméně sledované období 2000-2015 dokazuje vztah modifikované Phillipsovy křivky, vyjma výkyvů, ke kterým ve sledovaném období dochází.

4.2.3 HDP a platební bilance

Vztah hrubého domácího produktu a platební bilance značí níže uvedený graf (viz graf 17). Hrubý domácí produkt je zde sledován ve stálých cenách roku 2010, s platební bilancí bude porovnáván s částí běžného účtu, konkrétně s výkonovou bilancí. Výkonová bilance je čistý export zboží a služeb. Vzhledem k tomu, že součástí jedné z metod výpočtu HDP, konkrétně výdajové metody, je i čistý export, lze předpokládat přímou závislost mezi těmito dvěma ukazateli.

Graf 17 – Vztah HDP a platební bilance

Zdroj: ARAD, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

V tomto případě je výkonová bilance znázorněna osou x, tedy nezávislou proměnnou, kdežto HDP osou y. Je to z toho důvodu, že dle výše čistého exportu se mění celkový hrubý domácí produkt.

V letech 2000-2006 lze mluvit o přímé závislosti mezi HDP a výkonovou bilancí. Do tohoto roku roste HDP i výkonová bilance. Například HDP se za těchto šest let vzrostlo z 2 892 164 mil. Kč na 3 747 206 mil. Kč, výkonová bilance vzrostla z -66 265,2 mil. Kč na kladných 86 932 mil. Kč (viz příloha 15). Změna záporného salda výkonové bilance je způsobena především vstupem do Evropské unie v roce 2004, díky čemuž byla zrušena většina omezení týkajících se mezinárodního obchodu.

V letech 2008-2009 došlo k poklesu HDP ve stálých cenách, konkrétně ze 4,062 bil. Kč na 3,865 bil. Kč. To bylo způsobeno celosvětovou hospodářskou krizí. Oproti tomu i přes celosvětovou hospodářskou krizi vzrostlo saldo výkonové bilance o přibližně 62 mil. Kč, což vyvrací přímou závislost mezi HDP a platební bilancí.

V dalších letech dochází k mírným výkyvům, které jsou způsobeny přepočtem HDP na stálé ceny roku 2010. Od roku 2013 až do 2015 lze opět hovořit o přímé úměře mezi těmito ukazateli. V těchto letech došlo ke zvýšení HDP i výkonové bilance. Od roku 2013 vzrostlo HDP z 3 981 303 mil. Kč na 4 274 880 mil. Kč, výkonová bilance potom z 237 333 mil. Kč na 285 772 mil. Kč (viz příloha 15).

Vztah mezi ukazateli HDP a platební bilancí lze označit jako přímou lineární závislost, jež je patrné již z výše uvedeného grafu (viz graf 17). Přesto, že se zde objevují výkyvy, které mohou být způsobeny působením mnoha dalších faktorů na dané ukazatele, lze označit trend mezi nimi za lineární.

4.3 Výkonnost ekonomiky České republiky ve vybraných letech

Výkonnost ekonomiky České republiky lze měřit mnoha způsoby. Vzhledem k tématu diplomové práce je zde výkonnost hodnocena na základě plochy magického čtyřúhelníku sestávající se z makroekonomických ukazatelů HDP, míra nezaměstnanosti, míra inflace a platební bilance.

Někteří ekonomové tvrdí, že čím je plocha magického čtyřúhelníku větší, tím lépe na tom výkonnost ekonomiky daného státu je. (Jurečka, 2010). Další ekonomové jsou však toho názoru, že ekonomika daného státu se nachází ve svém optimu, pokud tempo růstu HDP dosahuje 3 %, míra nezaměstnanosti by se měla blížit přirozené míře nezaměstnanosti, tedy 5 %, míra inflace by měla být okolo 2 % a platební bilance by měla být vždy vyrovnaná a blížit se nule. (Žák, 2006)

Výpočet obsahu jednotlivých magických čtyřúhelníků byl proveden vždy na základě rozkladu každého čtyřúhelníku na dva trojúhelníky (viz příloha 14). Hodnoty všech 4 os jednotlivých ukazatelů jsou od -7 do 10. Čtyřúhelníky byly rozděleny na dva trojúhelníky podle os skládající se z HDP a míry inflace. Tyto hodnoty byly vždy zadány jako délky stran obou trojúhelníků, výšky pro výpočet obsahu byly potom naměřeny z os nezaměstnanosti a platební bilance.

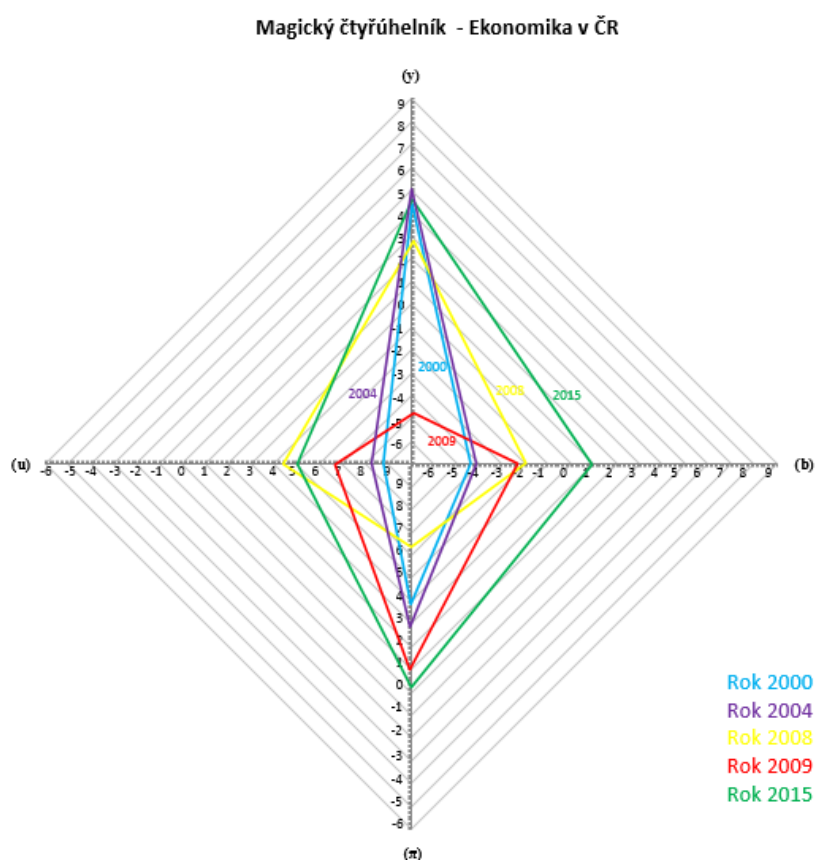
Z výše uvedeného tedy vyplývá, že:

- *pro rok 2000 je výpočet obsahu čtyřúhelníku:*
 $[(17,4 * 1,2)/2 + (17,4 * 2,6)/2] = 33,1$ jednotek,
- *pro rok 2004 je výpočet obsahu čtyřúhelníku:*
 $[(19,1 * 1,7)/2 + (19,1 * 2,8)/2] = 43,0$ jednotek,
- *pro rok 2008 je výpočet obsahu čtyřúhelníku:*
 $[(13,4 * 5,6)/2 + (13,4 * 5,1)/2] = 71,7$ jednotek,
- *pro rok 2009 je výpočet obsahu čtyřúhelníku:*
 $[(11,2 * 3,3)/2 + (11,2 * 4,7)/2] = 44,8$ jednotek,
- *pro rok 2015 je výpočet obsahu čtyřúhelníku:*
 $[(21,2 * 5,0)/2 + (21,2 * 7,9)/2] = 136,7$ jednotek.

Výše zmíněné hodnoty jsou uvedené v příloze 14.

Již zmíněné roky 2000, 2004, 2008, 2009 a 2015 byly vybrány z důvodu výrazných změn v ekonomice České republiky (viz graf 18). Rok 2000 byl počátkem hodnoceného období, v roce 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie, tento rok tedy došlo k významným změnám, především k otevření mezinárodního obchodu, tudíž i růstu české ekonomiky. Roky 2008 a 2009 jsou zmíněny z důvodu dosažení vrcholu české ekonomiky a následné celosvětové hospodářské krize. Rokem 2015 je ukončeno hodnocené období a zároveň se vyznačuje opět růstovou tendencí české ekonomiky.

Graf 18 – Magický čtyřúhelník – Výkonnost ekonomiky České republiky

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování

Popisky dat v magickém čtyřúhelníku (v %):

- y ... tempo růstu reálného HDP,
- b ... podíl běžného účtu platební bilance na HDP nominální,
- π ... míra inflace,
- u ... obecná míra nezaměstnanosti.

V roce 2000 bylo tempo růstu HDP 4,3 %, míra nezaměstnanosti 8,8 %, míra inflace 3,9 % a platební bilance -4,4 % (viz příloha 13). Je to především z toho důvodu, že tento rok je jediným hodnoceným rokem ještě před vstupem České republiky do Evropské unie. Ekonomika se v tomto roce pohybovala v období recese. Teprve až od tohoto roku získává ekonomika ČR rostoucí tendenci.

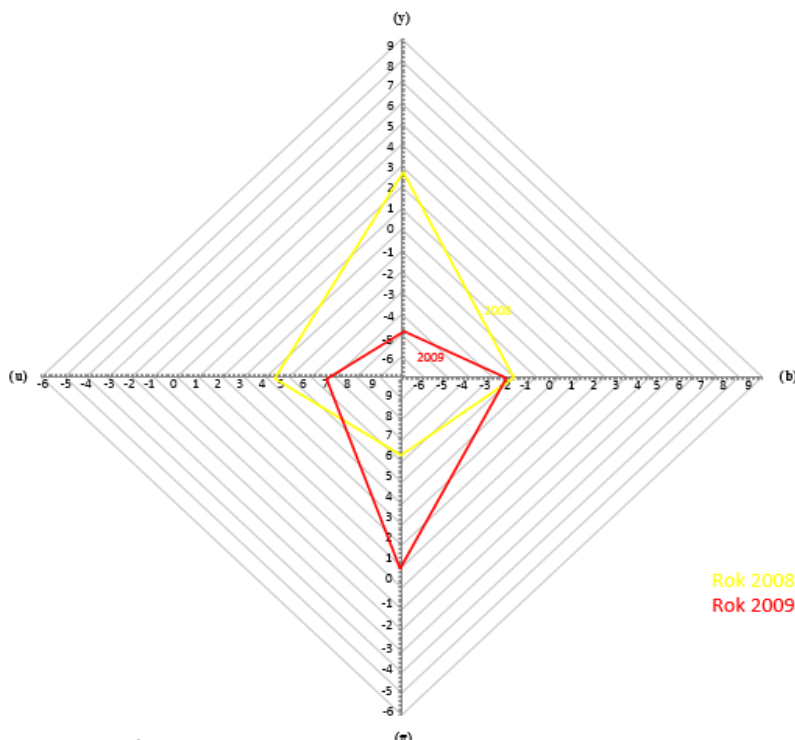
V tomto roce se ani jeden z ukazatelů neblíží ideálu magického čtyřúhelníku. V tomto roce je plocha čtyřúhelníku velká 33,1 jednotek, což je nejnižší hodnota ze všech naměřených. Hodnota míry nezaměstnanosti je v tomto roce dokonce nejvyšší ze všech uvedených let. Zejména díky tomuto ukazateli je plocha magického čtyřúhelníku v tomto roce nejmenší v porovnání s ostatními roky.

V roce 2004 jsou hodnoty ukazatelů následující: tempo růstu HDP 4,9 %, míra nezaměstnanosti 8,3 %, míra inflace 2,8 % a platební bilance -4,2 % (viz příloha 13). V tomto roce dochází k růstu české ekonomiky, a to především z důvodu vstupu České republiky do Evropské unie. Tento vstup nejvíce ovlivnil tempo růstu HDP, které dosáhlo hodnoty téměř 5 %, neboť se vstupem do EU pominula omezení mezinárodního obchodu. To vedlo k růstu exportu a tím i k růstu celkového hrubého domácího produktu. Zároveň se díky zvyšujícímu se HDP snížila nezaměstnanost o 0,5 procentního bodu. V tomto roce zaznamenala domácí ekonomika významnou událost, která značně ovlivnila její budoucí vývoj. Růst ekonomiky je zde patrný i z plochy magického čtyřúhelníku (viz graf 18), jehož hodnota dosáhla 43 jednotek.

V letech 2008 a 2009 lze vidět rozdíl mezi vrcholem v domácí ekonomice a celosvětové krizi, která v roce 2009 zasáhla i Českou republiku (viz graf 19). Na níže uvedeném grafu 19 lze vidět významný rozdíl v tempu růstu HDP v těchto 2 letech, kdy v roce 2008 byl stále kladný a na úrovni 2,7 %, v roce 2009 už nastalo tempo poklesu HDP, a to konkrétně na -4,8 %, což je nejhorší hodnota z celého hodnoceného období. V těchto letech výkonnost ekonomiky ovlivnila také míra inflace, která z 6,3 % klesla na pouhé 1 %. Tyto nejvýznamnější změny měly za následek výslednou velikost plochy magických čtyřúhelníků. V roce 2008 byla velikost 71,7 jednotek, oproti tomu v roce 2009 pouze 44,8. V těchto letech lze tedy dokázat teorii dle Jurečka, který říká, že čím větší je plocha magického čtyřúhelníku, tím je na tom ekonomika daného státu lépe.

Graf 19 – Ekonomika v České republice v době krize

Magický čtyřúhelník - Ekonomika ČR v době krize

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování

Rok 2015 je pro českou ekonomiku znamením expanze, což je patrné i z výše uvedeného grafu 18. V tomto roce je hodnota tempa růstu HDP 4,5 %, míra nezaměstnanosti 5 %, míra inflace 0,3 % a hodnota platební bilance 0,9 %. Rok 2015 je společně s rokem 2014 rokem kladného podílu běžného účtu na hrubém domácím produktu. Míra nezaměstnanosti v tomto roce je optimální mírou dle teorie M. Žáka. Hodnota podílu běžného účtu a HDP se zde také blíží optimu, neboť optimum pro tento ukazatel je 0 %. Hodnoty, které se však optimu neblíží, jsou hodnoty tempa růstu HDP, kde je optimum převýšeno o 1,5 p.b., a poté míra inflace, kde v tomto případě míra inflace ani zdaleka nedosahuje hodnota optima 2 %. Plocha magického čtyřúhelníku je 136,7 jednotek, což je největší plocha hodnocených let.

Obecně lze říct, že magický čtyřúhelník do jisté míry hodnotí výkonnost ekonomiky České republiky. To je patrné například mezi lety 2008 a 2009, kdy je vidět rozdíl ve výkonnosti v závislosti na velikosti plochy. Tento jev je způsoben celosvětovou hospodářskou krizí. Oproti tomu ale v roce 2008, kdy byla domácí ekonomika na svém pomyslném vrcholu, plocha čtyřúhelníku dosahuje hodnoty 71,7 jednotek. V roce 2015, kdy je ekonomika České republiky teprve v expanzi, dosahuje hodnoty téměř 2x vyšší, než v roce 2008, tedy

136,7 jednotek. To je způsobeno především neustálým zvyšováním cenové hladiny. Nicméně tyto roky nelze hodnotit pouze z pohledu velikosti plochy magického čtyřúhelníku. Oproti tomu o roce 2015 lze říci, že se z výše hodnocených let nejvíce blíží ideálu magického čtyřúhelníku. Magický čtyřúhelník tedy slouží k měření výkonnosti ekonomiky daného státu, nelze však tento čtyřúhelník brát jako klíčový pro hodnocení. Je nutné si uvědomit, že na ekonomiku daného státu působí i další jevy a ukazatele, než které jsou obsaženy v magickém čtyřúhelníku.

5 Závěr

Diplomová práce se zabývá tématem, které je v současné době velmi aktuální. Jedná se konkrétně o vývoj základních makroekonomických ukazatelů v České republice v letech 2000-2015. V těchto sledovaných šestnácti letech došlo v České republice k celé řadě významných událostí, které ji dokázaly podstatně ovlivnit. Dále se tato práce věnuje zjišťování vzájemné provázanosti mezi jednotlivými makroekonomickými ukazateli a v neposlední řadě i zhodnocení výkonnosti české ekonomiky na základě výpočtu obsahů magických čtyřúhelníků ve vybraných letech.

Hrubý domácí produkt se za sledovaných 16 let téměř zdvojnásobil, z 2,3 bil. Kč se zvýšil na 4,3 bil. Kč. Událost, která významně zasáhla do vývoje HDP, byl vrchol české ekonomiky v roce 2008 a následná celosvětová krize v roce 2009. Nejvyšší tempo růstu HDP bylo zaznamenáno v roce 2006, kdy dosáhlo hodnoty 6,9 %. Oproti tomu nejhorší pokles byl v roce 2009 z důvodu celosvětové krize, kdy se poprvé za sledované období dostal do záporných hodnot, konkrétně na -4,8 %. V dalších letech následovala hluboká recese v letech 2011 a 2012, kdy se opět tempo růstu HDP dostalo do záporných hodnot, došlo tedy k poklesu v roce 2012, dosáhlo konkrétně hodnoty -0,9 %. Na hodnotu výše reálného HDP před krizí roku 2009 se české ekonomice podařilo dostat až v roce 2014.

Obecná míra nezaměstnanosti se za sledované období 16 let snížila na téměř polovinu, tedy z 8,8 % na 5,0 % v roce 2015. Míra nezaměstnanosti v roce 2015 se blíží přirozené míře nezaměstnanosti. V roce 2005 došlo k poklesu míry nezaměstnanosti, a to především z důvodu vstupu České republiky do Evropské unie roku 2004, což znamenalo spoustu nových pracovních příležitostí v odvětví mezinárodního obchodu. Pro nezaměstnanost jsou typické regionální rozdíly. To je patrné z naměřených hodnot míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích, kdy v Ústeckém kraji dosahovala nezaměstnanost v roce 2000 hodnoty 16 %, naopak v Praze dosahovala v tom samém roce pouze 4,2 %, což je nižší i než obecná míra nezaměstnanosti. Tyto rozdíly jsou způsobeny především příliš vysokými sociálními dávkami od státu a zároveň neochotou občanů dojíždět za prací větší vzdálenost.

Míra inflace se za sledovaných 16 let snížila z 3,9 % na pouhých 0,3 %. V roce 2003 se snížila cenová hladina paliv z 6,1 % na 2 %, což mělo za následek snížení míry inflace na 0,1 %, což byla nejnižší míra inflace za sledované období. Vstup do EU v roce

2004 vedl ke změně spotřební daně a DPH. To mělo za následek zdražování a celkový nárůst cenové hladiny na 2,8 % z předchozích 0,1 %. V roce 2007 proběhlo zvýšení cenové hladiny tabákových výrobků ze 1,2 % až na 10,2 %, ale naopak snížení cenové hladiny telekomunikačních služeb z 6,8 % na 0 %. To ve výsledku nezpůsobilo výraznou změnu cenové hladiny. V roce 2008 proběhl tzv. cenový šok, kdy se inflace dostala i nad inflační očekávání státu až na 6,3 %. To bylo způsobeno především změnou výše snížené sazby z 5 % na 9 % a následným zdražováním potravin až na dvojnásobek. Celosvětová krize v roce 2009 způsobila snížení cenové hladiny. V následujících letech proběhla hluboká recese, z které se česká ekonomika dostala až v roce 2013. V roce 2015 už se inflace pohybovala opět kolem 0,3 %, čímž splnila inflační očekávání finančního trhu. Obecně je možné říci, že po sledované období se průměrná míra inflace pohybovala okolo 3 %, zároveň lze, vyjma roku 2009, inflaci v České republice považovat za stabilní.

Platební bilance by měla být vždy vyrovnaná, tedy dle nové metodiky BPM6 (Mendel, 2016), by se měl finanční účet rovnat součtu běžného účtu, kapitálového účtu a chyby a opomenutí. Od roku 2000 až do roku 2011 vykazovala platební bilance záporné hodnoty. Do roku 2004 převažoval dovoz nad vývozem. V roce 2004 se vstupem do Evropské unie otevřely České republice nové možnosti obchodování. Od tohoto roku začal export stoupat a až do roku 2008 dosahoval kladných hodnot. V roce 2008 byla obchodní bilance záporná, konkrétně – 4 429,1 mil. Kč. To bylo způsobeno především zvýšením cenové hladiny v tomto roce na 6,3 %. Dalším faktorem, který negativně ovlivnil vývoz zboží a služeb do zahraničí, bylo posílení české měny vůči měnám zahraničním. V roce 2012 se do kladných hodnot dostal finanční účet platební bilance. Tento jev byl způsoben změnou metodiky výpočtu platební bilance, kdy byla položka rezervních aktiv zařazena do tohoto účtu. V tomto roce rezervní aktiva dosáhla hodnoty 11 688,7 mil. Kč. Zároveň došlo v tomto roce k oslabení české měny vůči zahraničí, což mělo za následek opětovné zvýšení exportu zboží a služeb. V roce 2014 začalo docházet k ozdravování české ekonomiky, to výrazně ovlivnilo běžný účet platební bilance, který poprvé za sledované období dosáhlo kladného salda. Bilance služeb vykazuje po celé období přebytek, avšak jejich objem se neustále snižuje.

Na základě očištěných dat byly prokázány závislosti mezi jednotlivými makroekonomickými ukazateli. Ve vztahu hrubý domácí produkt a nezaměstnanost lze říci, že se jedná o nepřímou závislost. To znamená, že pokud se sníží HDP, zvýší se obecná

míra nezaměstnanosti. Ve své podstatě lze říci, že až na určité výkyvy, jako například v roce 2002-2004, existuje nepřímá úměra mezi ukazateli hrubého domácího produktu a nezaměstnanosti.

Dalším analyzovaným vztahem je vztah ukazatelů inflace a nezaměstnanosti, tedy tzv. Phillipsova křivka, která zobrazuje zvyšování cenové hladiny při snižování obecné míry nezaměstnanosti. Data využitá pro toto vzájemné porovnání prokazují nepřímou závislost mezi těmito dvěma makroekonomickými ukazateli.

Posledním vztah, u kterého byla prokázána přímá závislost, je vztah mezi ukazateli HDP a platební bilance. V tomto případě se jedná pouze o část platební bilance, konkrétně bilance výkonové. S rostoucím hdp tedy roste i výkonová bilance. Vlivem působení mnoha významných faktorů na tento vztah dochází k určitým výkyvům, například v letech 2008-2009, kdy dochází k poklesu reálného HDP, avšak k neustálému růstu výkonové bilance.

Zhodnocení výkonnosti ekonomiky v České republice ve vybraných letech 2000, 2004, 2008 a 2009 a 2015 bylo provedeno na základě výpočtu obsahů magických čtyřúhelníků v těchto letech. Obsah magického čtyřúhelníku v roce 2000 se rovná 33,1 jednotek, v roce 2004 dosáhl hodnoty 43,0 jednotek, v roce 2008 to bylo 71,7 jednotek, v roce 2009 pouze 44,8 jednotek a v roce 2015 dosáhl téměř čtyřnásobku počátečního roku, tedy 136,7 jednotek. Lze vidět patrný rozdíl mezi výkonností v roce 2008, kdy docházelo k expanzi v české ekonomice, oproti roku 2009, kdy vypukla celosvětová krize. Obecně lze říci, že magický čtyřúhelník svým způsobem hodnotí výkonnost ekonomiky daného státu. Z výše uvedených výsledků vyplývá, že dle velikosti obsahů čtyřúhelníků se české ekonomice dařilo nejlépe v roce 2015. To je způsobeno především neustálým progresem ekonomiky a rostoucím HDP. Je tedy nutné si uvědomit, že pro zhodnocení výkonnosti ekonomiky daného státu není možné využít jen jeden výpočet. Působí zde mnoho dalších významných faktorů, které je nutné brát v potaz.

Česká ekonomika prošla za sledované období 16 let celým hospodářským cyklem. Od roku 2000 až do roku 2007 dochází k růstu neboli expanzi, která se v roce 2008 dostala až na svůj vrchol. Následující léta v období 2008-2013 byla poznamenána celosvětovou krizí a následnou hlubokou recesí. Od roku 2014 lze uvažovat o tzv. novém hospodářském cyklu, kdy se česká ekonomika dostala z celosvětové hospodářské krize.

Seznam schémat

Schéma 1 – Phillipsova křivka.....	29
Schéma 2 – Magický čtyřúhelník.....	39

Seznam tabulek

Tab. 1 – Spotřební koš pro výpočet indexu spotřebitelských cen.....	26
Tab. 2 – Kreditní a debetní položky na levé straně platební bilance	35
Tab. 3 – Operace na finančním účtu v současném pojetí platební bilance	37

Seznam grafů

Graf 1 – Vývoj HDP v letech 2000-2015	43
Graf 2 – Tempo růstu HDP	45
Graf 3 – Výdajová metoda HDP – Stálé ceny roku 2010	47
Graf 4 – Obecná míra nezaměstnanosti	48
Graf 5 – Ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku 15-64 let	50
Graf 6 – Obecná míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v letech 2000-2015	51
Graf 7 – Míra inflace v letech 2000-2015	52
Graf 8 – Inflační očekávání s výhledem na 1 rok	54
Graf 9 – Index spotřebitelských cen – Bazický index	55
Graf 10 – Platební bilance ČR	56
Graf 11 – Běžný účet platební bilance	57
Graf 12 – Finanční účet platební bilance	58
Graf 13 – Vývoj finančního účtu a rezervních aktiv.....	59
Graf 14 – Vývoj kurzu české koruny vůči zahraničním měnám	59
Graf 15 – Vztah HDP a nezaměstnanosti.....	61
Graf 16 – Vztah inflace a nezaměstnanosti.....	63
Graf 17 – Vztah HDP a platební bilance.....	64
Graf 18 – Magický čtyřúhelník – Výkonnost ekonomiky České republiky	67
Graf 19 – Ekonomika v České republice v době krize	69

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- CZESANÝ, S. *Hospodářský cyklus: Teorie, monitorování, analýza, prognóza*. Praha. Linde. 2006. ISBN 80-7201-576-1.
- HOLMAN, R.. *Ekonomie*. 4. vydání. Praha. C. H. Beck. 2005. ISBN 80-7179-891-6.
- HOLMAN, R.. *Makroekonomie*. 2. vydání. Praha. C. H. Beck. 2010. ISBN 80-7179-861-4.
- JUREČKA, V. a kol. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha. Grada Publishing a.s. 2010. ISBN 978-80-247-3258-9.
- KADEŘÁBKOVÁ, A., ŽDÁREK, V. *Makroekonomická analýza*. Praha. VŠEM. 2006. ISBN 80867005-0.
- MENDEL, M., DURČIAKOVÁ, J. *Mezinárodní finance a devizový trh*. Praha. Management press. 2016. ISBN 978-80-7261-287-1.
- LÍŠKA, Václav. *Makroekonomie*. 2. vydání. Praha. Professional publishing. 2002. ISBN 80-86419-27-4.
- PAČESOVÁ, H. *Ekonomické chování podniku*. Praha. 2012. ISBN 978-86775-26-5.
- PAVELKA T. *Makroekonomie – Základní kurz*. 3. vydání. Praha, Melandrium, 2007. ISBN 80-86175-58-4.
- SAMUELSON P. A., NORDHAUS. W. D. *Ekonomie*. 2. vydání. NS Svoboda. 2002. ISBN 80-205-0494-X.
- SLANÝ, A. a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Praha. C.H.Beck. 2003. ISBN 80-7179-738-3.
- SOUKUP, J. a kol. *Makroekonomie – Moderní přístup*. 1. vydání. Praha. Management Press. 2007. ISBN 978-80-7261-174-4
- ŠÍMA, J. *Trh v čase a prostoru*. Praha. Liberální institut. 2000. ISBN 80-86389-09-X.
- TVRDOŇ, J. *Ekonometrie*. 5. vydání. Praha. Reprografické studio Pef ČZU. 2011. ISBN 978-80-213-0819-0.
- ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. Praha. Vysoká škola ekonomie a managementu. Edice učebních textů ekonomie. 2006. ISBN 80-86730-04-2.

Internetové zdroje

ARAD – SYSTÉM ČASOVÝCH ŘAD. *Devizový kurz*. [online] 2016. [cit. 2016-12-29].

Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=12&p_sort=1&p_des=50&p_sestuid=34451&p_uka=7%2C8%2C31&p_strid=AECA&p_od=200001&p_do=201512&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C>

ARAD – SYSTÉM ČASOVÝCH ŘAD. *Inflační očekávání finančních trhů s výhledem na 1 rok*. [online] 2016. [cit. 2016-12-30]. Dostupné z WWW:

<https://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/inflacni_cekavani_ft/>

ARAD – SYSTÉM ČASOVÝCH ŘAD. *Platební bilance*. [online] 2016. [cit. 2016-12-29].

Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=12&p_sort=1&p_des=50&p_sestuid=29344&p_uka=1%2C13%2C16%2C31%2C36&p_strid=ADACAA&p_od=200001&p_do=201512&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C>

ARAD – SYSTÉM ČASOVÝCH ŘAD. *Platební bilance – Běžný účet*. [online] 2016.

[2016-12-29]. Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=47222&p_strid=ADACAB&p_lang=CS>

ARAD – SYSTÉM ČASOVÝCH ŘAD. *Platební bilance – Finanční účet*. [online] 2016.

[cit. 2016-12-30]. Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=29351&p_strid=ADACAC&p_lang=CS>

ČNB. *Archiv – Platební bilance*. [online]. 2016 [cit. 2016-12-29]. Dostupné z WWW:

<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/faq/casto_kladene_dotazy_ohledne_zavedeni_bpm6.pdf>

ČNB. *Výroční zprávy*. [online] 2016. [cit. 2016-12-29]. Dostupné z WWW:

<https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocni_zpravy/index.html?cnb_css=true>

ČSÚ. *Archiv – Spotřební koš*. [online]. 2016 [cit. 2016-06-09]. Dostupné z WWW:

<https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni_kos_archiv>

ČSÚ. *Hlavní makroekonomické ukazatele*. [online]. 2016. [cit. 2016-12-11]. Dostupné z WWW:

<https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr>

ČSÚ. *HDP výdajovou metodou*. [online]. 2016. [cit. 2016-12-28]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.presmsocas>>

ČSÚ. *Index spotřebitelských cen*. [online] 2016. [2016-12-29]. Dostupné z WWW:

<https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitejske_ceny>

ČSÚ. *Inflace*. [online.] 2016. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z WWW:

<https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitejske_ceny>

ČSÚ. *Obecná míra nezaměstnanosti*. [online] 2016. [cit. 2016-12-29]. Dostupné z WWW:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM06&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&str=v95&c=v3~8__RP2015>

ČSÚ. *Nezaměstnanost*. [online] 2016. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z WWW:

<<https://www.czso.cz/csu/czso/cr/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-duben-2016>>

ČSÚ. *Vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých krajích*. [online] 2016. [cit. 2016-12-28].

Dostupné z WWW:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM06&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&str=v95&c=v3~8__RP2015>

Seznam příloh

Příloha 1 – Vývoj HDP v letech 200-2015

Příloha 2 – Tempo růstu HDP

Příloha 3 – Výdajová metoda HDP – stálé ceny roku 2010

Příloha 4 – Vývoj nezaměstnanosti v letech 2000-2015

Příloha 5 – Obecná míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v letech 2000-2015 v %

Příloha 6 – Vývoj inflace v letech 2000-2015

Příloha 7 – Index spotřebitelských cen dle Coicop - Míra inflace

Příloha 8 – Index spotřebitelských cen – Bazický index

Příloha 9 – Platební bilance České republiky

Příloha 10 – Běžný účet platební bilance v letech 2000-2015

Příloha 11 – Finanční účet platební bilance v letech 2000-2015

Příloha 12 – Vývoj kurzu české koruny vůči zahraničí (Kč / cizí měna)

Příloha 13 – Vývoj makroekonomických ukazatelů v letech 2000-2015

Příloha 14 – Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku

Příloha 15 – Data pro zhodnocení vztahů mezi makroekonomickými ukazateli

Příloha 1 – Vývoj HDP v letech 200-2015

Rok	HDP v mil. Kč	
	<i>běžné ceny</i>	<i>stálé ceny roku 2010</i>
2000	2 372 630	2 892 164
2001	2 562 679	2 980 419
2002	2 674 634	3 029 505
2003	2 801 163	3 138 623
2004	3 057 660	3 293 905
2005	3 257 972	3 506 107
2006	3 507 131	3 747 206
2007	3 831 819	3 954 399
2008	4 015 346	4 061 601
2009	3 921 827	3 864 947
2010	3 953 651	3 953 651
2011	4 033 755	4 032 910
2012	4 059 912	4 000 653
2013	4 098 128	3 981 303
2014	4 313 789	4 089 400
2015	4 554 615	4 274 880

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování

Příloha 2 – Tempo růstu HDP

Rok	Tempo růstu HDP v %
2000	4,3
2001	3,1
2002	1,6
2003	3,6
2004	4,9
2005	6,4
2006	6,9
2007	5,5
2008	2,7
2009	- 4,8
2010	2,3
2011	2,0
2012	- 0,9
2013	- 0,5
2014	2,7
2015	4,5

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování

Příloha 3 – Výdajová metoda HDP – stálé ceny roku 2010

Název	Výdaje na konečnou spotřebu (mil. Kč)	Spotřeba domácností (mil. Kč)	Vládní výdaje (mil. Kč)	NISD (mil. Kč)	Tvorba hrubého ho kapitálu (mil. Kč)	Tvorba hrubého ho fixního kapitálu (mil. Kč)	Čisté pořízení ce nností (mil. Kč)	Hrubé domácí konečné výdaje (mil. Kč)	Vývoz zboží a služeb (mil. Kč)	Dovoz zboží a služeb (mil. Kč)	Čistý export (mil. Kč)	Hrubý domácí produkt (mil. Kč)
2000	2 128 321	1 453 745	654 342	19 473	806 098	781 822	2 911	2 925 441	1 042 747	1 049 629	-6 882	2 892 164
2001	2 191 357	1 496 994	676 230	17 705	858 096	825 460	2 237	3 043 652	1 141 247	1 167 281	-26 034	2 980 419
2002	2 287 621	1 541 002	731 492	17 969	873 386	843 334	3 721	3 152 540	1 151 595	1 223 127	-71 532	3 029 505
2003	2 404 737	1 614 844	775 285	18 302	872 597	858 376	5 220	3 264 940	1 253 531	1 328 670	-75 139	3 138 623
2004	2 451 751	1 669 349	763 379	20 516	936 761	892 163	3 132	3 379 565	1 626 765	1 676 292	-49 527	3 293 905
2005	2 512 216	1 720 800	768 085	23 907	985 417	949 379	2 922	3 490 227	1 926 001	1 895 054	30 947	3 506 107
2006	2 581 833	1 784 478	771 030	26 227	1 085 024	1 005 148	2 965	3 663 440	2 204 293	2 115 899	88 394	3 747 206
2007	2 659 926	1 858 482	774 003	27 194	1 241 214	1 141 247	3 621	3 903 174	2 449 632	2 389 608	60 024	3 954 399
2008	2 723 305	1 913 129	782 718	27 248	1 255 890	1 170 223	3 836	3 980 745	2 552 024	2 464 787	87 237	4 061 601
2009	2 734 222	1 900 240	806 518	27 429	1 028 853	1 052 148	3 919	3 762 748	2 300 906	2 193 196	107 710	3 864 947
2010	2 756 756	1 919 942	809 674	27 140	1 074 377	1 066 005	3 541	3 831 133	2 645 451	2 522 933	122 518	3 953 651
2011	2 743 834	1 925 531	791 522	26 781	1 093 873	1 075 395	3 707	3 837 707	2 886 689	2 691 486	195 203	4 032 910
2012	2 704 547	1 901 372	775 966	27 278	1 050 686	1 042 149	6 056	3 755 690	3 007 970	2 761 394	246 576	4 000 653
2013	2 734 118	1 910 220	795 617	28 377	997 152	1 016 155	5 837	3 732 821	3 015 975	2 765 556	250 419	3 981 303
2014	2 777 475	1 943 940	804 104	29 532	1 082 516	1 056 049	5 790	3 860 168	3 276 196	3 042 510	233 686	4 089 400
2015	2 853 268	2 003 866	819 800	29 697	1 190 877	1 150 713	4 235	4 043 192	3 532 104	3 295 996	236 108	4 274 880

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-28]; vlastní zpracování

Příloha 4 – Vývoj nezaměstnanosti v letech 2000-2015

Rok	Obecná míra nezaměstnanosti (%)	Populace ve věku 15 a více (tis.)	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo (tis.)	Počet zaměstnaných (tis.)	Počet nezaměstnaných (tis.)	Volná pracovní místa (tis.)
2000	8,8	8 586,4	5 186,1	4 731,6	454,5	52,1
2001	8,1	8 577,4	5 146,0	4 727,7	418,3	52,1
2002	7,3	8 599,1	5 139,1	4 764,9	374,1	40,7
2003	7,8	8 636,9	5 132,3	4 733,2	399,1	40,2
2004	8,3	8 673,3	5 132,5	4 706,6	425,9	51,2
2005	7,9	8 716,0	5 174,2	4 764,0	410,2	52,2
2006	7,1	8 773,4	5 199,4	4 828,1	371,3	93,4
2007	5,3	8 845,0	5 198,3	4 922,0	276,3	141,1
2008	4,4	8 943,8	5 232,3	5 002,5	229,8	91,2
2009	6,7	9 009,3	5 286,5	4 934,3	352,2	30,9
2010	7,3	9 015,4	5 268,9	4 885,2	383,7	30,8
2011	6,7	8 964,7	5 223,0	4 872,4	350,6	35,8
2012	7,0	8 964,6	5 256,9	4 890,1	366,9	34,9
2013	7,0	8 951,5	5 306,0	4 937,1	368,9	35,2
2014	6,1	8 932,6	5 297,9	4 974,3	323,6	58,7
2015	5,0	8 935,7	5 309,9	5 041,9	268,0	102,5

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-09]; vlastní zpracování

Příloha 5 – Obecná míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v letech 2000-2015 v %

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR (%)	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,0
Kraj (%)																
Hlavní město Praha	4,2	3,9	3,6	4,2	3,9	3,5	2,8	2,4	1,9	3,1	3,8	3,6	3,1	3,1	2,5	2,8
Stře dočeský kraj	7,5	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	4,5	3,4	2,6	4,4	5,2	5,1	4,6	5,2	5,1	3,5
Jihočeský kraj	5,8	5,6	5,0	5,2	5,7	5,0	5,1	3,3	2,6	4,3	5,3	5,5	5,7	5,2	5,9	4,0
Plzeňský kraj	6,2	5,8	4,7	5,3	5,8	5,1	4,6	3,7	3,6	6,3	5,9	5,2	4,8	5,2	5,1	3,8
Karlovarský kraj	8,4	7,4	7,5	6,4	9,4	10,9	10,2	8,2	7,6	10,9	10,8	8,5	10,5	10,2	9,0	6,7
Ústecký kraj	16,0	13,3	12,7	13,0	14,5	14,5	13,7	9,9	7,9	10,1	11,2	9,9	10,8	9,4	8,5	7,6
Liberecký kraj	6,2	6,2	4,7	6,1	6,4	6,5	7,7	6,1	4,6	7,8	7,0	7,2	9,3	8,3	6,5	5,5
Královéhradecký kraj	6,1	6,1	4,2	5,8	6,6	4,8	5,4	4,2	3,9	7,7	6,9	7,1	7,1	8,2	6,2	5,6
Pardubický kraj	8,3	6,4	7,2	7,6	7,0	5,6	5,5	4,4	3,6	6,4	7,2	5,6	7,7	8,4	6,4	4,6
Kraj Vysočina	6,8	6,1	5,1	5,3	6,8	6,8	5,3	4,6	3,3	5,7	6,9	6,4	6,4	6,7	5,6	4,7
Jihomoravský kraj	8,3	8,5	7,6	8,0	8,3	8,1	8,0	5,4	4,4	6,8	7,7	7,5	8,1	6,8	6,1	5,0
Olomoucký kraj	12,8	10,4	9,6	9,6	12,0	10,0	8,2	6,3	5,9	7,6	9,1	7,6	7,7	9,2	7,7	5,9
Zlínský kraj	8,1	8,5	7,9	7,5	7,4	9,4	7,0	5,5	3,8	7,3	8,5	7,6	7,4	6,8	6,1	4,7
Moravskoslezský kraj	14,3	14,3	13,3	14,7	14,5	13,9	12,0	8,5	7,4	9,7	10,2	9,3	9,5	9,9	8,6	8,1

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-28]; vlastní zpracování

Příloha 6 – Vývoj inflace v letech 2000-2015

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Inflační očekávání fin. trhu (%)	5,0	3,9	2,3	3,3	2,8	2,6	3,3	4,5	2,2	2,5	2,4	2,6	2,3	1,7	1,5	1,7
Míra inflace (%)	3,9	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-09]; vlastní zpracování

Příloha 7 – Index spotřebitelských cen dle Coicop - Míra inflace

Oddíl	Úhrn (%)	Potraviny, nealkoholické nápoje (%)	Alkoholické nápoje, tabák (%)	Odívání a obuv (%)	Bydlení, voda, energie, paliva (%)	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy (%)	Zdraví (%)	Doprava (%)	Pošty, telekomunikace (%)	Rekreace, kultura (%)	Vzdělávání (%)	Stravování, ubytování (%)	Ostatní zboží a služby (%)
2000	3,9	1,0	4,2	-1,9	8,4	0,5	2,8	10,9	7,0	2,5	4,4	2,7	2,2
2001	4,7	5,1	3,2	-1,7	9,9	0,1	3,2	0,3	5,0	5,1	2,8	2,8	4,6
2002	1,8	-1,9	1,9	-2,6	6,1	-0,1	4,7	-1,9	3,3	2,0	3,6	3,5	4,0
2003	0,1	-2,2	0,9	-5,0	2,0	-1,6	4,0	0,1	-2,0	-0,3	3,0	1,8	2,9
2004	2,8	3,4	2,9	-4,0	3,5	-1,9	3,1	2,2	12,9	1,0	2,6	5,9	4,2
2005	1,9	-0,3	1,4	-5,3	4,1	-2,0	7,6	1,4	7,6	1,8	2,3	4,6	1,0
2006	2,5	0,8	1,2	-6,0	6,3	-1,3	4,7	1,6	6,8	1,4	3,5	2,6	1,9
2007	2,8	4,7	10,2	-0,8	3,4	-0,1	3,6	0,4	0,0	0,0	2,4	2,8	2,1
2008	6,3	8,1	9,9	-1,1	10,3	0,5	31,4	2,3	-2,7	0,8	2,7	7,0	4,7
2009	1,0	-3,9	6,5	-2,5	7,2	-0,6	-3,2	-5,8	-4,6	-0,9	2,7	2,3	1,9
2010	1,5	1,5	4,6	-2,6	1,7	-0,5	5,2	2,6	-2,1	-1,0	1,6	2,5	1,0
2011	1,9	4,6	3,1	-2,2	2,8	-1,5	2,9	2,8	-0,9	-1,9	2,2	1,5	0,9
2012	3,3	6,9	2,6	-3,1	5,0	-1,1	9,3	2,8	-2,4	-0,2	2,0	3,8	1,9
2013	1,4	4,9	3,6	-0,9	1,8	-1,0	2,4	-0,7	-8,9	0,3	1,4	2,0	1,6
2014	0,4	2,0	2,8	3,0	-1,4	-0,7	-1,8	0,2	-5,3	0,4	1,3	1,7	1,3
2015	0,3	-1,1	4,7	3,4	1,0	0,1	-7,1	-4,2	-1,4	1,4	1,2	1,5	1,7

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

Příloha 8 – Index spotřebitelských cen – Bazický index

Oddíl	Úhrn (%)	Potraviny, nealkoholické nápoje (%)	Alkoholické nápoje, tabák (%)	Odívání a obuv (%)	Bydlení, voda, energie, paliva (%)	Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy (%)	Zdraví (%)	Doprava (%)	Pošty, telekomunikace (%)	Rekreace, kultura (%)	Vzdělávání (%)	Stravování, ubytování (%)	Ostatní zboží a služby (%)
2000	89,4	96,2	90,3	120,8	78,1	105,7	80,3	97,9	77,6	91,1	86,9	83,4	85,0
2001	93,6	101,1	93,1	118,8	85,8	105,8	82,8	98,2	81,4	95,7	89,4	85,7	88,9
2002	95,4	99,1	94,9	115,7	91,0	105,7	86,7	96,3	84,0	97,6	92,6	88,7	92,4
2003	95,5	97,0	95,8	110,0	92,8	104,1	90,2	96,4	82,3	97,3	95,3	90,3	95,0
2004	98,1	100,3	98,6	105,5	96,0	102,0	93,0	98,6	92,9	98,3	97,7	95,6	99,0
2005	100	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2006	102,5	100,9	101,1	94,0	106,3	98,7	104,8	101,6	106,8	101,5	103,5	102,6	101,9
2007	105,4	105,6	111,5	93,3	109,9	98,6	108,6	102,0	106,8	101,5	106,0	105,5	104,0
2008	112,1	114,2	122,5	92,3	121,2	99,0	142,8	104,4	103,9	102,3	108,9	113,0	108,9
2009	113,3	109,7	130,4	89,9	129,9	98,4	138,1	98,3	99,1	101,4	111,8	115,5	111,0
2010	114,9	111,3	136,5	87,6	132,2	97,9	145,3	100,9	97,1	100,4	113,6	118,4	112,2
2011	117,1	116,4	140,7	85,6	135,8	96,5	149,5	103,7	96,2	98,5	116,1	120,2	113,2
2012	121	124,5	144,3	83,0	142,6	95,4	163,5	106,7	93,9	98,3	118,4	124,8	115,3
2013	122,7	130,6	149,5	82,2	145,1	94,4	167,5	106,0	85,5	98,6	120,0	127,4	117,1
2014	123,2	133,2	153,7	84,8	143,1	93,8	164,5	106,2	81,0	99,0	121,7	129,5	118,7
2015	123,6	131,8	160,9	87,6	144,6	93,9	152,9	101,8	79,9	100,4	123,1	131,4	120,6

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

Příloha 9 – Platební bilance České republiky

Rok	Běžný účet (mil. Kč)	Kapitálový účet (mil. Kč)	Čisté chyby a opomenutí (mil. Kč)	{	Finanční účet (mil. Kč)
2000	- 104 877,1	- 198,2	- 11 378,5	=	-116 453,8
2001	- 124 478,3	- 330,7	19 112,1	=	-105 696,9
2002	- 136 378,1	- 119,4	5 615,1	=	-130 882,4
2003	- 160 614,6	- 082,2	16 506,7	=	-144 190,1
2004	- 114 414,4	- 14 178,4	- 22 673,9	=	-151 266,7
2005	- 68 732,9	24 267,2	- 9 090,9	=	- 53 556,6
2006	- 86 627,9	11 415,3	- 7 696,3	=	- 82 908,9
2007	- 177 112,9	21 923,9	44 127,3	=	-111 061,7
2008	- 75 254,7	26 024,3	6 001,3	=	- 43 229,1
2009	- 89 203,0	51 274,6	- 34 418,5	=	- 72 346,9
2010	- 141 776,5	37 596,4	- 18 158,8	=	-122 338,9
2011	- 84 800,8	12 710,1	- 2 673,0	=	- 74 763,6
2012	- 63 313,0	53 011,0	21 990,7	=	11 688,7
2013	- 21 784,4	82 436,6	7 655,3	=	68 307,5
2014	7 480,4	32 318,6	23 271,3	=	63 070,3
2015	41 375,1	106 141,6	46 276,7	=	193 793,4

Zdroj: A RAD, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

Příloha 10 – Běžný účet platební bilance v letech 2000-2015

Rok	Běžný účet (mil. Kč)	Výkonová bilance (mil. Kč)	Saldo obchodní bilance (mil. Kč)	Bilance služeb (mil. Kč)	Prvotní důchody (mil. Kč)	Druhotné důchody (mil. Kč)
2000	- 104 877,1	- 66 265,2	- 228 786,8	162 521,6	- 52 978,4	14 366,5
2001	- 124 478,3	- 58 700,1	- 225 757,7	167 057,6	- 83 548,9	17 770,7
2002	- 136 378,1	- 49 472,2	- 173 914,8	124 442,6	- 115 615,0	28 709,1
2003	- 160 614,6	- 56 556,3	- 168 214,9	111 658,6	- 119 858,4	15 800,1
2004	- 114 414,4	13 862,7	- 67 842,0	81 704,7	- 128 438,5	161,4
2005	- 68 732,9	68 366,8	19 730,0	48 636,8	- 121 533,4	- 15 566,3
2006	- 86 627,9	86 931,6	24 372,5	62 559,1	- 155 117,5	- 18 442,0
2007	- 177 112,9	83 762,8	10 368,6	73 394,1	- 239 292,8	- 21 582,8
2008	- 75 254,7	84 845,2	- 4 429,1	89 274,3	- 147 687,7	- 12 412,2
2009	- 89 203,0	146 876,6	64 959,7	81 916,9	- 216 659,0	- 19 420,6
2010	- 141 776,5	118 865,3	40 389,6	78 475,7	- 249 929,8	- 10 712,0
2011	- 84 800,8	156 759,2	75 477,5	81 281,7	- 223 345,4	- 18 214,6
2012	- 63 313,0	201 424,3	123 798,0	77 626,3	- 237 527,8	- 27 209,4
2013	- 21 784,4	237 332,5	166 973,2	70 359,3	- 249 018,7	- 10 098,1
2014	7 480,4	275 188,6	219 537,9	55 650,8	- 260 778,2	- 6 930,1
2015	41 375,1	285 771,9	210 728,6	75 043,3	- 243 515,2	- 881,6

Zdroj: ARAD, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

Příloha 11 – Finanční účet platební bilance v letech 2000-2015

Rok	Finanční účet (mil. Kč)	Přímé investice (mil. Kč)	Portfoliové investice (mil. Kč)	Finanční deriváty (mil. Kč)	Ostatní investice (mil. Kč)	Rezervní aktiva (mil. Kč)
2000	- 116 453,8	- 190 767,4	68 173,0	1 403,0	- 26 855,0	31 593,0
2001	- 105 696,9	- 208 296,1	- 34 857,0	3 220,0	67 083,0	67 153,0
2002	- 130 882,4	- 270 930,2	46 749,0	4 282,0	-127 928,0	216 945,0
2003	- 144 190,1	- 53 500,3	35 719,0	- 3 860,0	-135 452,0	12 903,0
2004	- 151 266,7	-101 776,3	- 52 591,0	3 208,0	- 6 890,0	6 782,0
2005	- 53 556,6	- 279 630,5	81 187,0	- 187,0	52 224,0	92 851,0
2006	- 82 908,9	- 90 261,7	26 882,0	- 679,0	- 20 925,0	2 075,0
2007	- 111 061,7	- 179 064,0	58 258,0	- 1 297,0	- 4 625,0	15 667,0
2008	- 43 229,1	- 36 326,9	9 146,0	2 607,0	- 58 766,0	40 111,0
2009	- 72 346,9	- 37 694,1	- 158 688,0	1 288,0	62 101,0	60 647,0
2010	- 122 338,9	- 94 990,5	- 150 353,0	4 748,0	76 832,0	41 425,0
2011	- 74 763,6	- 46 804,8	- 5 781,0	3 674,0	- 8 622,0	- 17 230,0
2012	11 688,7	- 121 261,1	- 54 848,0	- 8 618,0	115 942,0	80 474,0
2013	68 307,5	7 437,5	- 92 838,0	- 4 737,0	- 29 747,0	188 191,0
2014	63 070,3	- 80 382,8	90 269,0	- 6 046,0	- 13 892,0	73 123,0
2015	193 793,4	26 617,7	- 164 135,0	- 4 770,0	- 15 225,0	351 306,0

Zdroj: ARAD, [online], [cit. 2016-12-30]; vlastní zpracování

Příloha 12 – Vývoj kurzu české koruny vůči zahraničí (Kč / cizí měna)

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EUR	34,82	32,59	31,19	32,31	30,65	28,97	27,78	26,30	26,11	26,08	25,16	25,51	25,22	27,52	27,63	27,03
GBP	56,78	52,47	48,59	46,04	44,12	42,66	41,28	36,52	28,98	28,99	29,67	30,24	31,05	32,90	35,05	37,25
USD	38,94	36,47	30,65	26,32	22,87	24,44	21,02	18,04	19,48	17,84	19,03	19,36	19,23	20,08	22,40	24,86

Zdroj: ARAD, [online], [cit. 2016-12-29]; vlastní zpracování

Příloha 13 – Vývoj makroekonomických ukazatelů v letech 2000-2015

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tempo růstu HDP (%)	4,3	3,1	1,6	3,6	4,9	6,4	6,9	5,5	2,7	-4,8	2,3	2,0	-0,8	-0,5	2,7	4,5
Míra nezaměstnanosti (%)	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,0
Míra inflace (%)	3,9	4,7	1,8	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3
BÚ/HDP (%)	-4,4	-4,9	-5,1	-5,7	-4,2	-0,9	-2,1	-4,3	-1,9	-2,3	-3,6	-2,1	-1,6	-0,5	0,2	0,9

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování

Příloha 14 – Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku

Rok	1. trojúhelník		2. trojúhelník		Obsah		Obsah čtyřúhelníku
	strana	výška	strana	výška	1. trojúhelník	2. trojúhelník	
2000	17,4	1,2	17,4	2,6	10,4	22,6	33,1
2004	19,1	1,7	19,1	2,8	16,2	26,7	43,0
2008	13,4	5,6	13,4	5,1	37,5	34,2	71,7
2009	11,2	3,3	11,2	4,7	18,5	26,3	44,8
2015	21,2	5,0	21,2	7,9	53,0	83,7	136,7

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Příloha 15 – Data pro zhodnocení vztahů mezi makroekonomickými ukazateli

Rok	HDP (mil. Kč)	Míra nezaměstnanosti (%)	Míra inflace (%)	Výkonová bil. (mil. Kč)
2000	2 892 164	8,8	3,9	- 66 265
2001	2 980 419	8,1	4,7	- 58 700
2002	3 029 505	7,3	1,8	- 49 472
2003	3 138 623	7,8	0,1	- 56 556
2004	3 293 905	8,3	2,8	13 863
2005	3 506 107	7,9	1,9	68 367
2006	3 747 206	7,1	2,5	86 932
2007	3 954 399	5,3	2,8	83 763
2008	4 061 601	4,4	6,3	84 845
2009	3 864 947	6,7	1,0	146 877
2010	3 953 651	7,3	1,5	118 865
2011	4 032 910	6,7	1,9	156 759
2012	4 000 653	7,0	3,3	201 424
2013	3 981 303	7,0	1,4	237 333
2014	4 089 400	6,1	0,4	275 189
2015	4 274 880	5,0	0,3	285 772

Zdroj: ČSÚ, [online], [cit. 2016-12-11]; vlastní zpracování